

Gorenjski Glas

PETEK, 22. MARCA 2024

LETO LXXVII, ŠT. 24, CENA 2,80 EUR

ODGOVORNA UREDNICA: MARIJA VOLČJAK

ČASOPIS IZHAJA OB TORKIH IN PETKIH

INFO@G-GLAS.SI

WWW.GORENJSKIGLAS.SI

Planica ob jubileju znova navdušuje

S sredinim preizkusom letalnice, včerajšnjimi kvalifikacijami skakalcev in finalno tekmo skakalk ter današnjo, jutrišnjo in nedeljsko tekmo je ta teden Planica postala središče smučarskih skokov.

VILMA STANOVNIK

Planica – Res dolgo tradicijo smučarskih skokov in poletov ima Planica, saj te dni mineva devetdeset let, odkar so na takratni velikanki pripravili prvo mednarodno tekmo. Bogata zgodovina se nadaljuje in po tradiciji so se tudi letošnji planiški dnevi začeli s sredinim preizkusom Letalnice bratov Gorišek. Ta ima letos novo zaletno smučino, prvi dan pa je na njej poletelo 31 letalcev. Kot prvi je skočil član domačega kluba ND Rateče - Planica Rok Tarman in pristal pri 212 metrih.

»Skakalnica je pripravljena vrhunsko. Spodaj je sicer mehka, kar je normalno, ker je sončno vreme, a planiški delavci so se zelo izkazali – kot vedno. Ekstremne daljave res ni bilo, a mi smo tu, da pobrusimo smučino,« je navdušeno povedal Rok Tarman.

Sicer pa je bil prvi dan preizkusa letalnice z 221 metri najdaljši izkušeni Ernest Prišlič; včeraj, ko so dopoldne na letalnici potekale kvalifikacije, pa je z dolžino dneva, poletom, dolgim kar 241 metrov, navdušil Poljak Piotr Žyła. Žyła, ki je skočil v boljših vetrovnih razmerah

kot zmagovalec kvalifikacij Rjoju Kobajaši, je na koncu osvojil drugo mesto, najboljši od naših pa je bil na četrtem mestu Timi Zajc. Se je pa na današnjo tekmo uvrstilo kar sedem Slovencev. Poleg Zajca so to še Anže Lanišek, Peter Prevc, Lovro Kos, Domen Prevc, Maksim Bartolj in Žak Mogel.

Pozno popoldne je bila v Planici še tekma deklet, veliki kristalni globus za skupno zmago v svetovnem pokalu pa je dvignila naša Nika Prevc, skakalka kranjskega Triglava iz Dolenje vasi v Selški dolini.

▶ 12. in 18. stran

Na zaključku letošnje sezone svetovnega pokala v smučarskih skokih je junake zime včeraj pozdravilo okoli pet tisoč najmlajših, med njimi tudi Janko Kozjek iz Stražišča. / Foto: Gorazd Kavčič

Dela na Betinu predčasno končana

Promet na glavni cesti Lesce–Bled, ki je od 4. marca zaradi gradnje krožišča Betin potekal izmenično enosmerno, od torka teče nemoteno, saj je izvajalec tudi v drugi fazi predčasno zaključil gradbena dela.

MAŠA LIKOSAR

Bled – Zahtevna gradbena dela na krožišču Betin na Bledu, ki predstavlja prvo fazo gradnje blejske južne razbremenilne ceste, so bila v obeh fazah, tako na zgornjem kot spodnjem delu Betinskega klanca, zaključena predčasno, zato je bila s torkom odpravljena polovična zapora. Kot so sporočili z Direkcije RS za infrastrukturo, je v krožnem križišču ponovno vzpostavljen dvosmerni promet, ki v smeri Bleda poteka še po starem voznem pasu, v smeri Lesce pa po novem.

▶ 2. stran

Od torka je v krožnem križišču Betin ponovno vzpostavljen dvosmerni promet.

/ Foto: arhiv Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo

Lora svoje mamice ne bo objela

Prihaja dan, posvečen vsem materam. Materinski dan, poln čustev in velikih besed ljubezni. Besed, ki jih pripoveduje tudi 31-letna Gabrijela Vrbnjak, mama štiriletnega sinčka Aljaža in hčerke Lore, ki pa svoji mamici nikoli ne bo skočila v objem. A ostaja spomin, medsebojna vez, ki ne premine nikoli.

▶ 15. stran

Prilogi: Karavanke PREDDVOR

AKTUALNO

Na zadnjo pot z duhovnikom

Poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji za leto 2023 je temeljit statistični in tudi vsebinski prikaz delovanja največje verske skupnosti v Sloveniji. Veliko za Cerkev ključnih podatkov je negativnih.

3

GORENJSKA

Ledena gmota ogroža obratovanje dvorane

Neprekinjeno obratovanje Ledene dvorane Bled je zaradi okvare na hladilnem sistemu izpred treh let letos negotovo. Upravljevec Infrastruktura Bled skuša premostiti težave.

6

ZANIMIVOSTI

Sledijo otrokovim željam in ambicijam

V letošnjem šolskem letu se na domu izobražuje 869 učencev. Staršem ni treba navajati razlogov, zaradi katerih se odločijo prevzeti odgovornost za šolanje svojega otroka.

9

GG+

Stoletje na razstavi Gore in srčnost

Ob stoletnem jubileju Planinskega društva Jesenice so odprli muzejsko razstavo Gore in srčnost. Predstavljena je bogata zgodovina planinskih zanesenjakov in prijateljev gora na Jesenicah.

19

VREME

Danes bo delno jasno. Jutri bo sončno, proti večeru bo začelo deževati. V nedeljo bo delno jasno s popoldanskimi plohami.

5/15 °C

jutri: pretežno sončno

KOTIČEK ZA NAROČNIKE

Zaključek sezone s Klemenom Slakonjo

V Domu krajanov Šenčur bo v četrtek, 28. marca, na sporedu sklepna predstava gledališkega abonmaja Smejmo se. Za večer smeha in dobre volje bo tokrat poskrbel odličen igralec, interpret, imitator in pevec Klemen Slakonja. V koncertni komediji Ni da ni se bo z glasbeniki sprehajal med različnimi žanri – popom, rokom, swingom, narodnozabavno glasbo, turbo folkom in celo opero. Od Slavvoja Žižka, Jana Plestenjaka in Modrijanov, Eda Sheerana, Franka Sinatre, Luciana Pavarottija in vse do Klemena Slakonje in njegovih avtorskih uspešnic, ki so z večmilijonskimi ogledi na YouTubeu obkrožile svet. Na voljo je še nekaj vstopnic za izven, naročite jih lahko po telefonu (051 606 220) ali e-pošti (info@smejmo.se).

Če želite sodelovati v žrebanju za klasično pico po izbiri v piceriji Oliva pri Sv. Duhu, do ponedeljka, 25. marca, zjutraj odgovorite na vprašanje: Kako je ime znani slovenski igralci, ki je Klemenova partnerka? Odgovore s svojimi podatki pošljite na koticsek@g-glas.si.

Darilo
izžrebanemu naročniku časopisa
Gorenjski Glas
Knjigo prejme **ANDREJ SVETIC** iz Dupelj.

Začetek velikonočnega praznovanja

Z nedeljsko cvetno nedeljo se v Katoliški cerkvi začena velikonočno praznovanje.

JOŽE KOŠNJEK

Kranj – V nedeljo praznujejo katoličani cvetno nedeljo, ki je zadnja, šesta postna nedelja. V nekaterih krajih ji pravijo tudi cvetnica ali oljčna nedelja. Njeno praznovanje sega v 9. stoletje in spominja na prihod Jezusa Kristusa v Jeruzalem. Jahajočega na oslu so ga navdušeno sprejemali, preden metali oljčne in palmove vejice ter vzdikali: »Hozana!« Zelenje ima že od nekdaj v različnih verovanjih velik pomen. Tudi med kristjani. Oljka je simbol miru in sprave in varuje pred naravnimi nesrečami, spodbuja rast in plodnost ter pregnja zle sile in bolezni. Stara navada je, da oljčne vejice, shranjene po cvetni nedelji, zakurijo, če se bliža ali že divja huda

ura. Palmova vejica pa pomeni zmagooslavje.

Najbolj znan zunanji izraz cvetne nedelje so butarice. V posameznih krajih imajo tudi drugačna imena: vejnice, begance, gubance ... Včasih so otroci in odrasli tekmovali, kdo bo nesel k blagoslovu pri nedeljski maši bogatejšo, večjo in lepše okrašeno butarico. Nekaj tega se je ohranilo do danes, ko dosegajo višine butaric več metrov. Nekateri pa nesejo k blagoslovu na cvetno nedeljo le oljčne vejice. Namen cvetne nedelje je dosežen tudi na tak način.

Cvetna nedelja je znanilec velike noči, velikega krščanskega praznika. Prazniki se začinjajo na veliki četrtek zvečer s tako imenovanim velikonočnim tridnevjem, ki bo končano na veliki soboto zvečer.

Val predlogov za referendum

V postopek državnega zbora so parlamentarne stranke letos vložile že osem predlogov za posvetovalne referendum. Kaj želijo vprašati volivce?

SIMON ŠUBIC

Kranj – Državni zbor je prepeljal val predlogov za izvedbo posvetovalnih referendumov. Štiri referendume sicer predlaga opozicija, zato je glede na razmerje moči pričakovati, da bo koalicija te predloge večinoma zavrnila. Že zdaj pa je gotovo, da bo jeseni potekal posvetovalni referendum o izvedbi projekta drugega bloka krške nuklearke (JEK 2), saj gre za skupen predlog vseh parlamentarnih strank z izjemo Levice. Ob tem so se Svoboda, SD, SDS in NSi dogovorili, da bodo volivci o referendumskem vprašanju odločali predvidoma v drugi polovici novembra, SDS pa bo umaknil svoj predlog za posvetovalni referendum o tem vprašanju. Glede na skupni predlog bi se referendumsko vprašanje glasilo: »Ali podpirate izvedbo projekta JEK 2, ki bo skupaj z ostalimi nizkoogljčnimi viri zagotovil stabilno oskrbo z električno energijo, kot je predvideno v resoluciji o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji?«

SDS in NSi po dva predloga referendumov

V parlamentarni postopek državnega zbora sta bila nazadnje, v ponedeljek, vložena predloga SDS o posvetovalnih referendumih o nastanitvah nezakonitih migrantov v Sloveniji in o zaupanju v vlado Roberta Goloba. Na prvem bi se referendumsko vprašanje glasilo: »Ali ste za to, da se v Republiki Sloveniji gradijo novi azilni domovi in njihove izpostave za nastanitev nezakonitih migrantov?«, na drugem pa bi volivci odgovarjali

Štiri posvetovalne referendume predlaga opozicija, zato je glede na razmerje moči pričakovati, da bo koalicija te predloge večinoma zavrnila. / Foto: Gorazd Kavčič

na vprašanje, ali so za to, da vlada, ki jo vodi Robert Golob, zaključi svoj mandat in se razpišejo predčasne volitve poslank in poslancev v državni zbor.

Na referendumu o predlogu energetskega zakona, ki ga predlaga NSi, bi volivce vprašali: »Ali ste za to, da državni zbor sprejme energetske zakon, ki v novogradnjah prepoveduje ogrevanje na zemeljski plin in lesno biomaso v strnjenih naseljih, v obstoječih stanovanjskih stavbah pa se takšno ogrevanje poskuša čim bolj omejiti?« Na referendumu o predlogu zakona o uresničevanju kulturnih pravic pripadnikov narodnih skupnosti narodov nekdanje Jugoslavije pa bi po predlogu NSi volivce vprašali, ali so za to, da se sprejme zakon, ki pripadnikom narodnih skupnosti nekdanje Jugoslavije v Sloveniji priznava posebne kulturne pravice, med

drugim pravico do uporabe maternega jezika in pisave, možnost učenja maternega jezika in kulture v osnovnih in srednjih šolah, ki se

referendum z vprašanjem: »Ali ste za to, da bi bila v Republiki Sloveniji pridelava, predelava, promet in uporaba konoplje v medicin-

V državni zbor sta bila nazadnje, v ponedeljek, vložena predloga SDS o posvetovalnih referendumih o nastanitvah nezakonitih migrantov v Sloveniji in o zaupanju v vlado Roberta Goloba. Skupno je v parlamentarnem postopku osem predlogov za razpis posvetovalnih referendumov, V NSi zato predlagajo, da bi izvedli superreferendumske dan.

financira iz javnih sredstev, ter zagotavlja dodatno financiranje delovanja njihovih nevladnih organizacij.

Svoboda predlaga tri referendume

Tudi Svoboda predlaga več posvetovalnih referendumov. Na enem bi državljanje vprašali: »Ali ste za to, da se sprejme zakon, ki bo urejal pravico do pomoči pri prostovoljnem končanju življenja?« Predlagajo tudi

ske namene dovoljena?« Na tretjem predlaganem referendumu pa bi Svoboda volivce vprašala, ali so za to, da se na državnozbornih volitvah uvede preferenčni glas, ki bo zagotovil odločilen vpliv volivcev na izbiro poslanca.

V NSi sicer predlagajo, da bi vse posvetovalne referendume, ki bi jih državni poslanci odobrili, izvedli naenkrat na t. i. superreferendumske dnevu.

Dela na Betinu predčasno končana

◀ 1. stran

Kot so dodali na direkciji, bo po zaključenih gradbenih delih na mostu ves promet preusmerjen na novo zgrajeni del. »Dodatne polovične zapore v času gradnje trenutno niso predvidene,« so še navedli.

Zapora ni povzročala večjih težav

Polovični zapori na Betinskem klanecu sta bili sicer sprva načrtovani v dveh fazah, prva naj bi bila vzpostavljena med 4. in 24.

marcem na zgornjem delu klanca in druga med 2. in 21. aprilom na spodnjem delu klanca. Kmalu se je izkazalo, da enosmerni izmenični promet ne povzroča bistvenih težav in da se potovalni čas tudi v prometni konici podaljša le za nekaj minut.

Poleg tega so dela potekala hitreje, saj je izvajalec, Gorenjska gradbena družba, prvo fazo zaključil že nekoliko prej, gradbena dela pa nemudoma nadaljeval v drugi fazi. Tako naj bi bila dela v obeh fazah

zaključena do 24. marca, zapora v aprilu pa ni bila več potrebna. Kot že omenjeno, so bila tudi dela v drugi fazi sklenjena predčasno, polovična zapora pa je bila odpravljena nekaj dni pred načrtovanim rokom in je bila enkratno vzpostavljena le dobra dva tedna.

Ustreznejša rešitev

Za uvedbo izmenično enosmernega prometa mimo gradbišča na Betinskem klanecu pa se je direkcija skupaj z izvajalcem odločila po tem, ko so župani

občin Bled, Bohinj in Gorenjske, predstavniki krajevnih skupnosti ter drugi deležniki izrazili pomisleke glede prve predlagane rešitve in pozvali investitorja, naj poišče ustrežnejšo rešitev, ki ne bo povzročila prometnega kolapsa na celotnem območju Zgornje Gorenjske. Po tej rešitvi naj bi promet z Bleda teklen po glavni cesti, za prihod na Bled pa naj bi bil urejen obvoz čez avtocestni izvoz Jesenice vzhod z vožnjo skozi Kočno in Spodnje Gorje.

Na zadnjo pot pogosteje z duhovnikom

Poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji za leto 2023 je temeljit statistični in tudi vsebinski prikaz delovanja največje verske skupnosti v Sloveniji. Veliko za Cerkev ključnih podatkov je negativnih, od števila krstov do porok in obiska maš, narašča pa število cerkvenih pogrebov.

JOŽE KOŠNJEK

Ljubljana – Slovenska škofovska konferenca je izdala digitalno publikacijo z naslovom Letno poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji za leto 2023, ki obsega podatke za desetletje med letoma 2012 in 2022. Slovenija je imela konec leta 2022 2.116.972 prebivalcev, od katerih jih je bilo 1.480.156 ali 69,92 odstotka katoličanov, ki je tako najštevilčnejša verska skupnost v Sloveniji. Zanj je v dveh metropolitanih oziroma nadškofijah (Ljubljana in Maribor) in šestih škofijah (Celje, Koper, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota in Novo mesto), ki so razdeljene na 685 teritorialnih župnij in na dve personalni – bolniška v Ljubljani in univerzitetna v Mariboru –, konec leta 2022 skrbelo 13 nadškofov in škofov, 948 duhovnikov, med katerimi so bili 704 škofijski, 244 pa je bilo redovnih, 47 stalnih diakonov, 412 redovnic in 617 laičskih katehistinj in katehetov. V okviru Katoliške cerkve v Sloveniji je konec leta 2022 delovalo 8988 ključarjev oziroma skrbnikov cerkva in župnišč ter članov župnijskih pastoralnih svetov, pri Karitasu pa je sodelovalo 9700 prostovoljcev in prostovoljk. V župnijsko katehezo oziroma v verouk je bilo vključenih 64.640 predšolskih in osnovnošolskih otrok, 4182 mladih pa je bilo vpisanih v ustanove katoliške izobraževalne vertikale.

Redovne skupnosti

Statistično sliko Katoliške cerkve na Slovenskem dopolnjujejo podatki, da deluje pri nas 35 redovnih skupnosti, svetnih ustanov in ustanov bogu posvečenega življenja, v katerih deluje 731 redovnic in redovnikov. Najstarejše moške redovne skupnosti so cistercijani, ki so pri nas od leta 1136, benediktinci, kartuzijani, križniki in frančiškani, najstarejši ženski redovi pa klarise, karmeličanke in uršulinke. V poročilu je zapisano, da imajo redovi v lasti sto samostanov – leta 2012 jih je bilo 114 – in 78 objektov s statusom kulturnega spomenika. Največ jih imajo frančiškani, minoriti in uršulinke. Sicer pa je v register kulturnega ministrstva s področja

Konec leta 2022 je bilo 1,48 milijona oziroma skoraj 70 odstotkov prebivalcev Slovenije katoličanov. / Foto: Gorazd Kavčič

sakralne kulturne dediščine iz januarja leta 2009 vpisanih 6157 enot, od cerkva in kapel do zidanih znamenj in križev. Samo cerkva in kapel je v Sloveniji 2901.

Katoliške šole in vrtci

Katoliška cerkev je še posebej v zadnjih tridesetih letih zgradila svojo mrežo vzgojnih in izobraževalnih ustanov. Vzgojno-izobraževalnih zavodov je 29: Katoliški inštitut, Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 12 študentskih domov, štiri katoliške gimnazije, štiri dijaški domovi in dve katoliški osnovni šoli. V 19 katoliških vrtcev je vpisanih 1666 otrok, katoliške osnovne in srednje šole pa obiskuje 2261 učencev in dijakov. V katoliške visokošolske ustanove je vpisanih 331 študentov. Na glasbenem področju deluje pet zasebnih katoliških glasbenih šol, štiri orglarske šole in Konservatorij Jurija Slatkonje v Novem mestu. V 14 cerkvenih domovih za ostarele pa prebiva 1226 oskrbovancev.

Manj cerkvenih krstov in porok, slabši obisk maš

V poročilu so podatki, ki kažejo tudi na raven vernosti slovenskih katoličanov, čeprav ti niso edino merilo, saj se klasični načini verozanja spreminjajo. Eden od podatkov je število »nedeljnikov«, vernikov, ki redno obiskujejo nedeljske maše. Njihovo število se je skoraj prepolovilo. Na upad

je veliko vplivala epidemija covid.

Zmanjšal se je odstotek krščenih otrok med novorojenci. Leta 2022 se je v Sloveniji rodilo 17.627 otrok, kar je peto najmanjše število v stoletni zgodovini tovrstne statistike v Sloveniji – najmanj novorojenih je bilo leta 2003 –, od katerih jih je leta 2022 katoliški krst prejelo 10.170 ali 57,7 odstotka. Leta 2003 je bil ta odstotek kar 81,6, v desetih letih pa se

Cerkveno jih je bilo pokopanih 15.215 ali 67,6 odstotka. Odstotek je višji kot v preteklih letih. V obdobju med letoma 2012 in 2022 se je število cerkvenih pogrebov povečalo za šest odstotkov.

Tudi podatki o številu duhovnikov, redovnikov in novomašnikov so večinoma negativni. V slovenski Katoliški cerkvi se je med letoma 2012 in 2022 število duhovnikov zmanjšalo za 14,6 odstotka. Povprečna starost

Tudi pri novomašnikih se nadaljuje negativni trend. Zadnja leta se njihovo število giblje med štiri in šest. Leta 2018 jih je bilo 14, leta 1973 pa rekordnih 56!

je delež krščenih med vsemi novorojenimi zmanjšal za 23,6 odstotka. Manj je bilo tudi podeljenih prvih svetih obhajil: v desetih letih za 15,7 odstotka. Slovenska škofovska konferenca navaja, da je upadanje značilno za vso Evropo. Za 16,8 odstotka se je v tem obdobju zmanjšalo tudi število birmancev, na kar pa covid ni bistveno vplival, saj je priprava na birmo daljši, vsaj dveletni proces. Statistika beleži tudi padanje deleža cerkvenih porok med civilnimi porokami za več kot 20 odstotkov. V Evropi se je delež cerkvenih porok najbolj zmanjšal v Italiji in Avstriji.

Le pri cerkvenih pogrebi je ugotovljena rast. Leta 2022 je v Sloveniji umrlo 22.492 prebivalcev, kar je sicer manj od preteklih let.

slovenskih duhovnikov je visoka: nad 63 let! Enaindvajset duhovnikov je zapustilo kleriški stan. Nekatere države, na primer Nemčija in Italija, pa sta doživeli še večji upad.

Skromen prispevek države

Tudi v tem poročilu Slovenska škofovska konferenca opozarja na nizek prispevek države pri financiranju verskih skupnosti, ki so zato večinoma odvisne od darov vernikov. Ob tem pa škofovska konferenca poudarja, da sofinanciranje socialnih prispevkov verskih delavcev ni financiranje verske dejavnosti. Gre za ustavno pravico do socialne varnosti ljudi, ki opravljajo splošno koristno dejavnost, na primer v kulturi.

k

KOMENTAR
SIMON ŠUBIC

Spomladansko čiščenje

Pomlad nas je že pobožala s toplim soncem. Narava se po zimskem spanju prebujala in nas vabi na sprehod po njej, v objem gozdov, da se nadihamo svežega zraka in se sprostimo. Pomlad pa ne pomeni novega začetka le za naravo, tudi v nas se krepi optimizem in volja za delo. Prav ta čas v gospodinjstvih največkrat izkoristimo tudi za temeljito čiščenje svojih domov. Zakopljemo se v kleti in podstrešja, se znebimo vse nepotrebne krame, ki se je nakoščila čez leto. Seveda jo odpeljemo v zbirne centre.

Čeprav je ozaveščenost ljudi vse večja, se še ni oprjela slehernega posameznika in tako tudi naše naravno okolje vsako leto znova potrebuje spomladansko čiščenje. Se vedno se po naših gozdovih skrivajo divja odlagališča kosovnih odpadkov, okolico najbolj obljudenih poti pa smetijo drobni odpadki, kot so robčki, vrečke, plastenke, pločevinke, cigaretni ogorki ...

Prve čistilne akcije so na Gorenjskem potekale že prejšnji teden, nove sledijo ta konec tedna, do sredine aprila se bodo nanizale po večini občin. Čas za to nalogo je primeren, saj narava še ni ozelenela, zato lahko ostro oko že na daleč uzre smeti, ki jih zeleno listje še ni skrilo. Sovpadajo tudi s prvim pomladnim dnem (letos 20. marca), mednarodnim dnevom gozdov (21. marca) in svetovnim dnevom voda (22. marca).

Letošnje čistilne akcije utegnejo zaznamovati tudi posledice lanskih uničujočih avgustovskih poplav. Čeprav so se na poplavljenih območjih takoj lotili pospravljanja, je to vseeno bolj potekalo na bivalnih območjih, manj ob vodotokih, kjer je verjetno ostalo precej naplavin in odpadkov, ki so priplavali z naraslo vodo.

Takšno izkušnjo imajo na primer v občinah Zgornje Savinjske doline, kjer se se čiščenja ob rekah in potokih lotili prejšnji konec tedna. Kot so sporočili organizatorji tamkajšnje čistilne akcije, je šele ta pokazala razsežnost onesnaženja z odpadki po poplavih. Visoke vode so avgusta odnašale vse mogoče – od tovrstnih dreves in izruvanih dreves do osebnih predmetov, industrijskih orodij itd. Večino velikih kosov so odstranili že lani, prostovoljci pa so se zdaj lotili pobiranja manjših odpadkov in šele pogled ob blizu je razkril prave težave, so spoznali. Pri odstranjevanju odpadkov jim je največ preglavic povzročala plastika, še posebej folija, ki je z razpadanjem pristala na različnih koncih. Pogled od blizu je razkril tudi marsikatero staro črno odlagališče odpadkov, ki v preteklosti ni bilo sanirano, so še poudarili. A so tudi dodali, da je čistilna akcija ponovno povezala prebivalce. Čistilne akcije so pač tudi praznik vseh, ki jim je mar za naravo; in prazniki povezujejo, jim lahko le pritrdimo.

Gorenjski Glas

ODGOVORNA UREDNICA

Marija Volčjak

NAMESTNIKA ODGOVORNE UREDNICE

Urška Peternel, Simon Šubic

UREDNIŠTVO

NOVINARJI - UREDNIKI:

Marjana Ahačič, Maja Bertonec, Alenka Brun, Ana Jagodic Dolžan, Igor Kavčič, Suzana P. Kovačič, Maša Likosar, Klara Mrak, Urška Peternel, Mateja Rant, Aleš Senožetnik, Vilma Stanovnik, Ana Šubic, Simon Šubic, Nika Toporiš, Ana Volčjak Aleksič stalni sodelavci:

Jože Košnjek, Cveto Zaplotnik, Miha Naglič

OBLIKOVNA ZASNOVA

Jernej Stritar, IlovarStritar, d. o. o.

TEHNIČNI UREDNIK

Grega Flajnik

FOTOGRAFIJA

Tina Dokl, Gorazd Kavčič

OGLASNO TRŽENJE

Jana Triller, Mateja Žvižaj

GORENJSKI GLAS (ISSN 0352-6666) je registrirana blagovna in storitvena znamka pod št. 9771961 pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj / Direktorica: Marija Volčjak / Naslov: Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj / Tel.: 04/201 42 00, e-pošta: info@g-glas.si; mali oglasi in osmrtnice: tel.: 04/201 42 47 / Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek, petek, od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto. / Gorenjski glas je poltrednik, izhaja ob torkih in petkih, v nakladi 17.000 izvodov / Redne priloge: Vikend, Letopis, Slovenske počitnice in dvajset lokalnih prilog / Tisk: Tiskarsko središče d. o. o. / Naročnina: tel.: 04/201 42 41 / Cena izvoda: torek 2,50 EUR, petek 2,80 EUR, redni plačniki (fizične osebe) imajo 10 % popusta, polletni 20 % popusta, letni 25 % popusta; v cene je vračunan DDV po stopnji 5 %; naročnina se upošteva od tekoče številke časopisa do pisnega preklica, ki velja od začetka naslednjega obračunskega obdobja / Oglasne storitve: po ceniku; oglasno trženje: tel.: 04/201 42 48.

Praznik na prvi dan pomladi

Na prvi pomladni dan praznuje občina Jesenice občinski praznik. Letos je bilo praznovanje še posebej slovesno, saj so zaznamovali 95 let, odkar so Jesenice dobile mestne pravice.

URŠKA PETERNEL

Jesenice – Osrednja slovesnost ob prazniku občine Jesenice je vsako leto nekaj posebnega. Ne le zato, ker poteka na prvi pomladni dan – Jesenice namreč občinski praznik praznujejo 20. marca, temveč tudi zato, ker se na poseben način zahvalijo občinskim nagrajencem. Poleg županovega stiska rok

in priznanja namreč vsakega čaka posebno presenečenje oziroma »glasbeno darilo«. Letos so se ga razveselili trije prejemniki plaket občine: dolgoletna predana in srčna tajnica Pihalnega orkestra Jesenice - Kranjska Gora Helena Erman, vsestranski domačin, na širšem Gorenjskem poznan kot zbiralec hišnih in ledinskih imen Klemen Klinar

ter Kvintet Vintgar. Posebej zanje so nastopili Miha Rebernik in Klemen Smolej s skladbo Mama Helena, Godalni trio profesorice Glasbene šole Jesenice s čisto posebno izvedbo legendarne Na Golici in izvrstna Monika Avsenik v družbi fantov iz Kvinteta Vintgar.

Plaketo župana je letos prejelo društvo GRS Jesenice ob stoletnici delovanja,

priznanje župana za izjemne uspehe v času šolanja pa Kaja Kalan in Denis Džamastagić.

Župan Peter Bohinec je v prazničnem nagovoru orisal dosežke minulega leta in se z optimizmom ozrl v prihodnost sodobnih, odprtih Jesenic. Leto 2024 je sicer leto številnih obletnic, ena glavnih bo 150-letnica Pihalnega orkestra Jesenice - Kranjska

Župan Peter Bohinec ob slavnostnem nagovoru / Foto: Nik Bertoncej

Letošnji občinski nagrajenci / Foto: Nik Bertoncej

V čias pred 95 leti, ko so Jesenice dobile mestne pravice, je obiskovalce popeljal igralec jeseniškega gledališča Milan Trkulja kot tedanji župan Andrej Čufer. / Foto: Nik Bertoncej

Gora, ki je prav tako popestril prireditev v dvorani gledališča in sprejem nagrajencev na Čufarjevem trgu.

Kulturni program so oblikovali še trobilni kvintet Glasbene šole Jesenice, učenci Osnovne šole Poldeeta Stražišarja, združeni pevski zbor učencev in učiteljev

Osnovne šole Prežihovega Voranca in igralci Gledališča Toneta Čufarja.

Slovesnosti se je udeležil tudi minister za kohezijo in regionalni razvoj Aleksander Jevšek, posebno pozornost pa so namenili gostom iz pobratenega mesta Valjevo.

Zdravniška dilema: javno zdravstvo ali profit?

Z vprašanjem javnega zdravstva se ne ukvarjamo dovolj, ljudje ne poznajo razlike med javnim zdravnikom, koncesionarjem in zasebnikom, je na okrogli mizi o javnem zdravstvu dejal dr. Dušan Keber.

NIKA TOPORIŠ

Jesenice – Javno zdravstvo predstavlja temeljni steber družbenega sistema, ki zagotavlja osnovno zdravstveno oskrbo vsem prebivalcem ne glede na njihov socialno-ekonomski status. Da se ljudje z vprašanjem javnega zdravstva ne ukvarjajo dovolj, je na javni tribuni o javnem zdravstvu na Jesenicah v uvodu zatrdil nekdanji minister za zdravje dr. Dušan Keber, ki je pred kratkim tudi izdal novo knjigo Solidarnost ali pohlep. Okroglo mizo je pripravilo Društvo upokojencev Jesenice, na njej pa je poleg dr. Kebrala sodelovala tudi upokojena zdravnica Marija Mulej. Pogovor je vodil Jože Osterman.

»Ljudje ne poznajo razlike med javnim zdravnikom, koncesionarjem in pravim zasebnikom. Posamezniku tega celo ni treba vedeti, saj tako pri javnem zdravniku kot koncesionarju dobi storitev, ki jo potrebuje. Na sistemski ravni pa

Prim. Marija Mulej in dr. Dušan Keber / Foto: Tina Dokl

je to ključno vprašanje,« je pojasnil dr. Keber in poudaril, da je v javno zdravstvo vdrl element profita.

Solidarnost ali profit?

V nadaljevanju je dejal, da je pravih zasebnikov relativno malo, zanj ključni problem predstavljajo zdravniki, ki, kot je dejal, »parazitirajo na javnem denarju.« »Vsak zasebnik želi davčno optimizirati svoj denar. Javni zdravnik ob pacientu

ne bo razmišljal, kako lahko profitira. Včasih smo gradili kariero, da bi postali raziskovalci, dobri učitelji, da bi dosegli neke uspehe, danes pa so mladi zdravniki pred dilemo, kaj naj kot zdravniki počnejo. Ali naj zagovarjajo javni sistem ali naj se vozijo v luksuznih avtomobilih, imajo jahte. Izpostavljeni so skominam in razmišljajo o boljših dohodkih,« je zatrdil dr. Keber, ki meni, da med zdravniki obstajajo znatne

razlike v dohodkih in posledično tudi v udobju življenja. Po njegovem mnenju so javni zdravniki nezadovoljni in že dvajset let iščejo načine, s katerimi bi v javnem sistemu iz javnega denarja dobili čim več. »Ena od teh oblik so zdravniki z dvojno prakso, dvoživke. Dopoldne delajo v javnem zavodu, popoldne pa po pogodbi pri zasebniku s trikrat večjim cenikom. Logično je, da se ta javni zdravnik ne bo trudil

zmanjšati vrst v javnem sistemu. Ker če ni čakalnih vrst, popoldne ne more služiti s pacienti pri zasebniku,« je dejal dr. Keber.

Kadrovski manko

Prim. Marija Mulej, ki predava na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin, je poudarila, da se pri študentih razklanost javnega in zasebnega zdravstva še ne pozna. »Se pa po-

Pogovor je nanesel tudi na gradnjo regionalne bolnišnice, pri čemer je prim. Marija Mulej dejala, da se je treba vprašati, ali je res potrebna. »Preden se gre v gradnjo, je treba imeti kadrovski načrt. Trenutno nimamo medicinskih sester, kje jih bomo dobili? Nesmiselno je graditi zidove, ki jih ne bomo mogli napolniti,« je poudarila.

Dr. Dušan Keber: »Včasih smo gradili kariero, da bi postali raziskovalci, dobri učitelji, da bi dosegli neke uspehe, danes pa so mladi zdravniki pred dilemo, kaj naj kot zdravniki počnejo. Ali naj zagovarjajo javni sistem ali naj se vozijo v luksuznih avtomobilih, imajo jahte.«

tem pozna, ko pridejo v službo. Iščejo lažje delo pri zasebniku, ker ne delajo ob koncu tedna, ne delajo ponoči. Tretjina oddelkov v jeseniški bolnišnici ne dela, ker nimajo osebja zdravstvene nege. Žalostno, da se jih ne da nagraditi tako, da bi ostali v bolnišnicah,« je poudarila.

Pogovor je občinstvo razdelil. Mnogi med poslušalci so se strinjali s Kebrrom in Mulejevo, iz občinstva pa je bilo moč slišati tudi, da je bil pogovor preveč podoben branjevkam na tržnici in da pravih rešitev za nastale probleme niso navedli.

Kljub poplavam dobri rezultati

Na zboru članov Turističnega društva Lesce, ki je tokrat potekalo pod pomenljivim naslovom Poplave, so potegnili črto pod preteklim letom in razgrnili načrte za naprej. Dolgoletnemu predsedniku Zlatku Kavčiču podelili naziv častni predsednik.

MARJANA AHAČIČ

Lesce – Prejšnji konec tedna so se na redni letni skupščini zbrali člani enega največjih društev v Sloveniji, Turističnega društva Lesce. Vodstvo društva je zbranim članom predstavilo rezultate poslovanja, ki se v veliki meri nanašajo na delovanje Kampa Šobca, ki je v društveni lasti. Ti so kljub naravnim ujmam, ki so kamp prizadele na vrhuncu sezone, ko je avgusta Sava Dolinka poplavila velik del Šobca, dobri, ocenjujejo. »Zahvaljujoč hitri reakciji

in dobri organizaciji dela se je stanje v manj kot desetih dneh normaliziralo, a zamujenega se v celoti ni dalo nadoknaditi,« je povedal direktor društva Peter Kavčič.

Še vedno več kot pred epidemijo

Število gostov je bilo takolani le za dvajset odstotkov manjše kot leto prej, število nočitev pa za 13 odstotkov, a obenem le za pet odstotkov manjše kot leta 2019, nočitev pa je bilo celo 16 odstotkov več kot v zadnjem predkoronskem letu.

Na Šobcu so zadovoljni, ker se doba bivanja v zadnjem obdobju podaljšuje, struktura gostov pa ostaja približno enaka: z 41 odstotki so po številu nočitev na prvem mestu Nemci, sledijo Nizozemci, ki jih je 23 odstotkov. Povečuje se število gostov iz Češke, ki jih je bilo lani že pet odstotkov, domači gostje pa so ustvarili štiri odstotke vseh prenočitev.

Ob tem v društvu poudarjajo, da Turistično društvo Lesce ustvari več kot 37 odstotkov vseh nočitev v občini Radovljica, na območju Lesc

pa je ustvarjenih 72 odstotkov vseh nočitev v občini.

Po poletni še ena ujma jeseni

Žal je kamp po uspešno zaključeni sezoni naravna ujma prizadela še jeseni; novembra je namreč Sava Dolinka še drugič v tem letu prestopila bregove. Ob tem je odnesla most, ki je del priljubljene pohodniške poti, in povzročila skupaj za več kot pol milijona evrov škode. V društvu zagotavljajo, da bo škoda do začetka letošnje sezone v celoti sanirana; na mestu starega pa že stoji nov lesen most.

V načrtu pločnik in kolesarska pot

Kot je povedal predsednik društva Zlatko Kavčič, so sicer lani v kampu izvedli nekaj večjih vzdrževalnih del, zaključena je bila sanacija rečne struge na območju mostu čez Savo Dolinko, aktiviranih je bilo osem sončnih elektrarn za samooskrbo z električno energijo in postavljeni štirje šotori za glamping.

Pripravili so tudi načrte za gradnjo kolesarske steze in pločnika od državne ceste

Dolgoletni predsednik društva Zlatko Kavčič je bil na nedavni skupščini imenovan za častnega predsednika Turističnega društva Lesce.

Lesce-Bled do kampa, načrtujejo tudi postavitev novih, sodobnih sanitarij ter pomembno vlagajo v digitalizacijo poslovanja in notranjo organizacijo dela, je še povedal.

»Velika skrb je namenjena ohranjanju narave. Posajenih je bilo štiristo drevesnih sadik, z izvedenimi obsežnimi sanacijskimi deli je bilo vzpostavljeno stanje pred poplavami,« je poudaril predsednik društva.

V vrhu evropskih kampov

Kavčič je v svojem nagovoru poudaril izjemen razvoj društva v času od ustanovitve pred 66 leti do danes in pri tem posebej omenil povezanost ljudi in naklonjenost ideji razvoja turizma v Lescah. Prav zato, je

prepričan, je »iz majhnega vaškega turističnega društva nastalo največje društvo v državi in iz blatnega Šobčevega bajerja največji in najboljši kamp daleč okoli, ki sodi v vrh tovrstnega turizma v Evropi.«

V sezono, ki prihaja, gleda optimistično. »Napovedi so zelo dobre, povpraševanje se povečuje, mi smo pripravljeni. Če bomo znali med seboj sodelovati in bomo na ven predstavljali enotno moč, če se bomo med seboj spoštovali in če ne bomo sebični, če bomo med seboj pravično zahtevali, če bomo naredili vse, kar znamo, in če bomo posvojili besedo odličnost, potem se nimamo česa bati,« je prepričan Kavčič.

V teh dneh se je na blejsko stran Save Dolinke že mogoče sprehoditi po popolnoma prenovljenem mostu. Prejšnjega je uničila deroča reka.

Hotel Belcijan ponovno naprodaj

Opuščen Hotel Belcijan v Planini pod Golico je ponovno naprodaj. Načrti podjetja Apart hotel Golica z obnovo so se očitno izjalovili.

URŠKA PETERNEL

Planina pod Golico – Na nepremičninski spletni strani smo opazili oglas za prodajo opuščenega Hotela Belcijan v Planini pod Golico. Turistični objekt, velik nekaj manj kot tisoč kvadratnih metrov, z 2600 kvadratnimi metri zemljišča, je naprodaj za 446 tisoč evrov.

Zadnja leta je bil objekt v lasti podjetja Apart hotel Golica, ki ga je kupilo leta 2021 in imelo zanimive načrte z oživitvijo. Kot nam je takrat povedal eden od solastnikov in prokurist podjetja Boris Požeg, naj bi objekt celovito prenovili, uredili gostinski del, okrog dvajset sob, konferenčno dvorano in velnes. Investicija naj bi bila vredna

dva milijona evrov, goste pa naj bi sprejel v dveh letih. Ob tem je Požeg potrdil, da bodo morali upoštevati kulturnovarstvene zahteve, hitrost prenove pa da bo odvisna od tega, kako hitro bodo

elektronski pošti poslali solastniku in prokuristu podjetja Apart hotel Golica Borisu Požegu, a se nam ni odzval.

Hotel, ki je že vrsto let zaprt, stoji sredi vasi, domačini

Ob nakupu Hotela Belcijan so se pojavile govornice, da je lastnik postal košarkarski zvezdnik Luka Dončić, Boris Požeg je bil namreč v medijih predstavljen kot partner Lukove mame Mirjam Poterbin. Požeg nam je takrat dejal, da Luka morda pride vsaj na odprtje prenovljenega hotela. Kot kaže, pa je ta zgodba zdaj končana.

pridobili potrebna soglasja. Projekt so takrat podprli tudi na Občini Jesenice, tedanji župan Blaž Račič je leta 2021 izrazil zadovoljstvo, da so se našli investitorji, ki bodo obnovili zapuščen hotel, saj v Planini pod Golico primanjkuje turistične ponudbe.

A z načrti očitno ne bo nič. Vprašanje, zakaj so se odločili za prodajo, smo po

so ga poznali kot Boštjanov hotel. Leta 1937 ga je zgradil gradbeni mojster Boštjan Belcijan. Vanj so kmalu začeli zahajati številni turisti, pljučni bolniki in celo ugledni slovenski politiki. Boštjanov hotel je deloval vse do 6. januarja 1946, ko so se vnele saje v dimniku in je pogorel. Morali so ga obnoviti in šele leta 1950 so ga kot Dom pod Golico ponovno odprli.

Hotel Belcijan v Planini pod Golico že vrsto let žalostno propada, tudi najnovejši poskus oživitve očitno ni uspel.

/ Foto: Urška Peternel (arhiv)

V Bohinju izobraževanje o demenci

Bohinjska Bistrica – Prihodnjo sredo, 27. marca, bo društvo Spominčica ob 17. uri v dvorani Kulturnega doma Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici pripravilo izobraževanje o demenci prijaznih točkah. Na izobraževanju bodo dr. Zdenka Čebašek Travnik, dr. Božidar Voljč in Štefanija L. Zlobec predavali o demenci, prepoznavanju znakov demence, sporazumevanju z osebo z demenco, spremembah, ki jih demenca povzroči v vedenju osebe, ter medsebojnih odnosih, preventivi in demenci prijaznem okolju.

Prireditev ob občinskem prazniku

Bohinjska Bistrica – Občina Bohinj 26. marca, na dan, ko se je leta 1838 na Brodu rodil pisatelj dr. Janez Mencinger, praznuje občinski praznik. Tudi letos bodo ob tej priložnosti pripravili prireditev, ki se bo v torek, 26. marca, v Kulturnem domu Joža Ažmana začela ob 18. uri. Program prireditve z naslovom Stopinje po slovenski književnosti pripravljajo učenci in učitelji Osnovne šole dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica.

Najemna pogodba za otroško letovišče Pinea

Jesenice – Jeseniški župan Peter Bohinec in predsednik Zveze društev prijateljev mladine Jesenice Miloš Jenkole sta podpisala najemno pogodbo za otroško letovišče Pinea v Novigradu. Sklenila sta jo za obdobje treh let, društvo pa je bilo najemnik že doslej. V letovišču organizirajo letovanja otrok z območja občin Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica. Kot so povedali na Občini Jesenice, nadaljujejo urejanje hišic, letos bodo prenovili še dve, pa tudi kuhinjo in postavili novo ograjo.

Novi predsednik jeseniških planincev

Jesenice – Planinsko društvo Jesenice ima novo vodstvo, naslednji dve leti bo društvo vodil Egon Kepic. Dosedanji predsednik Ivo Ščavničar je postal podpredsednik, drugi podpredsednik pa je Janko Rabič. Na nedavnem občnem zboru so govorili tudi o finančnih težavah, v katerih se je znašlo društvo ob obnovi Koče pri izvru Soče.

Rakovec poziva župane k podpori

Občine Kranj, Radovljica in Jesenice znova aktivno predstavljajo argumente, zakaj je ravno njihova lokacija za regijsko bolnišnico najboljša.

SIMON ŠUBIC

Kranj – Potem ko je ministrstvo za zdravje naročilo novo analizo za določitev najprimernejše lokacije gorenjske regijske bolnišnice, ki naj bi bila izdelana do konca marca, občine Kranj, Radovljica in Jesenice znova aktivno predstavljajo argumente, zakaj je ravno njihova lokacija najboljša. Kranjski župan Matjaž Rakovec je tako na pobudo cerkljanskega župana Franca Čebulja županom enajstih gorenjskih občin (Cerklje na Gorenjskem, Gorenja vas - Poljane, Jezersko, Kranj, Naklo, Preddvor, Šenčur, Škofja Loka, Trzin in Železniki), ki so jeseni leta 2021 že podprli lokacijo v Kranju, ter tudi županji in županom občin Domžale, Kamnik,

Komenda, Medvode, Mengeš, Vodice in Trzin poslalo pismo, v katerem jih je pozval, da javno izrazijo podporo lokaciji regijske bolnišnice v Kranju.

Z ministrstva so pojasnili, da so se dosednji postopki glede izbire lokacije za gorenjsko bolnišnico osredotočali predvsem na njihovo dostopnost, zato zdaj preverjajo predvsem urbanistično ustreznost posamezne lokacije z vidika umeščanja v prostor, analizo obstoječe in potrebne komunalne infrastrukture ter ekonomiko in oceno možne časovne dinamike izvedbe na posamezni lokaciji. Primerjali bodo tudi ustreznost ponujenih lokacij z vidika zdravstvenih potreb ter rangiranje vseh okoliščin pri predlogu najustreznejše lokacije.

Spreminjajo odlok o krajevnih skupnostih

MARJANA AHAČIČ

Bohinjska Bistrica – Občina Bohinj je konec lanskega leta začela postopek spreminjanja odloka o prometnem režimu. Razlog zanj je, kot navajajo, usklajevanje dokumenta z zakonodajo, namen pa poenotenje upravljanja javnih parkirišč. Predlog spremembe je povzročil razburjenje predvsem v krajevni skupnosti Stara Fužina - Studor, ki kot edina v občini upravlja parkirišča na svojem območju in tudi sama razpolaga s sredstvi, ki jih zbere na ta način. Župan Jože Sodja

je takrat dejal, da bi bilo ob vprašanju parkirnin smiselno sprejeti tudi odlok o delovanju krajevnih skupnosti, ki ga občina potrebuje in je že v pripravi. Zato so ustanovili 16-člansko delovno skupino za pripravo Odloka o nalogah in financiranju krajevnih skupnosti, katere namen je sooblikovanje gradiva za pripravo dokumenta, ki naj bi ga obravnavali na eni od prihodnjih sej občinskega sveta. V skupini so člani občinskega sveta ter po dva predstavnika iz vsake od štirih krajevnih skupnosti, so pojasnili na bohinjski občinski upravi.

Plaz nad Koroško Belo znova aktiven

URŠKA PETERNEL

Koroška Bela – Zemeljski plaz Urbas nad Koroško Belo je začel površinsko plaziti. Motno vodo potoka Bela so prejšnji petek popoldne opazili gasilci PGD Koroška Bela, aktiviral se je občinski štab Civilne zaščite Jesenice, stanje na plazu pa si je ogledal tudi geolog geološkega zavoda. Po ugotovitvah je bila glavni razlog za aktivacijo spodnjega dela plazu namočenost in pa povečan pretok potoka Bela zaradi

padavin in taljenja snega v zaledju. Geolog je ugotovil, da ni prišlo do zajezitve z materialom in da je struga pretočna, je pa na območju povečana količina materiala, ki bi se lahko v primeru povečanih količin padavin sprožil po strugi navzdol. Zato je treba še naprej spremljati stanje na plazu tako prek sistema monitoringa kot tudi na terenu. Sirene se ni sprožile, ker se je pretrgala le spodnja potezna zanka. To so s pomočjo helikopterja že popravili.

Ledena gmota ogroža obratovanje dvorane

Neprekinjeno obratovanje Ledene dvorane Bled je zaradi okvare na hladilnem sistemu izpred treh let letos negotovo. Upravljevalca Infrastruktura Bled skuša premostiti težave, ki so posledica posledica okvare, in preprečiti zaprtje dvorane za več mesecev, medtem ko se pripravlja na njeno celovito obnovo v prihodnjem letu.

MAŠA LIKOSAR

Bled – Vseh šest ledenih dvoran v Sloveniji, ki so bile zgrajene v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, se po besedah Jakoba Bassaneseja, vodje turistične infrastrukture na Infrastrukturi Bled, srečuje s podobnim izzivom. Od takrat, kot pravi, niso bile deležne večje pozornosti ali podpore države pri obnovah in novih investicijah. Zaradi njihove specifične narave namreč vsakršna nadgradnja ali adaptacija terja obsežno finančno investicijo. Poleg tega njihovo obratovanje zahteva znatna sredstva, ki jih sicer zagotavljajo lokalne občine. »Ker imajo hladilni sistemi, vgrajeni v te objekte, predvideno življenjsko dobo približno petdeset let, se neizogibno približujejo točki, ko bodo dotrajani in nujno potrebni obsežne obnove,« je poudaril.

Okvara na hladilni napeljavi

Zob časa je že pustil sledi na Ledeni dvorani Bled. Maja leta 2021 je prišlo do okvare na eni od cevi hladilnega sistema pod igriščem, ki so nameščene v betonsko ploščo. Do razpoke je prišlo v času remonta in taljenja ledu, ko se ob višjih temperaturah material razteza, pritisk v ceveh pa naraste. Kot je pojasnil Bassanese, jim je s hitrim ukrepanjem uspelo preprečiti uhajanje amonijaka, ki hladi ledeno ploščo, in napako odpraviti s takojšnjim hlajenjem. »Da bi preprečili morebitno nadaljnje uhajanje amonijaka, smo morali štiri leta neprestano obratovati in proizvajati led, s čimer smo zagotovili, da je razpoka ostala zaprta,« je pojasnil.

Hlad prebil izolacijo

Zaradi neprestanega obratovanja dvorane, ki sicer v normalnih razmerah deluje dvesto dni na leto, so se pred kratkim pojavile nove težave. Hlad je prebil izolacijo pod betonsko ploščo. »Zemlja je začela zmrzovati in po nam dostopnih podatkih je led dosegel vsaj 2,5 metra pod tlemi. Ko je led izkoristil ves potencial v zemlji, se je začel širiti na površje, torej v betonsko ploščo, zaradi česar se na določenih

Infrastruktura Bled načrtuje temeljito prenavo Ledene dvorane Bled, ki naj bi stekla marca prihodnje leto. / Foto: Primož Pičulin

mestih dviguje tudi ledena ploščo,« je dejal, ob tem pa dodal, da je drsanje kljub temu trenutno varno in nemoteno, potencialne nevarnosti za drsalce in okoliške prebivalce pa ni. So pa zaradi neravne ledene plošče stroški obratovanja znatno višji, saj porabijo petdeset odstotkov več električne energije za vzdrževanje ravne plošče. »Dvigi so minimalni, a ob nadaljnjem dvigovanju se lahko zgodi, da

Jakob Bassanese, vodja turistične infrastrukture na Infrastrukturi Bled

/ Foto: Tina Dokl

betonska ploščo počni. V tem primeru bi cevi za amonijak lahko prišle v stik z vodo, kar bi povzročilo dodatno težavo, zaradi česar bi morali dvorano zapreti za približno deset mesecev, da bi lahko sanirali nastalo škodo,« je zaskrbljen Bassanese.

Dvorano bi morali zapreti

Da bi preprečili črni scenarij, so v tem tednu po drenažnih ceveh, ki potekajo pod igriščem, začeli

vpihovati vroč zrak in na ta način vzpostavili neke vrste talno gretje v dvorani, kar bodo izvajali vse do 1. aprila. »Če nam bo na ta način uspelo preprečiti dvigovanje plošče, delovanja dvorane ne bomo ustavili,« je optimističen Bassanese.

Če z ogrevanjem drenažnih cevi ne bodo uspešni, bodo s 1. aprilom dvorano zaprli, začeli tajati led in ogrevati dvorano, da bi ledeno gmoto pod igriščem v čim večji meri stalili. Če bodo pri tem uspešni, bi dvorano lahko ponovno zagnali 1. junija. »S temi postopki osrednja težava ne bo odpravljena. Zagotovili bomo le neprekinjeno delovanje dvorane do trenutka, ko bomo pristopili k njeni celoviti prenavi,« je napovedal Bassanese.

Celovita prenova

Infrastruktura Bled načrtuje začetek celovite prenavo dvorane 1. marca prihodnje leto. Vključevala bo prenavo betonske plošče in hladilnih cevi, stojnice, elektrifikacije in energetske optimizacije objekta. Predračunska vrednost obnove je ocenjena na 2,4 milijona evrov. »Dvigovanje plošče bo nedvomno povzročilo dodatne stroške, zato bo končna vrednost še nekoliko višja,« je povedal. Na kakšen način bodo obnovo financirali, še ni določeno.

Po Bassanesejevih navedbah imajo na mizi dve možnosti financiranja. Ena od teh je v okviru javno-zasebnega partnerstva (JZP), druga je lastno financiranje. »Za zdaj še ne morem

podati ocene, katera možnost bi bila za nas ugodnejša in ustrežnejša,« je komentiral Bassanese. Obnova naj bi trajala predvidoma dobre štiri mesece in bila sklenjena do 1. julija 2025.

Pomisleki zavlekli postopek

K celoviti prenavi bi sicer lahko pristopili že prej, a se je po zadnjih lokalnih volitvah zapletlo in zavleklo zaradi pomislekov nekaterih – kot trdi Bassanese – nekompetentnih posameznikov, ki so dvomili o smotrnosti investicije, izbiri tehnične rešitve in načinu možnosti financiranja z javno-zasebnim partnerstvom. »Po zahtevnih pogajanjih in večkratnih sestankih s predstavniki Občine Bled je bila na koncu vendarle sprejeta odločitev, da so pregled možnega sofinanciranja, izbira in višina investicije pravilni,« je povedal.

Infrastruktura Bled je takoj zatem začela postopek JZP z namenom, da pridobi enega od možnih virov financiranja. A končni dogovor, torej sprejetje koncesijske pogodbe na občinskem svetu Občine Bled in podpis, bi morali izvesti do januarja letos, če bi želeli obnovo začeti že 1. marca 2024. »Zaradi neutemeljenih pomislekov posameznikov je obnova preložena na prihodnje leto, zaradi nove težave, ledene gmote v zemlji pod igriščem, pa je ogroženo tudi obratovanje za več mesecev, če se uresniči najboljše napovedi,« je bil kritičen Bassanese.

Kmalu tudi izposoja e-koles

Prihodnji petek, ko se začenja poletna sezona, pripravljajo skupni dogodek uporabnikov sistemov za izposajo koles KRskOLESOM in eKOLOka.

SIMON ŠUBIC

Kranj, Škofja Loka – V sistema za izposajo koles KRskOLESOM v Kranju in eKOLOka v Škofji Loki se s petkom, 29. marca, vračajo električna kolesa, ki jih pozimi umaknejo s postajališč. Kot so sporočili iz Centra trajnostne mobilnosti (CTM) Kranj, so za to priložnost pripravili izlet, na katerem bodo kranjski in škofjeloški uporabniki lahko

preizkusili električna kolesa in se srečali na kmetiji Punčar v Virmašah.

Na dan odprtja poletne sezone 29. marca se bodo kranjski udeleženci dogodka ob 10. uri zbrali pred CTM Kranj, kjer jih bodo

Pot iz Kranja do kmetije Punčar je dolga približno devet kilometrov, brez zahtevnih vzponov.

strokovnjaki Centra za krepitev zdravja ogreli za izlet, izvajali pa bodo tudi meritve vrednosti krvnega tlaka in sladkorja. Brezplačno si bodo lahko izposodili električna kolesa in ob 11. uri krenili proti kmetiji Punčar, kjer bodo pripravili gostitev.

Škofjeločani bodo na kolesarski izlet v družbi župana krenili ob 11. uri izpred TIC Škofja Loka. Imeli bodo možnost preizkusa e-koles sistema eKOLOka. Kolesarska pot do kmetije v Virmašah jih bo vodila skozi vasico Crngrob.

»Pot iz Kranja do kmetije Punčar je dolga približno devet kilometrov, brez zahtevnih vzponov, kar jo naredi primerno za udeležence vseh starosti in pripravljenosti. Enako velja za pot iz Škofje Loke, ki je dolga približno sedem kilometrov,« sporočajo organizatorji. Udeleženci bodo prejeli tudi praktično darilo BSC Kranj. Prijave sprejemajo na telefonski številki CTM Kranj: 030 350 708 ali po e-pošti: ctmgorenjska@mobiln.si.

Uporabniki sistemov KRskOLESOM in eKOLOka se bodo 29. marca srečali v Virmašah. / Foto: Mitja Puhar/CTM Kranj

Ostajajo pod isto streho

Občine Cerklje, Šenčur in Preddvor, nezadovoljne z delovanjem medobčinske inšpekcije in redarstva, ne bodo zapustile Skupne občinske uprave občin Gorenjske in ustanovile nove skupne občinske uprave.

SIMON ŠUBIC

Cerklje – Občine Cerklje, Šenčur in Preddvor so se premislile in odstopile od namere, da zapustijo Skupno občinsko upravo (SOU) občin Gorenjske in ustanovijo svojo skupno občinsko upravo, na katero bi prenesle izvajanje občinskega inšpekcijskega nadzorstva in redarstva. Do konca marca bi morali ustrezne sklepe o tem koraku sprejeti njihovi občinski sveti, kar pa se ni oziroma se ne bo zgodilo. »Ena od občin si je premislila,« je šenčurski župan Ciril Kozjek na kratko pojasnil na marčevski seji občinskega sveta Občine Šenčur.

Franc Čebulj, župan Občine Cerklje, ki je bila nosilka projekta, je za Gorenjski glas povedal, da je glavni razlog za odstop od ideje o ustanovitvi nove skupne občinske uprave zaskrbljenost zaradi

pridobivanja kadrov. »Poleg direktorja bi morali poiskati dodatno še do sedem ljudi. Poleg tega sem župan že osmi mandat in počasi zaključujem, ni pa pričakovati, da bi v enem ali dveh letih z novo skupno občinsko upravo lahko dosegli boljšo situacijo, kot je trenutno v SOU občin Gorenjske v Kranju.

Župan Franc Čebulj: »Ostajamo torej prijatelji, upam pa, da bo skupna uprava delovala bolje, kot je do zdaj.«

Imeli pa sta drugi dve občini možnost, da bi prevzeli vodenje projekta, a se za to nista odločili,« je pojasnil.

Kot je še dejal Čebulj, je z Robertom Zadnikom, ki ga je kranjski župan Matjaž Rakovec s 1. marcem brez predhodnega razpisa imenoval

za novega direktorja SOU občin Gorenjske s polnimi pooblastili, že dogovorjen za sestanek. »Ostajamo torej prijatelji, upam pa, da bo skupna uprava delovala bolje, kot je do zdaj. Od učinka medobčinske inšpekcije in redarstva bo odvisno, koliko bomo za to še plačevali. V preteklosti smo imeli v glavnem stroške pokrite, lani pa smo iz tega naslova imeli za pol manj prihodkov. Tu so predvsem kadrovske težave, čeprav zdaj obljublja, da bodo imeli v mesecem majem spet dovolj redarjev,« je dejal cerkljanski župan, ki sicer edini ni podal soglasja k imenovanju Zadnika za novega direktorja SOU občin Gorenjske. »Dal sem pogojno soglasje, da se Robert Zadnik imenuje za v. d. direktorja in da se nato izpelje razpis, a se je kranjski župan odločil drugače,« je še povedal Čebulj.

V Besnici bo učni čebelnjak

Kranj – Med štirimi osnovnimi šolami, ki bodo letos v okviru trajnostnega projekta Čebelarske zveze Slovenije #PRVAčebela prejele učni čebelnjak, je tudi Osnovna šola Stražišče oziroma njena podružnična šola v Besnici. Kot so sporočili, bodo štiri nove učne čebelnjake postavili do 20. maja, ko praznujemo svetovni dan čebel. Skupaj z letošnjimi bo tako v petih letih po Sloveniji postavljenih že dvajset učnih čebelnjakov. Na Gorenjskem je učni čebelnjak lani prejela tudi Osnovna šola Davorina Jenka v Cerkljah.

Čistilna akcija tudi v Kranju

SIMON ŠUBIC

Kranj – V Kranju bodo ta konec tedna izvedli že 23. čistilno akcijo Očistimo Kranj – Kranj ni več usran, ki jo v sodelovanju z Mestno občino Kranj tradicionalno organizira Zveza tabornikov občine Kranj. Že danes se bodo čiščenja svoje okolice lotile kranjske osnovne šole, jutri pa bo na vrsti vsekranjska čistilna akcija, v kateri bo po podatkih kranjskih tabornikov sodelovalo 65 društev in organizacij oziroma približno 5900 udeležencev.

Ob čistilni akciji bo med 22. in 30. marcem potekal tudi Eko teden, letos na temo zelena infrastruktura. Odvili se bodo številni tematski izleti pod vodstvom strokovnjakov, delavnice za otroke, izmenjevalnice oblačil, semen in knjig, bazar športne opreme ipd. Osrednji dogodek eko festivala je Kavarna idej za zeleno prihodnost Kranja, s katerim želijo ustvariti prostor za dialog z občani na temo Zelene infrastrukture v Kranju. Potekal bo v četrtek, 28. marca, med 18. in 20. uro v avli Mestne občine Kranj.

VABLJENI NA DOGODKE V PRENOVLJENO LEKARNO TRŽIČ OD 25. 3. DO 5. 4. 2024

V mesecu februarju smo zaključili celovito prenovo lekarne Tržič. Prenova je potekala od lanskega maja v večih fazah. Občasno je tudi delo s pacienti potekalo v improviziranih okoliščinah, zato se vsem našim uporabnikom iskreno zahvaljujemo za potrpežljivost. Ob koncu prenove smo ponosni na dosežke, ki so predvsem namenjeni dvigu kakovosti naših storitev, to sta nov prostor za svetovanje in prostor za magistrarno pripravo zdravil ter najsodobnejša oprema, vključno z lekarniškim robotom. Celotno investicijo smo pokrili sami z lastnimi sredstvi.

Od 25. 3. do 5. 4. vam nudimo brezplačno:

- izdelavo osebne kartice zdravil,
- pregled uporabe zdravil,
- meritve krvnega tlaka, višine in teže,
- svetovanja ter številne promocijske popuste in darilca ob nakupu izdelkov.

Pregled uporabe zdravil priporočamo osebam, ki se hkrati zdravijo s petimi ali več zdravili za zdravljenje kroničnih nenalezljivih bolezni. To so pogosto osebe s srčno-žilnimi težavami, sladkorni bolniki in astmatiki. Svetujemo ga tudi vsem, ki so bili pred kratkim odpušteni iz bolnišnice in jim je zdravnik v času zdravljenja v bolnišnici uvedel v terapijo nova, dodatna zdravila ali jim je spremenil terapijo z zdravili.

Osebna kartica zdravil je seznam zdravil in drugih snovi, ki jih jemlje pacient (na recept ali brez recepta) skupaj z navodili za odmerjanje, dodatnimi opozorili in pojasnili o namenu jemanja posameznega zdravila.

PROGRAM DOGODKOV

Dan	Datum	Čas	Partner	Opis
Ponedeljek	25. 3.	10.00–16.00	Servier Pharma	Merjenje venskega pretoka s pletizmografom – potrebna predhodna rezervacija termina
Torek	26. 3.	9.00–14.00	Valens	Predstavitve izdelkov, promocijski popust: 10 %
Sreda	27. 3.	10.00–15.00	Pharmagea	Predstavitve in svetovanje linij Rilastil in Vidermina
Četrtek	28. 3.	10.00–16.00	Nuxe, Bioderma	Predstavitve in svetovanje kozmetičnih linij NUXE in BIODERMA
Petek	29. 3.	8.00–14.00	Top Pharma	Predstavitve izdelkov
Torek	2. 4.	8.00–16.00	Galenski laboratorij Gorenjskih lekarn	Predstavitve kozmetičnih izdelkov
Sreda	3. 4.	9.00–17.00	Medex	Predstavitve izdelkov
Četrtek	4. 4.		Jadran – galenski laboratorij, meritve bo izvajal dr. med., spec. oftalmolog	Merjenje očesnega pritiska in svetovanje – potrebna predhodna rezervacija termina
Petek	5. 4.	8.00–16.00	Galenski laboratorij Gorenjskih lekarn	Predstavitve kozmetičnih izdelkov

POPUSTI DERMATOLOŠKIH KOZMETIČNIH LINIJ

Datum	Partner 1	Partner 2	Opis
Od 25. 3. do 5. 4.	Okstal Pharma	Avene	Promocijski popust: 20 %
Od 25. 3. do 29. 3.	Beiersdorf	Eucerin	Promocijski popust: 20 %
Od 25. 3. do 5. 4.	Gorenjske lekarne	Galenski laboratorij Gorenjskih lekarn	Promocijski popust: 20 %

VESELIMO SE SREČANJA Z VAMI!

Krajevna knjižnica na Jezerskem

ALENKA BRUN

Jezerko – Mestna knjižnica Kranj je lani sprejela novi Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, ki določa minimalne vrednosti pogojev za delovanje knjižnic v posameznih lokalnih skupnostih. Glavno merilo je število prebivalcev v občini in po besedah Maje Lesar, bibliotekarke na Jezerskem, je majhna skupnost lahko postavljena pred veliki izziv: ali knjižnico zapreti in dejavnost organizirati na ravni premične zbirke ali pa omogočiti delovanje v obliki organizacijske enote Krajevna knjižnica II. Krajevna knjižnica Jezerko je

zdaj ta status pridobila, kar pomeni daljši čas delovanja knjižnice in polovično zaposlitev bibliotekarke. Stroški so za občino sicer višji, knjižnica pa bo tako še dostopnejša za občane, pravijo na občini. Prej je knjižnica obratovala ob ponedeljkih in sredah med 16. in 19. uro, zdaj med 14. in 19. uro. Ob tem bo knjižnica na Jezerskem z novim statusom omogočala širok spekter storitev, ki jih bo lahko ponudila uporabnikom in drugim obiskovalcem knjižnice. Temu vsakih 14 dni že namenljajo petkove dopoldneve za skupine šolskih in vrtčevskih otrok ter druge interesne skupine.

Krajevna knjižnica Jezerko / Foto: Alenka Brun

Sadili bodo drevesa

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka – Jutri, v soboto, bo v Škofji Loki potekal dan sajenja medovitih rastlin, občina pa bo tako bogatejša za 35 dreves. Zasadili bodo pet javorjev v parku za Šolskim centrom Škofja Loka, ob parkirišču na Podnu evodijo, pet lip ob Kidričevi cesti, tri na koncu Podlubnika, po eno na Trati in na parkirišču v Lipici, pet javorjev nad novim rondojem v Lipici v smeri Trate, češnja v Frankovem naselju, deset javorjev v tamkajšnjem parku, pod Nuskim parkiriščem ob Sori kostanj, v Stari Loki ob trgovini pa dve češnji. Vse

zainteresirane vabijo, da se jim ob 10. uri pridružijo v parku za Šolskim centrom Škofja Loka v Podlubniku. Sadili bodo skupaj s pobudnikom akcije in donatorjem, Rotary clubom Škofja Loka, in njihovim partnerjem, podjetjem Avto Krka.

»Letošnji projekt ima še dodatno težo, saj se osredotoča na območja, ki so bila prizadeta v lanskih poplavih. S tem vračamo naravi in prispevamo k okrevanju skupnosti na prizadetih območjih. Vse to odraža globoke vrednote solidarnosti in podpore, kar je jedro gibanja Rotary,« pravi guverner Rotary Slovenija Andrej Božič.

Pogovorno omizje O skrbi za naše starejše

Sorica – V petek, 22. marca, ob 19. uri bo v Gostišču Macesen v Sorici pogovorno omizje O skrbi za naše starejše, na katerem bodo gostili evropsko poslanko Romano Tomc, direktorico Centra slepih, slabovidnih in starejših Andrejo Valant in njeno predhodnico Silvo Košnjek.

Čistilna akcija tudi v Cerkljah

Cerklje – Občina Cerklje tradicionalno spomladansko čistilno akcijo organizira skupaj z vaškimi skupnostmi, osnovno šolo, društvi, organizacijami ... K odstranjevanju odpadkov, odloženih v naravi po celotni občini, vabijo to soboto, 23. marca, ob 9. do 13. ure. Natančnejše informacije o poteku akcije bodo posredovali koordinatorji, ki bodo udeležence pričakali na običajnih zbirnih mestih.

Ustvarjalna druženja starejših

V Železnikih se ob četrtek dopoldne starejši občani lahko udeležijo nove dejavnosti Klepetalnice-ustvarjalnice. Program do konca maja zajema šestnajst različnih delavnic oz. izobraževanj.

ANA ŠUBIC

Železniki – V kavarni Športne dvorane Železniki je minuli teden zaživel nov program Klepetalnice-ustvarjalnice, ki ga ob podpori Občine Železniki prireja Javni zavod Ratitovec (JZR) v sodelovanju z Ljudsko univerzo (LU) Škofja Loka. Do konca maja starejše občane ob četrtek med 10. in 12. uro vabijo na brezplačna ustvarjalna neformalna izobraževanja, že pred tem pa so od 8. ure dalje vabljeni na kavo in klepet. »Veseli smo, da ste prišli v tako velikem številu. Upam, da se bomo še velikokrat videli,« je na prvem srečanju navzoče nagovorila direktorica JZR Andreja Ravnihar Megušar. »Izkoristite možnost druženja in se imejte enostavno lepo,« je dodala Martina Logar z Občine Železniki.

Četrtekove Klepetalnice-ustvarjalnice potekajo v sklopu programa Lokalnega učnega središča (LUS) Železniki. Gre za projekt LU Škofja Loka, ki je učna središča v občinah na Selškem in Poljanskem vzpostavila leta 2017, tedaj s pomočjo evropskih sredstev, nato pa so financiranje prevzele občine. Cilj LUS je neformalna izobraževanja pripeljati v lokalno okolje in »do ljudi,«

Na prvi četrtekovi ustvarjalnici so izdelovali polstene izdelke. / Foto: Gorazd Kavčič

je poudarila direktorica LU Škofja Loka Nina Triller Albreht in dodala, da so aktivnosti v Železnikih zelo dobro sprejete. Lani so tam organizirali 234 izobraževalnih ur, ki so pritegnile 207 udeležencev.

Program LUS Železniki je za občane brezplačen, v obdobju od marca do konca maja pa zajema 16 različnih delavnic oz. izobraževanj. Precej aktivnosti bodo izvedli na četrtekovih ustvarjalnicah v kavarni športne dvorane, preostali program pa v Kulturnem domu Železniki,

podružnični šoli Sorica in možno barvanja pirhovin iz-

hidrolata iz lovorja ... »Program smo skušali zastaviti čim bolj pestro, da se prib-

»Vesela sem, da se imamo možnost udeležiti različnih brezplačnih dejavnosti. V okviru lokalnega učnega središča se jih udeležujem že od začetka. Rada se naučim kaj novega in sem čim bolj aktivna, kar je koristno tudi za zdravje in preprečevanje demence,« nam je zaupala Majda Gortnar, ena od udeleženk prvega četrtekovega srečanja.

delave košaric, vadbe za starejše, joga smeha, spoznavanja čaker, zelišč in soriškega narečnega govora, izdelave

ližamo vsem generacijam,« je dejala Nina Salobir z LU Škofja Loka. Na aktivnosti se je treba predhodno prijaviti.

Na delo večkrat peš in s kolesom

Občina Škofja Loka je vodilni partner projekta Trata 2.1, s katerim spodbujajo trajnostno mobilnost zaposlenih v Industrijski coni Trata.

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka – Leto in pol v škofjeloški občini poteka projekt, ki so ga poimenovali Trata 2.1. V tem času so preizkušali različne pristope upravljanja trajnostne mobilnosti v treh podjetjih, in sicer Knauf Insulation, LTH Castings ter Sibbo Group.

Osnova zanje so bili oblikovani mobilnostni načrti ter študijski obisk v Lichtenštajnu in na avstrijskem Predarlskem, kjer so jih seznanili z dobrimi praksami s področja načrtovanja trajnostne mobilnosti v podjetjih.

»Idejna vodja projekta je bila Razvojna agencija Sora. Čeprav se že vrsto let ukvarjamo z mobilnostjo, sem večkrat razmišljal, da se premalo ukvarjamo z industrijskimi conami. Tako smo se tudi prijavi za projekt. Ob tem smo pridobili

sodelovanje občine, strokovne partnerje in tri podjetja, ki smo jim predstavili prednosti zanje in njihove zaposlene,« je ob predstavitvi priporočil za upravljanje mobilnosti povedal v. d. direktorja Razvojne agencije Sora Gašper Kleč in dodal, da je v Sloveniji zelo veliko industrijskih con, v povprečju tri v eni občini. »Industrijske cone so zelo različne, saj je v njih različno število podjetij. Dobili smo podatek, da delodajalci morajo za te cone zagotavljati štiri tisoč parkirnih mest. To je ogromno,« je povedal Gašper Kleč in pojasnil, da približno 45 odstotkov vseh prebivalcev dela v industrijskih conah.

»Lahko rečem, da je Industrijska cona Trata dober primer, kako spodbujati trajnostno mobilnost. Imamo namreč kar dobro povezanost

Gašper Kleč je spregovoril tudi o spodbudah za spremembe potovalnih navad pri prihodu na delo. / Foto: Vilma Stanovnik

z avtobusi, imamo železniško postajo, imamo tudi sistem izposoje koles,« je povedal Kleč in poudaril pomen spodbujanja hoje, kolesarjenja, uporabe javnega potniškega prometa in tudi drugih alternativnih

oblik mobilnosti, kot je spomnil, da vse to pomeni več gibanja, manj stresa, manj stroškov in več denarja, podjetje pa s takšnim načinom spodbujanja prihoda na delo lahko dvigne svoj ugled.

Sledijo otrokovim željam in ambicijam

V letošnjem šolskem letu se na domu izobražuje 869 učencev od prvega do devetega razreda. Staršem ni treba navajati razlogov, zaradi katerih se odločijo prevzeti odgovornost za šolanje svojega otroka, a tudi po prepričanju naših sogovornic jim tako lahko nudijo kakovostnejši in otroku bolj prilagojen način izobraževanja.

MATEJA RANT

Škofja Loka – Vse bolj neprijazen in zahteven, a obenem neučinkovit šolski sistem zadnjih let je bil po besedah Tanje Potočnik, po izobrazbi profesorice slovenščine in francoščine, raz-

so vključeni v njihov zavod, ob koncu leta izpite opravlja sproščeno, samozavestno in pogumno; ne boji se ne učitelja ne komisije. Obenem pa imajo ti otroci po njenih besedah priložnost usvojiti tudi konkretne, realne stvari, ki so potrebne

inštruktorico joge, učiteljico likovnega pouka in sami organiziramo različne kulturne, naravoslovne in športne vsebine. Vsaj dvakrat tedensko otroci kuhajo, poleg tega jih učimo šivanja, vezanja, klekljanja, vrtnarjenja, dramske igre in nastopanja

koncu šolskega leta na njihovih matičnih šolah.

Upajo si spraševati

Svoja otroka, danes stara 13 in 16 let, je dve leti na domu šolala tudi Mojca Močnik, ki poučuje v zavodu. »Začelo se je v času korona ukrepov, po-

devetletna osnovna šola zastavljena povsem drugače. »Takrat se v prvem razredu niti omenjati ni smelo branje in pisanje, danes pa smo za deklico v prvem razredu dobili navodila, da mora na izpitu tekoče brati.« Verjame, da je do znanja mogo-

izpitov, da so napredovali v višji razred, po novem bi jih morali okrog petnajst. »Me prav zanima, kdo od odraslih bi bil sposoben v enem mesecu opraviti toliko izpitov,« se sprašuje. Obregnila se je tudi ob podatek ministrstva za vzgojo in izobraže-

Mojca Močnik / Foto: Tina Dokl

Maša Hrvačanin / Foto: Tina Dokl

Tanja Potočnik / Foto: Tina Dokl

log, da so se zaskrbljeni starši in učiteljice iz okolice Škofje Loke pred tremi leti povezali v skupino za šolanje otrok na domu. Ustanovili so zavod, ki so ga poimenovali F. E. N. I. K. S., ki je kratica za Fejst Energični Nadarjeni In Kreativni Sopotniki. V zavodu skrbijo za zdravo učno okolje brez ustrahovanja, tekmovanja in ocenjevanja, vse aktivnosti pa sproti prilagajajo učnim sposobnostim otrok ter njihovim željam in ambicijam. »Želimo pokazati, da je mogoče tudi vzporedno z javno šolo zelo dobro in učinkovito pripraviti otroke na življenje,« je poudarila Tanja Potočnik in dodala, da večina otrok, ki

za vsakdanje življenje, ki jih sicer v prenatrpanem šolskem urniku javne šole nikakor ne bi mogli.

Učijo se za življenje

V šolskem letu 2021/22 se je v zavodu F. E. N. I. K. S. šolalo 23 učencev iz šestih različnih osnovnih šol in vsi so napredovali v višji razred na svojih matičnih šolah. Lansko šolsko leto so uspešno zaključili s 27 otroki iz osmih okoliških šol, dve deklici, angleško govoreči, pa sta se jim pridružili v februarju. Letos je v zavod vključenih 25 otrok od 1. do 8. razreda. »Vsaj en dan v tednu je namenjen odkrivanju narave, enkrat tedensko gostimo

pred kamero,« je našela Tanja Potočnik. Poleg angleščine jim omogočajo še učenje francoščine in skrbijo tudi za mednarodno sodelovanje. »Z osnovno šolo na severu Francije si otroci izmenjujejo klasična pisma, v katerih si dopisujejo v angleščini. S šolo v New Yorku pa sklepamo video prijateljstvo; ravno prejšnji teden smo jim poslali predstavitveni filmček o sebi, ki smo ga z otroki snemali cel teden. Zdaj čakamo na odgovor Američanov.« Ob vsem tem, je dodala Tanja Potočnik, pa sledijo veljavnemu učnemu načrtu za vse predpisane predmete, da lahko otroke čim bolj pripravijo na izpite ob

tem pa sem šolanje na domu nadaljevala, saj sem si želela drugačnega pristopa k učenju za svoja otroka – da se učita tudi to, kar ju zanima, da si upata spraševati in razmišljati.« Prepričana je namreč, da šola otroke sicer preveč ukaluplja, saj je veliko učenja na pamet, namesto da bi jih spodbujali k samostojnemu razmišljanju. »Menim, da sta moja otroka v času, ko sta se šolala na domu, veliko pridobila.« Podobno razmišlja Maša Hrvačanin, ki se je odločila, da bo vse tri otroke, najstarejši je v 4. razredu, šolala na domu. Kot učiteljico razrednega pouka jo je najbolj zmotilo, da je bila v času njenega študija

če priti tudi na drugačne načine, ne samo tako, da otroci sedijo v klopi in prepisujejo s table. »Zakaj sin ne bi raziskoval polžev, pa čeprav na ravni prvega letnika srednje šole, če ga to zanima?«

Po novem okrog petnajst izpitov

Tanji Potočnik se ne zdi pošteno, da bodo morali ti otroci, ki so sicer še vedno del javnega šolstva, ob koncu leta po novem na matičnih šolah s še večjim številom zaključnih izpitov dokazovati, da so sposobni napredovati v višji razred. Že zdaj so morali po njenih besedah otroci, ki se šolajo doma, v zadnji triadi opraviti devet

vanje, da lani nihče od otrok, ki se šolajo na domu, ni opravljal izpita iz kemije. »Mi smo imeli dve leti zaporedno dva učenca, ki sta zelo uspešno opravljala izpit iz kemije in z dobrim znanjem napredovala v srednjo šolo. Na to sem jih na ministrstvu tudi opozorila, a še nisem prejela odgovora.«

Vsem trem sogovornicam se zdi nerazumljivo, da pristojne tako moti približno devetsto otrok, kar je manj kot pol odstotka celotne populacije, katerih starši si želijo drugačno obliko poučevanja in odraščanja. »Ne ukvarjajo pa se z vse hujšim verbalnim, fizičnim in psihičnim nasiljem v šoli,« so sklenile.

Lani najmanj otrok v zadnjih petdesetih letih

V Sloveniji se je lani po začasnih podatkih statističnega urada rodilo manj kot 17 tisoč otrok, kar je najmanj po letu 1972. Vse več družin je brez otrok.

ANA ŠUBIC

Kranj – Po začasnih podatkih se je lani rodilo 16.769 otrok, kar je skoraj pet odstotkov manj kot predlani in najmanj po letu 1972, so pred materinskim dnevom sporočili s Statističnega urada RS (Surs). Največ rojstev v 50-letnem obdobju je bilo leta 1979, in sicer 30.604. Kot so navedli, se je v letu 2022 rodilo 9051 dečkov in 8576 deklic. Dolgoletno povprečje kaže, da se v Sloveniji rodi šest odstotkov več dečkov kot deklic.

Leta 2022 sta bili najbolj priljubljeni imeni za novorojenčke Luka in Mia. / Foto: Tina Dokl

Leta 2022 je največ dečkov dobilo ime Luka, največ deklic pa so poimenovali Mia. Za primerjavo: trideset let pred tem sta bili najbolj priljubljeni imeni za novorojenčke Rok in Nina.

Z materinstvom odlašajo

Pri ženskah, ki so rodile med letoma 2002 in 2022, so zaznali pomembne premike v starosti mater, saj jih čedalje več materinstvo odlaga v poznejša leta. Na to kaže višanje povprečne starosti mater ob rojstvu, ki je leta 2002 znašala 28,8 leta in dve desetletji kasneje 31,1

leta, ter tudi starostna porazdelitev. Leta 2002 je bila desetina otrok rojena materam, starim od 35 do 39 let, dvajset let pozneje pa se je ta delež skoraj podvojil – na 18 odstotkov. Velja tudi obratno: leta 2002 se je 19 odstotkov otrok rodilo materam, starim od 20 do 24 let, leta 2022 pa 10 odstotkov.

Na Sursu so tudi pojasnili, da je bilo leta 2021 v Sloveniji skoraj 175 tisoč družin brez otrok, predstavlja le so 30 odstotkov vseh družin. »Med družinami z otroki jih je 39 odstotkov imelo enega otroka, šest odstotkov

družin pa vsaj tri otroke. Ob popisu prebivalstva leta 1981 je bilo 21 odstotkov družin brez otrok, 10 odstotkov pa jih je imelo najmanj tri otroke.«

Navedli so tudi podatke o stopnji delovne aktivnosti žensk, starih 18–64 let, ki je leta 2022 v Sloveniji znašala 72,5 odstotka, v EU pa 67,4. Tudi stopnja delovne aktivnosti žensk z otroki je bila višja od povprečja EU; med materami s tremi ali več otroki je bila najvišja na Švedskem – 83,4 odstotka, Slovenija pa se je z 81,5 odstotka uvrstila na tretje mesto.

Zeleni pingvin s plastenko vode

»Počasi ubijamo planet, zato moramo nekaj narediti,« pravi William Sweetlove, prvo ime umetniškega projekta Dobre novice!, ki v Kamniku in okolici poteka do sredine septembra. Projekt združuje več kot dvajset umetnikov iz šestih držav.

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – Tri metre visoka kričeča zelena skulptura pingvina s plastenko vode na hrbtu, rdeče obarvani orjaški psi, severni medvedi in ptice. V središču Kamnika, predvsem pa v bližnjem Arboretumu v Volčjem Potoku, te dni začudene po-

mednarodno komponento, ki združuje 25 avtorjev iz šestih držav. Idejni oče projekta Matthew McQuarrie, Američan, ki ustvarja v Galeriji Prečna v Kamniku, je s projektom povezal praktično vse kamniške kulturne ustanove, vključno s partnerji Občino Kamnik, Medobčinskim muzejem Ka-

S kričečimi skulpturami, ki vzbujajo pozornost, želi opozoriti na težave, s katerim se srečujemo, in pripoveduje zgodbo o podnebnih spremembah. Živali, obute v škornje ali s plastenkami na hrbtu, opozarjajo na dviganje morske gladine in ogroženost pitne vode. Morda bodo morale tudi ži-

Njegove skulpture so lahko za nekoga zgolj kič, za drugega izraz humorja, a v svojem bistvu tako kričeča zelena pingvin kot rdeči medved in druge skulpture živali prinašajo pomembno sporočilo – da je narava ogrožena in da je časa za spremembo poteka dogodkov vedno manj. Na vprašanje, ali je optimist, odgovarja: »Sem pozitivno naravnani, a vedno bolj tudi jezen, ko vidim, kaj se dogaja po svetu.«

Gledamo svojo podobo v ogledalu

Projekt s pomočjo Victorja Kastelica, Američana slovenskih korenin, ki v Torinu vodi galerijo Kspaces, povezuje avtorje iz Združenih držav Amerike, Italije, Belgije, Nemčije in Libanona, sodelujejo pa tudi tri slovenske avtorice. Poleg Ire Marušič in Tine Konec tudi Kamničank Nina Koželj, ki je o delu Sweetlova povedala: »Tisti, ki se morda zgražajo nad Sweetlovimi kričečimi skulpturami, naj vedo, da so prav njihove plastenke z vodo, njihovi plastični zamaški, njihove plastične smeti, samo reciklirane, zajeti v pakete, ki jih Sweetlove preobrazil in v lepših oblikah

William Sweetlove: »A umetnost je več kot zgolj skulptura ali slika. Umetnost je življenje in je tudi politika, skozi katero lahko spreminjamo svet – in to je moje sporočilo.«

postavi na ogled vsem nam – smetilcem tega planeta. Ko ugledate Sweetlovovo orjaško skulpturo kričečih barv, v bistvu ugledate svojo podobo v ogledalu.«

Kot pravi, je Sweetlove velik navdih tudi za njen umetniški razvoj. »V umetnosti

Matthew McQuarrie, William Sweetlove in Victor Kastelic

/ Foto: Aleš Senožetnik

nikoli ne veš, kako bo nekaj vplivalo nate, po mojih izkušnjah pa vse, s čimer se srečaš, slej ko prej integriraš v svoje delo, če želiš ali ne,« je še dodala.

Četrtekovemu dogodku v Arboretumu je v petek sledila uprizoritev glasbeno vizualne suite Dobre novice! s kamniškima ustvarjalcema Gašperjem Selkom (X.U.L.) in Maticem Sterletom na Glavnem trgu v

Kamniku, kjer so nato v soboto vse razstave tudi uradno odprli.

Umetniški dialog med Sweetlovom in preostalimi avtorji si bo z razstavami v Arboretumu Volčji Potok, Galeriji Miha Maleš, v muzeju na Zapricah, v galerijah Prečna in Dika ter na drugih lokacijah po središču Kamnika mogoče ogledati z enotno vstopnico še do 22. septembra.

Zeleni pingvin na kamniškem glavnem trgu / Foto: Aleš Senožetnik

glede mimoidočih vzbujajo nenavadne skulpture, dela belgijskega umetnika mednarodnega slovesa Williama Sweetlova, ki sodeluje v ambicioznem umetniškem projektu.

»Ko smo se v Kamniku skupaj s partnerji odločili za umetniški dogodek Dobre novice!, je bila naša vizija umestiti Kamnik in Slovenijo kot privlačno lokacijo za razstavljanje sodobne umetnosti, in rodil se je drzen umetniški projekt, ki nikogar ne bo pustil ravnodušnega,« pa je enega od vidikov projekta podaril kamniški župan Matjaž Slapar.

Največji umetniški dogodek v Kamniku in eden največjih pri nas ima močno

mnik in Zavodom za turizem Kamnik. Projekt pa sta podprla tudi Turizem Ljubljana in veleposlaništvo ZDA v Sloveniji.

Počasi ubijamo planet

William Sweetlove, ki je zaradi sodelovanja v Dobrih novicah! zavrnil ponudbo iz Šanghaja, je ustvarjalec svetovnega kova, ki ima za sabo več sto razstav po vsem svetu. Med potovanji od Azije do Severne in Južne Amerike je lahko od blizu opazoval, kako človekov vpliv spreminja življenjske pogoje in ogroža naravo. »Počasi ubijamo planet, zato moramo nekaj narediti,« nam je povedal v kratkem pogovoru na enem od dogodkov ob odprtju projekta v Arboretumu.

vali uporabljati vodo iz plastenke, kot jo že danes ljudje, enega od najbolj znanih motivov v svojem delu ironično razloži Sweetlove. »A umetnost je več kot zgolj skulptura ali slika. Umetnost je življenje in je tudi politika, skozi katero lahko spreminjamo svet – in to je moje sporočilo,« je še povedal Sweetlove, ki meni, da bi morali ljudi, še posebej mlade, bolj izobraziti tako o umetnosti in tudi o okoljskih spremembah, da bi se nanje lahko odzivali.

Muzej vidi kot »hladilnik«, ki »konzervira« umetnost, sam pa jo skozi številne razstave po celem svetu prinaša v parke in na trge, kjer jo lahko vidijo vsi, tudi tisti, ki sicer ne bi zašli v galerijo.

Tudi Arboretum Volčji Potok so napolnile skulpture Williama Sweetlova. / Foto: Aleš Senožetnik

William Sweetlove: »Nekaj moramo narediti.« / Foto: Aleš Senožetnik

Dela sodelujočih umetnikov si je mogoče ogledati tudi v kamniških galerijah. / Foto: Aleš Senožetnik

Nič ni izgubljeno, dokler se ne vrže v smeti

S priložnostno spletno razstavo so lani v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, Enoti za Gorenjsko s sedežem v Kranju, zaznamovali petdeset let delovanja. Na razstavi predstavljajo nekaj milimetrov od 4,2 kilometra gradiva, ki je v hrambo in varstvo v kranjsko enoto prispelo v pol stoletja.

IGOR KAVČIČ

Kranj – Zapisano v naslovu so besede dr. Gorazda Stariha, vodje Enoti za Gorenjsko Zgodovinskega arhiva Ljubljana (ZAL), ki je od zadnjega leta v 20. stoletju na Savski cesti v Kranju. Z njimi ob obisku v arhivu odgovori na vprašanje, kaj v arhivskem besednjaku pomeni časovna zamuda, kot le za trenutek v ospredje stopi v tem zapisu, v katerem bo tekla beseda o sicer lanski 50-letnici delovanja omenjene arhivske enote. »Nič ni izgubljeno, dokler se ne vrže v smeti. Pomembno je, da gradivo pride v naš arhiv. Zato moramo arhivisti od ustvarjalcev, kot jim sami pravimo, prevzemati gradivo in jih o tem seveda tudi vedno znova opominjati.« Vse, kar je javno, je namreč tudi arhivsko; ali nekoliko na splošno rečeno: institucije na področju šolstva, javne uprave, pravosodja, zdravstva ..., ki se financirajo iz javnega denarja, so dolžne oddajati gradivo v arhiv. Kot pove sogovornik, običajno ta gradiva v arhiv kot zaokrožene celote sprejmejo vsakih pet let.

Skladišča na oni strani Save

Vrnimo se k arhivskemu abrahamu. V gorenjski enoti Zgodovinskega arhiva Ljubljana so ob jubileju pripravili spletno razstavo, ki je dostopna na spletni strani Zgodovinskega arhiva Ljubljana v zavihku Spletne razstave. Soavtorji razstave Luka Cerar, dr. Gorazd Stariha in Martina Fekonja so zbrano in predstavljeno gradivo razdelili v

sedem vsebinskih sklopov. V prvem predstavljajo zgodovino Enoti za Gorenjsko Kranj – vse od zbiranja gradiva do ureditve prostorov. Enota je svoje prve delovne prostore uradno dobila 1. marca 1973 v stavbi takratne skupščine Občine Kranj, njen vodja pa je že leto pred tem postal Jože Žontar. Gorenjska enota je pokrivala občine Kranj, Jesenice, Radovljica, Tržič in Škofja Loka, slednja pa se je leta 1980 osamosvojila. Arhiv se je kasneje preselil v prostore na Stritarjevi ulici, leta 1999 pa na lokacijo, kjer je še danes.

»Svojo zgodbo predstavljajo skladišča za arhivsko gradivo, ki ga arhiv še dandanašnji seli kot mačka mlade, ker kulturnemu ministrstvu v nobenem obdobju arhivi ne pomenijo toliko, da bi jim namenilo namensko novogradnjo,« poudarja Stariha. Tako je arhiv gostoval po posameznih občinah, pa v v osnovni šoli v Predosljah, od leta 2007 naprej v prostorih nekdanje Iskre na Laborah, zadnjih pet let pa je skladišče na oni strani Save v nekdanjih skladiščih Merkurja na Kolodvorski cesti. »Gradivo je tako čedalje bližje pisarniškim in čitalniškim prostorom, kar daje upanje na morebitno dokončno združitev vseh arhivskih prostorov nekoč v prihodnosti,« dodaja sogovornik.

Arhivske zanimivosti

Spletna razstava v nadaljevanju predstavlja tudi nekatere zanimive zgodbe, ki jih hranijo značilne zelene škatle na neskončnih arhivskih policah. V sklopu Znanje, ki izginja skozi gradivo

Dr. Gorazd Stariha z razglasnim plakatom, na katerem kralj Peter II. sporoča, da s 27. marcem 1941 zaradi nestabilnih razmer v Evropi v takratni Kraljevini Jugoslaviji prevzema popolno oblast. / Foto: Igor Kavčič

predstavljajo vzpon in zaton izobraževanja čevljarjev na Gorenjskem. Sklop Boj proti prevratnim idejam predstavlja prevadnost pred prinašalci nevarnih idej, predvsem komunističnimi ilegalci. V sklopu Rokovnjači, uporniki in drugi nepridipravi izvemo nekaj zanimivih dogodkov iz zgodovine prestopkov na Gorenjskem.

Preberemo dokument nekdanje Občine Kranj, ki je pri svojem notranjem poslovanju sicer še v osemdesetih letih 19. stoletja raje uporabljala nemščino kot slovenščino (razglasi za »ljudstvo« so že morali biti v slovenščini). A v drugi polovici šestdesetih letih, pod županova-

zanimivejših vil. V sklopu Nazaj v planinski raj so predstavljene nekatere gorske kočice, v sklopu Delavski pozdrav! pa so se dotaknili še gospodarstva in pomembnejših tovarn, ki so tako in drugače oblikovale vsakdan na Gorenjskem in tudi drugod.

Vodja Gorenjske enote predstavi še en kos zanimivega gradiva iz fonda nekdanje Občinske konference Zveze socialistične mladine Slovenije Jesenice (glej plakat). Željo po enotnih vozovnicah oziroma dijaških letnih prevoznih kartah so jeseniški mladinci izrazili z domiselnim plakatom. »Si predstavljate, da bi v dandanašnjih moralističnih in po-

občinah ni bilo magistratov in je aktualni župan na primer imel vse dokumente doma, kjer je imel pisarno. Ko je vodenje občine prevzel drugi župan, mu je naprej predal le material, ki se mu je zdel pomemben, ostalo je morda šlo na podstreho in z naslednjimi generacijami v rodbini tudi na smetišče,« pojasni Stariha in doda, da so bili pred časom zelo veseli, ko so zaokroženo arhivsko celoto župana izpred stoletja prejeli od darovalca iz Stražišča.

Glede na to, da je kandidatov za zgodovinsko gradivo več, poleg arhiva muzeji, Narodna in univerzitetna knjižnica, tudi splošne knjižnice, nekako velja, da muzeji hranijo predvsem predmete, v arhiv pa prihaja gradivo v papirni obliki in v sodobnem času tudi na drugih nosilcih. Seveda pa ni pravila. Sogovornik meni, da je pri tem pomembno predvsem, da se ve, kdo hrani določeno listino, dokument in podobno in kje je to gradivo na razpolago javnosti. »Pri nas je gradivo najprej dostopno v tako imenovani virtualni arhivski čitalnici, v katero uvrščamo popise gradiva. Poskušamo jih uvrstiti čim več, da so ljudem dostopni z domačega računalnika,« pove Gorazd Stariha in pojasni, da v arhiv prihaja tako strokovna javnost kot uporabniki z upravnopravnimi nameni.

Podatki za leto 2023 nam razkrijejo, da je bil v Enoti za Gorenjsko odstotek uporabnikov v znanstvenoraziskovalni namen 8,3,

uporabnikov, ki so v arhiv prišli zaradi upravnopravnega namena, pa je bilo kar 91,7 odstotka. Pri slednjih prednjačijo poizvedbe na temo nepremičnin, gre za iskanje podatkov, ki jih ljudje potrebujejo za pridobivanje gradbenih in uporabnih dovoljenj. V letih po osamosvojitvi Slovenije so bili na primer v ospredju tudi denacionalizacijski zahtevki in marsikateri pomemben podatek je bilo moč najti v arhivu.

Priprave na digitalno gradivo

Posebno poglavje, ki arhive še čaka, a že močno trka na vrata, je prevzemanje digitalnega gradiva. V kakšni meri in količini to že nastaja, predvsem na kakšen način bo to shranjeno v arhiv, da bo lahko pripravljeno za ogled? »Teoretične smernice so postavljene, v praksi pa elektronskega gradiva od ustvarjalcev še nismo prejemali. Tu smo še vedno v zaostanku. Tudi ko gre za videokasete in zgoščenke je že uspeh, da preverimo avtentičnost gradiva in ga presnameemo na novejšo nosilce,« poudarja dr. Gorazd Stariha in dodaja, da bodo v ta namen v prihodnje potrebovali tudi računalničarje. Ta čas so poleg treh arhivistov v kranjski enoti arhiva še dva tehnika in manipulant, zadolžen za iskanje in postrežbo gradiva.

Arhivisti ob pripravi gradiva za hranjenje v depozitih tega tudi raziskujejo ter pripravljajo članke in objave v različnih revijah in knjigah.

V ZAL, Enoti za Gorenjsko, so v letu 2023 zabeležili 8,3 odstotka uporabnikov v znanstvenoraziskovalne namene, kar 91,7 odstotka uporabnikov pa je v arhiv prišlo iz upravnopravnih razlogov.

njem Mateja Pirca, se je na občini poslovalo v slovenščini in iz tistega časa se je ohranil tudi zapisnik, nepreveden v nemščino, s »stariim znancom« mestnih policistov, Maksom Rubežnikom: »Ne bom rekel, da nisim vriskal, pijan sim bil, in zavolj tega ne morem kaj kaznovani biti. Pijan sim bil, in bom še, to mene nobeden ne bo odvadil, kakor tudi ne, da bi ne vriskal.«

Ob tem, da Bled predstavlja eno izmed pomembnejših turističnih točk na Gorenjskem, so en sklop namenili Bledu in predstaviti nekaterih njegovih

litično korektnih časih javno razobesili tak pohujšljiv plakat, kot si je to privoščila mladina v osemdesetih letih prejšnjega stoletja? Kaj takega se za demokratične čase vendar ne spodobi!« ob plakatu na glas razmišlja Stariha.

Pomoč pri gradbenih dovoljenjih

Seveda je v arhivu gradivo različne starosti, od več stoletij starih listin do gradiva iz aktualnega tisočletja. Arhivski svetnik poudarja težavo izgubljanja gradiva starih občin, ki so obstajale še pred drugo svetovno vojno. »Predvsem v podeželskih

Domiselni plakat jeseniške mladine v okviru akcije za enotne vozovnice v osemdesetih letih / Foto: ZAL, Enota za Gorenjsko

Na Krvavcu odbojka na snegu

VILMA STANOVNIK

Krvavec – Minulo nedeljo je na Krvavcu potekalo državno prvenstvo v odbojki na snegu. Za četrto državno prvenstvo v odbojki na snegu je bilo zanimanje veliko, pri-

podlagi so potekale na štirih igriščih, naslova prvakov pa so se v moški konkurenci veselili Tadej Boženk, Danijel Pokeršnik, Denis Robida in Matej Rapnik. Pri ženskah so bile najboljše Špela Marušič, Polona Marušič in Anja

Najboljši na Krvavcu z direktorjem RTC Krvavec Janezom Janšo (levo) / Foto: Aleš Oblak

jave na tekmovalce, ki sta ga skupaj izvedla Odbojgarska zveza Slovenije in RTC Krvavec, pa je oddalo rekordnih 27 ekip. Tekme na snežni

Mazej. Po besedah direktorja RTC Krvavec Janeza Janše bo moč obračune na najvišji ravni na Plaži spremljati tudi prihodnje leto.

Kegljači Triglava so prvaki

VILMA STANOVNIK

Kranj – Po zaključenem 16. krogu tekmovalca v 1. A slovenski kegljaški ligi za moške je bil znan letošnji državni prvak. To so člani kranjskega Triglava, ki so na predzadnji domači tekmi premagali ekipo Taborske jame. Tekmo v Trziču minuli konec tedna so nato triglavanci izgubili, vendar imajo s

14 zmagami kolo pred koncem že neulovljivo prednost pred Konstruktorjem. Jutri, v soboto, z začetkom tekme ob 17. uri, bo Triglav na domačem kegljišču v Kranju gostil ekipo Pergola, že pred tekmo pa bodo prejeli priznanje za osvojeni naslov.

Od minulega konca tedna so znane tudi že državne prvakinja med ženskami. To so gralke Calcita.

Rekordno na Pomladnem teku

Jesenice – V okviru tekaške serije Gorenjska, moj planet je v organizaciji Zavoda za šport Jesenice uspešno potekal jeseniški Pomladni tek. Udeležilo se ga je 130 tekmovalk in tekmovalcev, tek na 10 kilometrov pa sta zaznamovala rekordna časa tako pri moških kot pri ženskah. Pri moških je s časom 32:38,7 zmagal Grega Šetrajčič (Modri dirkači), pri ženskah pa je bila s časom 35:39,5 najboljša Nika Fajfar (ŠTA). Teko so se udeležili tudi številni otroci. Sezona serije Gorenjska, moj planet se bo nadaljevala na Teku po ulicah Trziča 6. aprila.

Hokejistkam Triglava drugo mesto

Kranj – Minuli torek so se na zadnji tekmi letošnje sezone članice Triglava v domači ledni dvorani pomerile z Olimpijo in zmagale z rezultatom 6 : 2. Z zmago so osvojile končno drugo mesto v državnem prvenstvu in tretje mesto v ligi WIHL. Za vsa dekleta pa sezona še ni končana, saj se bodo udeležila tudi priprav na svetovno prvenstvo divizije I-B, ki bo v latvijski prestolnici Riga. Na spisku selektorja Boštjana Kosa so Nadja Vakaričič, Deja Glavič in Lejla Rogelj.

Triglav v velikem finalu s Crveno zvezdo

Kranj – Jutri se bo s finalnimi obračuni začela končnica v Mednarodni hokejski ligi (IHL). Ekipa kranjskega Triglava bo za nov naslov prvakov igrala z beograjsko ekipo SKHL Crvena zvezda. Prva tekma bo jutri v Beogradu, povratna v sredo v Kranju, tretja pa v soboto znova v Beogradu. Moštvi igrata na tri zmage, tako da bo morebitna četrta tekma znova v Kranju in zadnja v Beogradu.

Začel se je planiški praznik

Več kot trinajst tisoč navijačev, med katerimi so bili tudi številni mladi, je včeraj obiskalo Planico, kjer je Nika Prevc dobila veliki kristalni globus, Peter Prevc pa se bo v nedeljo poslovil od tekmovalne kariere.

VILMA STANOVNIK

Planica – Ob zaključku letošnje sezone svetovnega pokala v smučarskih skokih je junake zime včeraj pozdravilo tudi več kot 4800 otrok in spremljevalcev, ki so sodelovali v akciji Otroci Triglava. Najmlajši navijači in njihovi spremljevalci so prišli tudi s 33 gorenjskih osnovnih in dveh srednjih šol ter iz dveh gorenjskih varstveno-delovnih centrov.

Skupina Triglav je namreč ogled poletov znova omogočila otrokom z okoli sedemdesetih šol in iz varstveno-delovnih centrov iz vse Slovenije. Pridružilo se jim je tudi približno dvesto mladih navijačev s spremljevalci, ki so prišli iz razredov tistih osnovnošolcev, ki so v okviru natečaja Ustvari pokal pripravili najboljše risbe pokala Planica 7 po izboru širše javnosti.

To so bili mladi z OŠ Brežice, OŠ Domžale – Podružnične šole Ihan, OŠ Gornja Radgona, OŠ Koper, OŠ Markovci, OŠ Staneta Žagarja Kranj, OŠ Stražišče in OŠ Trnovo. Posebno doživetje pa so pripravili 12-letni avtorici risbe Zmagovalec 7 Tjaši Vreš iz Limbuša. Po njeni ideji je namreč

Zmagovalec včerajšnjih kvalifikacij v Planici je bil Japonec Rjorju Kobajaši, ki je tudi rekorder planiške letalnice. / Foto: Gorazd Kavčič

ustvarjen pravi pokal za tekmovalce Planica 7. Mlada ustvarjalka ga bo v nedeljo predala tistemu smučarskemu skakalcu, ki bo v

Planici osvojil najvišji šestevsek vseh sedmih serij planiških poletov.

Sicer pa bo posamična moška tekma danes

Iz občine Radovljica, kjer z družino zdaj živi Peter Prevc, so sporočili, da mu ob zaključku tekmovalne kariere pripravljajo sprejem. Ta bo v torek, 26. marca, od 17. ure naprej na Vurnikovem trgu. V družbi Ansambla Saša Avsenika in Pihalnega orkestra Lesce bodo Petra pričakali okrog 17.30. Sprejem Petru, Domnu in Niki Prevc pa v ponedeljek, 1. aprila, z začetkom ob 15. uri pripravljajo tudi v domači Dolenji vasi.

popoldne, začela pa se bo s poskusno serijo ob 14. uri. Ekipna moška tekma je na sporedu jutri, v soboto, dopoldne, predvidoma pa se bo začela ob 8. uri s poskusno serijo, prva serija pa bo ob 9.30.

Zadnja posamična tekma te sezone in razglasitev zmagovalcev bosta v nedeljo. Po programu se bo tekma začela s poskusno serijo ob 8.30, na njej pa se bo od uspešne tekmovalne kariere poslovil naš najboljši skalec, Peter Prevc.

Iz Norveške s kar tremi medaljami

Na sklepni tekmi mladinskega svetovnega pokala na Norveškem je Klara Velepec spisala slovensko turnosmučarsko pravljico – z osvojenim srebrom v vzponu in v sprintih, ki bodo olimpijska disciplina na naslednjih zimskih olimpijskih igrah, ter bronom na posamični tekmi.

SUZANA P. KOVAČIČ

Molde – Sedemnajstletna Radovljičanka Klara Velepec je po tem, ko je januarja postala mladinska evropska podprvakinja v vzponu in s tem osvojila prvo slovensko medaljo v tekmovalnem turnem smučanju na velikih tekmovanjih, pred nekaj dnevi na mladinskem svetovnem pokalu v norveškem Moldeju poleg srebrne medalje v vzponu osvojila tudi srebrno v sprintih in bronasto medaljo na posamični tekmi.

Kadetinja Klara Velepec je osvojila drugo mesto tudi na februarjski tekmi mladinskega svetovnega pokala v Nemčiji, tako ima sicer odlična gorska tekačica v svoji prvi tekmovalni turnosmučarski sezoni zdaj že pet medalj. S srebrno medaljo v sprintih je postavila nov mejnik, saj je to prva slovenska medalja

Klara Velepec proti svoji – in tudi slovenski – prvi medalji v sprintih, disciplini tekmovalnega turnega smučanja, ki bo premierno na zimskih olimpijskih igrah leta 2026

/ Foto: Robert Pritrznik

v prihodnji olimpijski disciplini tekmovalnega turnega smučanja na olimpijskih igrah v Milanu in Cortini leta 2026. »Uau, res sanjsko... Pa imamo okoli vratu še eno srebrno medaljo, tokrat v hitri

disciplini. Že v kvalifikacijah sem videla, da mi progga ustreza. Potem pa sem samo šla, tekmo za tekmo, do finala. V finalu sem vodila od samega starta, še v zadnjem ovinku sem držala prvo mesto.

V ciljni sprint smo prišle štiri tekmovalke, bila je huda borba, na koncu pa osvojeno drugo mesto. Noro vesela in presrečna sem. Vse se da, če se hoče,« je tekmo podoživela Klara Velepec.

Poslovne cone so razdrobljene

Letošnji Gorenjski razvojni forum je v ospredje postavil sanacijo po lanskih poplavah na škofjeloškem območju ter s tem povezane izzive. Te so predstavili tudi gostje iz gospodarstva in s področja kmetijstva.

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Škofja Loka – Med aktualnimi izzivi gorenjskega gospodarstva so med drugim prepočasno zagotavljanje ustreznih zemljišč za umeščanje investicij v prostor, površin za strateške investicije praktično nimamo, posledično mnoga podjetja večje projekte usmerjajo iz naše regije, je na dogodku v organizaciji časnika Finance opozoril predsednik državnega sveta in Obrtno-podjetniške zbornice Škofja Loka Marko Lotrič. Z reševanjem prostorskih in mnogih drugih vprašanj, pomembnih za gospodarski in splošni razvoj, bi se po njegovem mnenju lahko učinkoviteje spopadle pokrajine. »V državnem svetu smo prepričani, da bi ustanovitev pokrajin bistveno izboljšala kakovosti bivanja državljanov in državljanek na celotnem območju Slovenije. Pokrajine bi lahko učinkovito opravljale mnoge naloge, ki jih tako občine kot na drugi strani država ne zmorejo optimalno opravljati.«

Pogled na umeščanje investicij je predstavil tudi Gorazd Orešek iz agencije Spirit Slovenija, podsekretar na oddelku za tuje neposredne naložbe. V Sloveniji imamo sicer blizu sedemsto poslovnih con, ki pa so razdrobljene; po Oreškovih besedah so bolj obrtne kot industrijske in praktično ne nudijo možnosti za kakšno večjo strateško investicijo. Kot ugotavlja, je težava med drugim v tem, da strateški dokumenti

Predsednik državnega sveta Marko Lotrič je med drugim poudaril pomen vzpostavitve pokrajin. / Foto: Gorazd Kavčič

različnih resorjev v praksi kažejo slabo usklajenost. Opaža tudi, da se zgolj odzivamo na povpraševanja, glavni izziv pa so zagotovo postopki. »V letu 2024 nam mora biti vsem v interesu, da imamo postopke jasno

širitve za vsaj še sto hektarov, meni Orešek.

Izziv je tudi upravljanje poslovnih con, je v razpravi o pričakovanih in potrebah podjetij poudaril Gašper Kleč, direktor Razvojnega centra Sora. »V Sloveni-

Eno izmed podjetij, vključenih v projekt, je Knauf Insulation, ki je v svojem Experience Centru tudi gostilo regionalni forum. Matjaž Petrič, generalni direktor Knauf Insulation Škofja Loka, je med drugim spregovoril o dobri izkušnji pri postopkih, vezanih na aktualno investicijo na Hrvaškem. Želi si, je dejal, da bi bila v Sloveniji hitrost podobna.

Minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Han je na forumu osvetlil aktualno gospodarsko sliko, pričakovanja in načrte za podporo gospodarstva v letošnjem letu. Napovedal je 672,4 milijona evrov razvojnih sredstev, ki jih ministrstvo namerava ponuditi skupaj s partnerskimi organizacijami. Podrobneje bo spodbude predstavil v ponedeljek.

Gorazd Orešek, Spirit Slovenija: »Zaradi predolghih postopkov vsako leto izgubljam velike strateške investicije – in to se seveda pozna v lokalnih okoljih.«

definirane, tako po vsebini kot po časovnici. Zaradi predolghih postopkov vsako leto izgubljam velike strateške investicije – in to se seveda pozna v lokalnih okoljih.« Potrebujemo regionalne strategije umeščanja investicij v prostor, za večje investicije pa vsaj tri urejena razvojna območja v velikosti sto hektarov z možnostjo

ji upravljavec praktično nimamo, posledično imajo tudi podjetja in občine najrazličnejše izzive.« Ob tem je dodal, da skupaj z več partnerji, med katerimi so Občina Škofja Loka in tri podjetja v Industrijski coni Trata, ravnajo zaključujejo pilotni projekt za spodbujanje trajnostnih oblik mobilnosti med zaposlenimi.

Lani rekordno število prenočitev

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Ljubljana – Po podatkih Statističnega urada je Slovenija lani obiskala nekaj manj kot 6,2 milijona turistov, kar je blizu številu, ki je bilo doseženo v letu pred epidemijo. Število prenočitev, ki smo jih zabeležili v preteklem letu (16,1 milijona), pa je v primerjavi z letom 2019 za dva odstotka višje.

Kar 72 odstotkov lanskih prenočitev so ustvarili tuji turisti; število sega blizu 11,6 milijona, kar je 15 odstotkov več kot v predhodnem letu ter dva odstotka več kot v letu 2019. Število prihodov iz drugih držav (4,7 milijona) je bilo za 18

odstotkov višje kot v letu 2022 in za odstotek nižje kot v 2019.

Največji delež med tujimi prenočitvami imajo gostje iz Nemčije, in sicer 16-odstotni. Sledijo Italijani, ki so ustvarili desetino prenočitev, nato pa turisti iz Avstrije, Češke, Nizozemske in Hrvaške. Ob tem so na Statističnem uradu še pripisali, da je bilo lani hrvaških turistov 27 odstotkov več kot v letu prej, čeških 16, avstrijskih 11 odstotkov več ...

Domači turisti so v primerjavi z letom 2022 ustvarili manj prihodov in prenočitev, a so presegli raven iz leta 2019. Prihodov je bilo 1,5 milijona, prenočitev 4,6 milijona, kar je 17 odstotkov

manj kot v predhodnem letu, vendar 4 odstotke več kot v letu 2019.

Na Gorenjskem je bilo lani 3,8 milijona turističnih prenočitev, največ, blizu 1,1 milijona, v občini Bled, je med drugim mogoče razbrati iz podatkovne baze SiStat.

Turizem dnevno

Na spletni strani Statističnega urada je po novem na voljo tudi interaktivno orodje, ki prikazuje dnevni turistični utrip v Sloveniji. Podatki, objavljeni s tridnevним zamikom, so navedeni za izbrane občine, regije in nastanitvene obrate, seznanjajo pa tudi, iz katerih držav so prišli turisti. Direktorica Slovenske turistične

organizacije Maja Pak Olaj je novost ocenila kot mejnik na področju turističnih statistik. Kot je pojasnila, gre za pomembno orodje, ki bo deležnikom v turizmu v veliko pomoč. »Težko smo ga pričakovali, saj bomo zdaj lahko podatke o turističnem obisku analizirali na dnevni in ne več zgolj na mesečni ravni. Kasneje pa bomo na tej podlagi turistični obisk tudi lažje in zanesljiveje napovedovali. Interaktivni prikaz zagotavlja ključne informacije za učinkovitejše upravljanje turističnih tokov, za načrtovanje in udeležanje trajnostnega turizma ter učinkovitejše trženje na vseh nivojih,« je povedala direktorica.

DOBRO JE VEDETI

Davčna obravnava agrarnih skupnosti

CVETO ZAPLOTNIK

Na Gorenjskem delujejo številne agrarne skupnosti, to so lastniške skupnosti fizičnih in pravnih oseb, ki gospodarijo s skupnim premoženjem, predvsem s kmetijskimi zemljišči in gozdovi. Nastale so na podlagi zakona o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega po drugi svetovni vojni podzavljene premoženja. Organizacijsko so nekaj posebnega: niso pravne osebe, so lahko stranaka v sodnih, upravnih in drugih postopkih, razen v davčnih, imajo davčno številko ...

Na finančni upravi (Furs) pojasnjujejo, da agrarna skupnost ni davčni zavezanec, ampak so to njeni člani glede na solastniški delež oziroma delež na skupni lastnini. Če je agrarna skupnost že vpisana v register agrarnih skupnosti, je del registra tudi seznam lastnikov oziroma članov z njihovimi deleži; v primeru, da še ni vpisana v register, pa mora predsednik zagotoviti davčnemu organu podatke o članih skupnosti in njihovih deležih.

Dohodki od prodaje lesa, krme, mleka in drugih pridelkov ter od subvencij, ki jih agrarna skupnost dobiva na transakcijski račun, se za davčne namene štejejo kot dohodki njenih članov. Davčna obravnava teh dohodkov je odvisna od načina ugotavljanja dohodka iz dejavnosti oziroma od davčnega statusa člana agrarne skupnosti. Če gre za fizično osebo, davčni organ dohodke iz kmetijstva in gozdarstva (katastrski dohodek in subvencije) obravnava kot njegove dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti. V primeru, da član agrarne skupnosti oziroma njegovo kmečko gospodarstvo dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, se za obdavčitev teh dohodkov upoštevajo pravila, kot veljajo za dohodke iz dejavnosti. Če je član agrarne skupnosti pravna oseba, se del pripadajočega dohodka iz kmetijstva in gozdarstva obravnava v okviru obdavčitve pravnih oseb.

S Flikom tudi plačila nakupov, storitev, davkov

Ljubljana – Flik, slovenska shema za takojšnja plačila z uporabo pametnega telefona, je sprva omogočal preprosto brezplačno nakazilo denarja drugi fizični osebi z bančnim računom – ne da bi poznali številko računa in ne glede na dan ali uro. Ključno je namreč, da sta pošiljatelj in prejemnik uporabnika Flika (mobilna aplikacija Flik Pay je na voljo na Google Play in App Store, pri nekaterih bankah pa je Flik del mobilne banke ali mobilne denarnice) ter da pošiljatelj pozna mobilno številko ali e-naslov prejemnika. Odkar se je v sistem vključila Uprava RS za javna plačila, je s Flikom poleg nakupov v različnih trgovinah in na spletu mogoče plačati tudi e-storitve proračunskih uporabnikov, med katerimi so upravne enote, občine, zavod za zaposlovanje, finančna uprava, ki je omogočila plačevanje davkov (v sistemu eDavki), kulturne ustanove ...

Med prazniki omejeno izvajanje plačil

Ljubljana – Od petka, 29. marca, do ponedeljka, 1. aprila, banke in hranilnice v državah evrskega območja zaradi velikonočnih praznikov ne bodo izvajale medbančnega plačilnega prometa. V petek, ki v Sloveniji ni dela prost dan, bo možna le izvedba internih plačil v okviru posamezne poslovne banke ali hranilnice, so sporočili iz Združenja bank Slovenije. Kot so še pojasnili, bo omejitve veljala tudi za direktne obremenitve SEPA (SDD). Nalogi za SDD z navedenima datumoma plačila bodo tako poravnani v torek, 2. aprila. Takrat bo plačilni promet spet stekel v polnem obsegu. Izvajanje takojšnjih plačil in nakazil s Flikom bo med prazniki potekalo nemoteno.

Podaljšan rok za dokazila o škodi

Ljubljana – V lanskih poplavah prizadeta podjetja in drugi gospodarski subjekti morajo za škodo na strojih, opremi in zalogah predložiti cenilna poročila. Za ustrezna po navedbah ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport veljajo poročila treh vrst cenilcev: pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti (register je na spletni strani Slovenskega inštituta za revizijo), sodnih in zavarovalniških cenilcev. Da bi bilo na voljo dovolj časa za pridobitev ustreznih uradnih dokazil, je ministrstvo rok za oddajo premaknilo z 22. marca na 22. april. Za škodo, ki je nastala zaradi izpada prihodka, zadoščajo zahtevani računovodski podatki o dodani vrednosti.

V Planici poseben prometni režim

V času planiških poletov pričakujte povečan promet proti Planici pred začetkom tekem in proti Jesenicam po njihovem koncu.

SIMON ŠUBIC

Planica – V okviru finala svetovnega pokala v smučarskih skokih v Planici je do nedelje pričakovati večje število obiskovalcev tako na prireditvenem prostoru v Planici kot na spremljevalnih prireditvah v Ratečah in Kranjski Gori, sporoča policija. Vsakodnevno je pričakovati povečan promet na ogled tekem na relaciji proti Planici in ob zaključkih v obratni smeri proti Jesenicam, konec tedna pa obstaja tudi možnost kratkotrajnih zastojev.

S Policijske uprave Kranj so sporočili, da na območju prireditvenih prostorov velja poseben režim prometa, parkiranja in dostopa za ogled tekem ali spremljajočih prireditev, ki ga bo urejal organizator. Pozivajo vse obiskovalce, da »se poslužujejo javnih prometnih površin ter predvidenih označenih parkirnih mest organizatorja«. Upoštevajo naj prometno signalizacijo,

navodila organizatorja, rediteljev in policistov.

»Na območje Kranjske Gore in Planice se odpravite pravočasno. V prometu bodite strpni, prilagodite hitrost vožnje in zagotavljajte ustrezno varnostno razdaljo. Za volan sedite trezni. Osredotočite se na vožnjo in prometno dogajanje okoli vas. Vsak voznik z odgovornim ravnanjem lahko naredi največ, da bo promet tekel nemoteno brez prometnih nesreč in s tem dodatnih zastojev. Vozila zaklepajte in na vidnih mestih ne puščajte predmetov. Na samih javnih prireditvah, tako športnih v Planici kot spremljevalnih v Ratečah in Kranjski Gori, spoštujte javni red in mir. Bodite vzoren navijač ali obiskovalec. Določena območja bodo tudi pod videonadzorom,« še opozarjajo na PU Kranj.

Tako kot včeraj bo policija tudi danes v Planici izvajala promocijo poklica policist. Obiskovalcem bodo predstavili delo policistov, opremo in vozila.

Nezakoniti prehodi meje

SIMON ŠUBIC

Kranj – Problematika nezakonitih prehodov državne meje je ta čas, ko vlada razmišlja o postavitvi azilnega doma v Središču ob Dravi, znova aktualna. S policije so sporočili, da so v prvih dveh mesecih letos obravnavali 6415 nezakonitih prehodov državne meje, v enakem lanskem obdobju pa 5234. Opazno je naraslo število državljanov Sirije (skoraj polovica vseh letošnjih nezakonitih migrantov),

za njimi so državljani Maroka in Afganistana.

Z nezakonitimi prehodi državnih meja je bila prva dva meseca pričakovano najbolj obremenjena Policijska uprava Novo mesto, kjer so zabeležili 5278 oziroma 82 odstotkov nedovoljenih prehodov meje. Najmanj takih primerov je obravnavala Policijska uprava Kranj, ki je v dveh mesecih zabeležila 32 nezakonitih prehodov državne meje, v enakem lanskem obdobju pa deset.

V požaru brunarice dva poškodovana

Moravče – V torek okoli pol sedmih zjutraj je na območju Moravč zagorela stanovanjska brunarica. Požar so pogasili gasilci prostovoljnih gasilskih društev Peče, Moravče, Krašče ter Centra za zaščito in reševanje Domžale. Med gašenjem sta se poškodovali dve osebi – ena med reševanjem premoženja do prihoda gasilcev, druga pa je med intervencijo padla s strehe. Poškodovani osebi so oskrbeli reševalci Zdravstvenega doma Domžale in ju prepeljali v ljubljanski klinični center.

Nasilnežu odredili prepoved približevanja

Kranj – Kranjski policisti so v ponedeljek obravnavali 63-letnega moškega, ki je bil nasilen do svoje partnerice. Odredili so mu prepoved približevanja. Obravnavajo ga zaradi kaznivega dejanja z elementi nasilja.

Razmere na cestah za motoriste še niso idealne

Policija na začetku motoristične sezone opozarja, da je asfaltna površina še vedno hladna in ne omogoča optimalne oprijemljivosti pnevmatik, zaradi zime pa je lahko na vozišču veliko udarnih jam in peska od zimskega posipa.

SIMON ŠUBIC

Kranj – Pomladne temperature in prvi nekoliko močnejši sončni žarki motoriste že vabijo na ceste in najbolj neučakani so se temu vabilu že odzvali, kaj kmalu pa jim bodo sledili tudi ostali lastniki jeklenih konjičkov. A policija opozarja, da razmere na cesti še zdaleč niso optimalne, da bi bila vožnja z motorjem varna, pa naj motoristi nikar ne preskočijo priprav pred začetkom motoristične sezone. »Na začetku motoristične sezone je asfaltna površina še vedno hladna in ne omogoča optimalne oprijemljivosti pnevmatik, zaradi zime pa je lahko na vozišču veliko udarnih jam in peska od zimskega posipa. Poleg tega se morajo motoristi zavedati, da njihove sposobnosti obvladovanja motornega kolesa najverjetneje še vedno niso na ravni tistih iz prejšnjega leta. Zato se na prvo vožnjo ustrezno pripravite,« opozarja policija.

Poskrbite za vidnost

Voznikom svetujejo, da naj pred vožnjo preverijo zračni tlak v pnevmatikah in jih v prvih kilometrih vožnje primerno ogrejejo. Pri vožnji naj dosledno uporabljajo oblačilo s ščitniki in zaščitno motoristično čelado, ki naj bo pravilno zapeta, vizir pa čist za zagotavljanje potrebne vidljivosti.

»Motorno kolo je ozko, zato vas pri večji hitrosti drugi prometni udeleženci hitro lahko spregledajo. Naj bo vaša hitrost primerna okoliščinam, da vas bodo drugi pravočasno opazili, pa tudi vi njih. Poskrbite tudi, da boste čim bolj vidni. Na motornem kolesu imejte podnevi vedno prižgane

Motoristi se že vračajo na ceste. / Foto: Gorazd Kavčič

zasenčene žaromete. Nosite zaščitna oblačila s čim več odsevniki (nalepkami, trakovi) in čelado svetle barve. Nosite tudi odsevni brezkavniki. Pri vožnji skozi levi ovinek se odmaknite od ločilne črte na sredini vozišča, sicer bo vaša glava brzela tudi meter globoko po smernem vozišču za nasprotni promet. Hitrost in način vožnje motornih koles še posebej prilagodite v prvih minutah deževja. Če vaše motorno kolo nima zavornega sistema ABS, v dežju ali na spolzkem vozišču ne zavirajte na talnih označbah,« svetujejo. Pri vožnji z motornim kolesom se je treba (predvsem v ovinku) izogibati asfaltnim površinam, na katerih je posut pesek, razlito olje in podobno, dodajajo.

Prilagodite hitrost vožnje

Kot poudarjajo v policiji, je reakcijski čas v idealnih pogojih 0,6–0,8 sekunde, v cestnem prometu v povprečju eno sekundo, pri nezbranem ali utrujenem vozniku pa že

dve sekundi ali več. Zavorna pot do ustavitve je pri hitrosti 100 km/h 40 metrov. Pot ustavljanja je seštevek reakcijske in zavorne poti. »Ne vozite, če ste uživali alkohol, mamila, psihoaktivna zdravila ali ste utrujeni. Sicer to lahko hitro postane vaša zadnja vožnja. Vsem voznikom enoslednih motornih vozil svetujemo, naj bodo predvsem izjemno previdni, hitrost svoje vožnje pa naj prilagodijo razmeram na cesti!

pogosto slabše vidni. Pri premiku vozila naj se zato dobro prepričajo, da imajo prostoto pot, predvsem pa naj bodo spoštljivi do vseh prometnih udeležencev, ki sodijo v kategorije šibkejših ter ranljivejših.

Lani umrlo osem motoristov

Statistika razkriva, da je lani v prometnih nesrečah umrlo osem motoristov, predlani enajst. Hudo se

Reakcijski čas v idealnih pogojih je 0,6–0,8 sekunde, v cestnem prometu v povprečju eno sekundo, pri nezbranem ali utrujenem vozniku pa že dve sekundi ali več. Zavorna pot do ustavitve je pri hitrosti 100 km/h 40 metrov. Pot ustavljanja je seštevek reakcijske in zavorne poti.

Nižja hitrost daje več možnosti, da se pravočasno izognete nevarnim situacijam.«

Policisti ob tem voznike drugih motornih vozil, ki motoristov po dolgi zimi še niso vajeni, pozivajo, naj vozijo previdno. Motoristi so namreč zaradi ozke silhuete

je poškodovalo 144 motoristov (149 v letu 2022), lahko pa 381 (351). V prometnih nesrečah brez telesnih poškodb je bilo udeleženih 182 (186) motoristov. Umrl je tudi en potnik na motornem kolesu, tako kot tudi v letu 2022.

Padec števila kibernetičnih incidentov

SIMON ŠUBIC

Kranj – Urad vlade za informacijsko varnost je objavil polletno poročilo o kibernetičnih incidentih in napadih za drugo polovico leta 2023. Iz njega izhaja, da se je v drugem lanskem polletju nadaljeval padec števila priglašanih incidentov v primerjavi

z zadnjima dvema letoma. Nacionalni odzivni center za kibernetično varnost SI-CERT in odzivni center za incidente v informacijskih sistemih organov državne uprave SIGOV-CERT v šestih mesecih skupaj obravnavala 1554 incidentov (največ avgusta in najmanj decembra), v celotnem letu

2023 pa skupaj 3227 incidentov. Po številu priglašanih kibernetičnih incidentov ostaja najbolj obremenjen sektor bančništvo, najpogostejši tip napada pa tudi ostaja spletno ribarjenje (angleško phishing).

Kot ugotavljajo, je najverjetnejši razlog za občutno zmanjšanje števila

priglašanih incidentov manjše število priglašanih poskusov spletnega ribarjenja in drugih goljufij. »To je lahko posledica večje kibernetične higiene med prebivalstvom in nepriglašanje lažnih elektronskih sporočil in poskusov goljufij, ki jih prejemniki prepoznajo, izbrišejo in ne prijavijo.«

KURILNO OLJE
DATRIS
GREJE MOČNEJE
080 2341
Datris d.o.o., Alpska cesta 43, 4248 Lesce

GGG +

AKTUALNO
POGOVOR
ZANIMIVOSTI
ZGODBE
RAZGLLED

Lora svoje mamice ne bo objela

Prihaja dan, posvečen vsem materam. Materinski dan, poln čustev in velikih besed ljubezni. Besed, ki jih pripoveduje tudi 31-letna Gabrijela Vrbnjak, mama štiriletnega sinčka Aljaža in hčerke Lore, ki pa svoji mamici nikoli ne bo skočila v objem. A ostaja spomin, medsebojna vez, ki ne premine nikoli.

SUZANA P. KOVAČIČ

Štiriletni Aljaž je živahen in zdrav fantič. Ko se je priseljena Kranjčanka, sicer Štajerka Gabrijela Vrbnjak s partnerjem Markom odločila za naslednjo nosečnost, je ta razen povsem običajnih skrbi prvih sedem mesecev z vsemi pregledi in preiskavami potekala v redu. Novembra 2022 se je vse spremenilo. »Ob naslednjem rednem pregledu je ginekologinja zaskrbelo, da je v možganih plodka oziroma dojenčice preveč tekočine, in me je napotila na pregled v ljubljansko porodnišnico. Od takrat naprej nisem bila več mirna. Že v pogledu osebne ginekologinje sem začutila, da nekaj ni v redu. Možganska krvavitev plodka oziroma dojenčice naj bi se zgodila v času med dvema rednima pregledoma, kar je bilo najverjetneje žal nesrečno naključje,« pripoveduje Gabrijela Vrbnjak.

Gabrijela Vrbnjak v svoji iskreni izpovedi / Foto: Tina Dokl

ventrikulomegalije ploda oziroma dojenčice, kar so z dodatnimi preiskavami potrdili v ljubljanski porodnišnici tudi najbolj priznani strokovnjaki s tega področ-

bi sedela, ne bi hodila, intelektualno se ne bi razvijala, imela bi epileptične napade ... V vsakem primeru bi mnogo prezgodaj zapustila ta svet.« V UKC Ljubljana so jima predstavili vse možnosti, napovedi, podprli pa strokovno in z dopustnimi medicinskimi protokoli njuno najtežjo skupno odločitev v življenju glede prekinitve nosečnosti.

Še vedno čutita, da sta se odločila prav? »Bili so občutki krivde, kaj bi, če bi ... Tolažila sva se s tem, da se je Lora z zaustavitvijo njenega srčka rešila, ker bi trpela, ker bi živela samo zato, da bi, in mi z njo. Misliti sem morala še na sina Aljaža. Prehitro je Lora zapustila ta svet – in v vsakem primeru bi ga,

še preden bi ga dodobra užrta,« se v joku spominja Gabrijela.

Moraš vedeti, da nisi sam

»Premalo se govori o tem v naši družbi. Ko se ti nekaj takega zgodi, moraš vedeti, da nisi sam. Še vedno je to tabu tema, hitro deležna tudi obsojanja. Na začetku, v svojem najhujšem obdobju, mi je zelo pomagalo, da sem se povezala z dvema mamicama s podobnima življenjskima zgodbama. Spomnim se, kako smo svoje travme poskušale najprej premagovati povsem otipljivo, na primer s tem, kako zaustaviti mleko.« Potem pa te zadene, kot poudari Gabrijela. Čustveno. »Ko že misliš,

da si v redu, pa seveda nisi. Nekaj mesecev po Lorini smrti sem se prvič v življenju spoprijela s tesnobo in paničnimi napadi.« Poiskala si je tudi nekaj strokovne pomoči in se tudi s pomočjo partnerjeve podpore ter radoživega sinčka Aljaža postavila na noge in se trudila začeti živeti naprej. Kljub temu bolečina ob izgubi ni nič manjša. »S partnerjem sva zelo hvaležna zdravstvenemu osebju, ki nama je še v porodnišnici svetovalo, naj si ustvariva spomine na Loro, kar je edino, kar imava.« Kot dodaja Gabrijela, obsojanja okolice s partnerjem za njuno skupno odločitev o prekinitvi nosečnosti v danih okoliščinah nista bila deležna. »Še naprej pa želim govoriti o Lori, s tem ohranjava spomin nanjo. Ko umre kak starejši, ga ljudje večkrat omenjajo in se ga spominjajo. Lore širše sorodstvo, prijatelji niso imeli možnosti spoznati. Ni potrebno šepetanje, ko jo obiščemo na njenem grobku na pokopališču v Kranju, kjer je cerkveno pokopana. Na začetku sem na njen grobek prihajala čisto vsak dan in še vedno ji prinašam rožice.«

Žaluje vsak po svoje

»Jaz sem se morala izjokati, moj partner Marko se je po svoje izjokal v naravi. A Lora naju je še bolj povezala.« Gabrijela Vrbnjak je ob tem dodala, da se prepogosto v naši družbi spregledajo

vloga in pomen očetov, podpora družine. »Zelo si želiva tudi nove nosečnosti. Verjameva, da bo to Lorino darilo. Če ona ne bi morala zapustiti tega sveta, potem tega otroka verjetno ne bi bilo, zato praviva, da bo to njeno darilo. In da širiva glas o tem, da živiva še zanjo, ker njej ni bilo dano.«

Kot je še poudarila Gabrijela Vrbnjak, javno ne govori zato, ker bi se želela komu

»Tudi če bi porod sploh preživela, je bila prognoza zanjo zelo zelo slaba. Ne bi sedela, ne bi hodila, intelektualno se ne bi razvijala, imela bi epileptične napade ... V vsakem primeru bi mnogo prezgodaj zapustila ta svet.«

smiliti. Kot dodaja, bo Lora ostala v njenem večnem spominu, četudi je prav zaradi tega materinski dan tudi boleč. »Le upanje pa je tisto, ki s temi težkimi življenjskimi zgodbami opogumlja. Tudi zato si mamice s podobnimi življenjskimi izkušnjami pravimo angelske mamice, saj smo mamice angelov. Nekatere ljubezni so kljub odhodom na drugo stran večne – in taka je tudi materina ljubezen. Večna. Otroki, ki so veliko prehitro morali oditi na drugo stran med nosečnostjo ali kmalu po porodu, se spominjamo 15. oktobra.«

»Ko umre kak starejši, ga ljudje večkrat omenjajo in se ga spominjajo. Lore širše sorodstvo, prijatelji niso imeli možnosti spoznati. Ni potrebno šepetanje, ko jo obiščemo na njenem grobku na pokopališču v Kranju, kjer je cerkveno pokopana. Na začetku sem na njen grobek prihajala čisto vsak dan in še vedno ji prinašam rožice.«

Bili so občutki krivde, kaj bi, če bi ...

Diagnoza je bila za bodočo mamico in očeta tragično soočenje. Huda oblika

ja. Velik šok ob spoznanju, kako minimalne so možnosti, da deklica Lora sploh preživi. »Tudi če bi porod sploh preživela, je bila prognoza zanjo zelo zelo slaba. Ne

Zanimivosti

Mineva sto let od smrti zgodovinarja dr. Franca Kosa, rojenega v Selcih. **Stran 18**

Obletnica

Muzejska razstava Gore in srčnost ob stoletnici Planinskega društva Jesenice **Stran 19**

Zanimivosti

Knjiga Goropeke v času vojne in revolucije avtorice Marije Mojce Treven **Stran 20**

Od petka do petka

V sredo so ponovno stavkali zaposleni na 54 od 58 upravnih enot v državi. / Foto: Gorazd Kavčič

Valu stavk so se pridružili tudi turški delavci, ki opravljajo dela na drugem tiru Divača–Koper. / Foto: Gorazd Kavčič

Ob preboju druge cevi karavanškega predora so poškodovali slovenski grb na prebiti steni. / Foto: Gorazd Kavčič

Državni svet za preiskavo o poslovanju družbe Gen-I

SIMON ŠUBIC

Do preiskovalne komisije prek državnega sveta

Državni svet je v sredo sprejel pobudo za ustanovitev preiskovalne komisije o poslovanju podjetij Gen-I in Star Solar ter domnevnem nezakonitem financiranju Gibanja Svoboda. Na tajnem glasovanju je pobudo za odreditev preiskave podprlo 19 državnih svetnikov, 15 jih je bilo proti. Pobudo je podal državni svetnik iz vrst SDS Andrej Poglajen, uradno pa je predlog vložila Interesna skupina lokalnih interesov. Namen parlamentarne preiskave je med drugim pojasniti in razjasniti vsa dejstva in okoliščine ter oceniti dejansko stanje domnevnega finančnega izčrpanja podjetja Gen-I in nezakonitega financiranja volilne kampanje stranke Gibanje Svoboda za državnozbornske volitve leta 2022. Člani preiskovalne komisije bodo ugotavljali vlogo in odgovornost nekdanjega predsednika uprave družbe Gen-I in aktualnega premierja Roberta Goloba v obdobju, ko je bilo to podjetje pod prevladujočim vplivom ali v lasti države, in sicer s kakšnim interesom naj bi domnevno ravnal nezakonito oziroma v nasprotju z veljavno zakonodajo. V družbi Gen-I so prepričani,

da je zahteva za parlamentarno preiskavo nezakonita in neustavna, njen cilj pa je pridobiti najširšo možno količino podatkov, ki bi jih lahko uporabili za diskreditacijo družbe. Državni zbor, ki sicer take pobude poslanske skupine SDS ni obravnaval, ker so SDS-u zmanjkali trije poslanski podpisi za vložitev pobude, mora parlamentarno preiskavo, ki jo zahteva državni svet, odrediti v skladu z ustavo.

Stavkajo še turški delavci

Stavke se kar kopičijo. Poleg zdravniške tako ta čas potekajo tudi stavke zaposlenih na upravnih enotah (predvčerajšnjim so jo vnovič izvedli), operaterjev številke 112 in tožilcev (znova so stavkali 14. marca), mesečne protestne shode nadaljujejo tudi sodniki. Operaterji številke 112 so ta teden napovedali še zaostritev stavke z opozorilnim shodom 27. marca. Najnovejša pa je stavka dela turških delavcev, ki opravljajo dela na projektu drugega železniškega tira Divača–Koper, kot je poročal portal 24ur.com. Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti, ki je februarja napovedal stavko in jo po dogovoru z izvajalci del preklical, je bil o stavki obveščen, ni pa je organiziral in pravi, da je nezakonita. Koliko turških

delavcev stavka in na katerih deloviščih, za zdaj ni znano. Sindikat stika s stavkajočimi delavci nima, prav tako ne sodeluje v morebitnih pogajanjih. V družbi 2TDK pričakujejo, da stavka ne bo vplivala na časovnico izvedbe projekta.

Socialni dialog na eni najnižjih točk

Šedem reprezentativnih sindikalnih central je v torek v odprtem pismu opozorilo, da je socialni dialog na eni najnižjih točk v 30-letni zgodovini delovanja Ekonomsko-socialnega sveta (ESS), zato so premierja Roberta Goloba pozvali k obuditvi dialoga v okviru ESS in k enakovrni obravnavi socialnih partnerjev. »Ob ohranjanju trenutnega stanja in načina delovanja bomo reprezentativne sindikalne centrale primorane začeti z izpostavljanjem vaše odgovornosti v zvezi s tem ter obveščanjem in aktivacijo delavk in delavcev – v škodo katerih je odsotnost socialnega dialoga,« so tudi zapisale sindikalne centrale.

Ob preboju v Karavankah poškodovali državni grb

V ponedeljek so slovesno prebili drugo cev karavanškega predora, ob tem pa so uničili tudi slovenski grb, naslikan na prebiti steni, je opozorilo društvo Heraldica

Slovenica v protestnem pismu Družbi za avtoceste v RS (Dars). Kot pravijo, sta bila s tem kršena tudi zakon o grbu, zastavi in himni, ki določa, da grba ni dovoljeno uporabljati tako, da se krni ugled države, ter zakon o varstvu javnega reda in miru, ki določa, da se kaznuje z denarno globo, kdor na javnem kraju namenoma poškoduje ali uniči grb, so zapisali. Kot so še opozorili, sta se slovesnosti ob preboju udeležila tudi predsednik vlade Robert Golob in koroški deželni glavar Peter Kaiser, njihovo ogorčenje pa je bilo toliko večje, ker nobeden od predstavnikov države ni pomislil, da bi bilo z navedenim ravnanjem kar koli narobe. »Državnih simbolov ne uničujemo. Z njimi moramo ravnati spoštljivo, ker predstavljajo nas same. Če jih uničujemo ali z njimi grdo ravnamo, je to enako, kakor da bi tako ravnali sami s seboj ali s svojimi prijatelji,« je Heraldica Slovenica zapisala v protestnem pismu. V Darsu obžalujejo, da je bil grb uničen. »Žal se je ob preboju zaradi želje po zagotovitvi dovolj velike odprtine za varen prehod delavcev z avstrijske strani opravil prevelik poseg,« so zapisali in zagotovili, da bodo v prihodnje vso skrbnost namenili temu, da se kaj takega ne ponovi.

Slovinci v zamejstvu (947)

Društva so srce kulture

JOŽE KOŠNJEK

med sosedi

Slovenska matica ob letošnji 160-letnici delovanja odpira vrata dejavnosti kulturnih društev Slovencev na Koroškem, saj so le-ta, kot je dejala Ignacija Fridl Jarc, predstavnica Maticice, srce slovenske kulture na Koroškem. Matica je v okviru letošnjih Koroških kulturnih dni v Ljubljani najprej gostila predstavitev spominsko-zgodovinskih knjig Katharine Urschitz in Felixa Kucherja (o obeh bomo posebej pisali), pretekli petek pa so predsedniki Willi Ošina, Anica Lesjak Ressimann in dr. Silvester Jernej v pogovoru z Lidijo Golc predstavili Slovensko prosvetno društvo Zarja Železna Kapla, Slovensko kulturno društvo Jepa Baško jezero in Katoliško prosvetno društvo Šmihel iz Šmihela pri Pliberku.

Na predstavitvi so bili predstavnica Urada vlade za Slovenijo v zamejstvu in po svetu Natalija Toplak in tajnika Krščanske kulturne zveze in Slovenske prosvetne zveze iz Celovca Martin Kuchling in Mitja Rovšek, kar je tudi dokaz ustvarjalnega sodelovanja obeh organizacij.

Izjemna delavnost, vztrajnost in iznajdljivost krasijo vse tri predsednike oziroma predsednico. Willi Ošina je predsednik Zarje že 26 let in je vodenje društva prevzel po Jožetu Blajsju. Je poklicni sodelavec Slovenske prosvetne zveze. Pravi, da si brez kulture ne more več predstavljati svojega življenja. Iste leta kot Willi je vodenje društva Jepa Baško jezero prevzela tudi Anica Lesjak Ressimann, ki je ravnateljica Ljudske šole Ledince.

Je prva ženska predsednica društva, v samem odboru pa je bila poleg nje takrat samo še Erika Wrolich, ustanoviteljica tamburaške skupine Loče ob Baškem jezeru. Leta 1989, ko je začela poučevati na ljudski šoli Ledince, nihče ni govoril slovensko, danes pa jih je kar nekaj, kar je tudi posledica dvojezičnega otroškega vrtca. Ponosno pravi, da se je začelo novo obdobje slovenskega jezika. Dr. Silvo Jernej iz Šmihela je vodenje društva prevzel kasneje, leta 2019, čeprav je bil že od otroštva naprej povezan z domačim kulturnim društvom. Po poklicu je geograf. Pred leti je ustanovil svoje podjetje za prostorsko načrtovanje in urejanje.

Kapelsko in šmihelsko društvo nimata prostorskih težav, Jepa pa si mora

Trije predsedniki. Od leve: Willi Ošina (Železna Kapla), Anica Lesjak Ressimann (Baško jezero) in Silvo Jernej (Šmihel). / Foto: Jože Košnjek

pomagati z začasnimi rešitvami. Pri Zarji delujejo tamburaška skupina Tamika, vokalna skupina Klika, Tercet Lepena, folklorna skupina, športna sekcija in gledališka skupina, ki zadnje čase navdušuje z muzikali. Pri Baškem jezeru delujejo moški pevski zbor, tamburaška skupina iz

Loč, pevski skupini Akzent, otroški zbor Jepca, gledališka šola in mladinska gledališka skupina. V Šmihelu pa je izjemno živa gledališka dejavnost z gledališko šolo in lutkovna skupina, ki že nekaj let organizira mednarodni lutkovni festival Cikel Cakl. Ne manjka pa tudi drugih prireditev.

Po svetu

Detektor Atlas

Vsi smo že slišali za CERN, Evropsko organizacijo za jedrske raziskave, njen sedež je blizu Ženeve, na meji med Francijo in Švico. Sestavni del Cerna je tudi detektor Atlas, velikanska »kamera« za opazovanje najmanjših delcev ...

MIHA NAGLIČ

Detektor in detektivi

Vrhovni detektiv detektorja Atlas je fizik Andreas Hocker, ki nam pojasni, kaj ta detektor sploh je. »Ja, detektor je dolg približno 46 metrov, visok je 25 metrov. Kot da bi sto metrov pod površjem postavili osemnadstropno stavbo, ki je precizno izdelana do milimetra natančno. Lahko si jo predstavljate kot velikansko čebulo, kjer najbolj notranjo plast sestavlja zelo fina silicijeva tehnologija, odporna proti sevanju, sledijo ji magneti, ki ukrivljajo tir delcev, iz česar lahko določimo njihovo gibalno količino, sledijo kalorimetri oziroma detektorji, ki so tako gosti, da ustavijo tako rekoč vse delce. Kinetična energija delcev se tam pretvori v električni signal in na tak način jih lahko opišemo. Sledijo še posebni spektrometri, ti pa prestrežejo tiste delce, ki so prečkali celoten detektor. Lahko bi rekli, da gre za velikansko kamero.« In zakaj je ta naprava tako velika? »S trki proizvajamo delce, ki so obstajali v prvih trenutkih po velikem poku, in sicer deset na minus dvanajsto sekunde po velikem poku. Med njimi je izjemnega pomena

delec, ki smo ga poimenovali Higgsov bozon, ta je na neki način glasnik mehanizma, ki daje vsem delcem maso. Takšni delci imajo zelo zelo kratek obstoj, takoj ko nastanejo, tudi razpadejo. Z detektorjem jih tako ne moremo zaznati, lahko pa zaznamo tiste delce, na katere razpadejo.« Sodelavci v tem projektu so kot nekakšni detektivi, »storilca« skušajo rekonstruirati na podlagi sledi. »Ja, gre za nekakšno detektivsko delo. Zaznati skušamo hitrost, energijo in smer delcev, na podlagi tega lahko izračunamo osnovni delec, iz katerega so nastali. In prav ta nas neznansko zanima.«

Vesolje – eno ali več?

Vprašanja, ki si jih postavljajo fiziki in drugi znanstveniki v projektu Atlas in v Cernu nasploh, so vprašanja, ki jih je nekoč postavljala filozofija. Skušajo se namreč na svoj način »dokopati do ultimativne razlage vsega, kar poznamo«. Hocker: »Najverjetneje je vse odvisno od perspektive. Nekdaj sta si bili fizika in filozofija precej bližje. Filozofsko plat fizike je pozneje spet razburkala revolucija, ki jo je zanimala kvantna mehanika, skupaj z vprašanji o determinizmu, o tem, kako sploh lahko obstajamo.

Razprave o razvoju vesolja so res izjemno globoke in težke, ob čemer nas danes vznemirja predvsem vprašanje, zakaj si je narava izbrala prav takšne vrednosti parametrov, kot veljajo. Na primer: masa elektrona je zelo zelo majhna. Recimo, da bi se igrali boga in bi spremenili maso elektronov, da bi bila ta, denimo, enaka masi mionov? Mioni spadajo v isto skupino osnovnih delcev kot elektroni, le da so od njih 200-krat težji. Kaj bi se zgodilo? Vsi bi bili 200-krat manjši, saj je polmer atomov obratno sorazmeren z maso elektronov. To je še razumljivo. Naša svetloba ne bi bila vidna svetloba, ampak bi imela veliko večjo energijo, tolikšno, kot jo imajo na primer rentgenski žarki. Tudi to je še razumljivo. Toda dejansko bi ti težki elektroni padli v jedro atoma, protoni bi razpadli na nevtrone in celotno vesolje bi sestavljali le še nevtroni. Postali bi nevtronske zvezde. Svetlobe ne bi bilo. Vesolje bi bilo kot igra bilijarda, kjer se naokoli kot kroglice podijo nevtronske zvezde. Vse to zaradi majhne spremembe enega samega parametra. In isti miselni eksperiment bi lahko izvedli ob primeru mase kvarkov, ki sestavljajo protone in nevtrone. Na

primer, nevtron je le malo težji od protona. Če bi to obrnili, ne bi bilo ne kompleksne kemije ne biologije ne življenja, nič. Zakaj se je vesolje torej ustalilo pri teh parametrih, ki omogočajo obstoj zapletene kemije, zapletenih molekul, življenja kot takega? To je popolnoma neverjetno vprašanje, ki ga ne razumemo. Fiziki upamo, da je za vsem tem neki globlji razlog. Prav zato si prizadevamo, da bi lahko naše eksperimente izvajali v še večjem pospeševalniku, saj bi se lahko tako dokopali do uvidov, kako je bilo bližje velikemu poku, in razumeli izvor parametrov, po katerih danes deluje vesolje. To uganko bi morda lahko pojasnilo to, da vesolje ni eno, da jih je več, da živimo v multiverzumu, kar predvideva tako imenovana teorija kvantne gravitacije, po kateri domnevajo na inflacijo vesolja in s tem na obstoj veliko vesolj. Gre za izjemno globoka in filozofska vprašanja, ki si jih zastavljamo.«

Paradoks raziskovanja

Bolj ko raziskujemo in spoznavamo, več vprašanj se odpira. In vse manj verjetno je, da nam bo nekoč vse jasno. Skrivnosti vesolja so tako velike, da ob njih postajamo vse manjši.

Pogled na CERN, Evropsko organizacijo za jedrske raziskave. Njen sedež je zahodno od Ženeve v občini Meyrin, na meji med Francijo in Švico. / Foto: Wikipedija

Pogled v notranjost detektorja Atlas, ki je eden glavnih eksperimentalnih projektov v Cernu / Foto: Wikipedija

Andreas Hocker, fizik, ki vodi eksperiment oziroma detektor Atlas v Cernu / Foto: Wikipedija

Nove knjige (729)

Brez nagobčnika

MIHA NAGLIČ

Avizo: »Na Radiu Študent so sami dolgoletni, hipiji, punkerji, metalci, lenuhi, golazen z arafatkami, pijavke, hašišarji, čudaki, mamilaši, drogeraši, pijanci, džankiji, zombiji, neosocialisti, komunajzarji, levičarji, anarhisti, banditi, levi ekstremisti ... ampak džingli so po redu.« // »Rojen sem istega leta, ko je Radio Študent (RŠ) začel oddajati iz Rožne doline v Ljubljani. Razlog, da na pol v šali na pol zares trdim, da je leto 1969 najboljši letnik v 20. stoletju. Sem eden od mnogih ereševcev, ki smo velik kos svojega življenja (beri: mladosti) preživeli na njem. Se marsičesa naučili, nemogoče spremenili v mogoče, ušpičili kakšno nepozabno, trčili ob abotne

formalizme, pustili na njem svoj kos duše. Tako kot večini mojih predhodnikov, sodobnikov in bodočnikov mi nekje v kotu srca tli večna zvestoba in pripadnost – RŠ(avec) do groba! Sem le eden med mnogimi, ki smo bili in zrasli, delali in žurali, ustvarjali in eksperimentirali na RŠ. Vsak, ki je delal oz. dela na RŠ, ima osebno zgodbo in goji osebni spomin nanj, zato je nemogoče biti objektivni. Kolikor sodelavcev in sodelavk, toliko pogledov in spominov na RŠ, ki je najbolj zajebana družina na Slovenskem. RŠ je poln anekdot in legend, ki tvorijo njegov kolektivni spomin. Kaj je šlo skozi eter in kaj vse se je porodilo in zgodilo na RŠ, je nemogoče zaobjeti. Preveč nas je. Nekaj let bi potrebovali, da bi se prebili skozi obilen

arhiv RŠ ter uredili in preiskali vse fascikle, dokumente in papirje, ki jih hrani Arhiv Republike Slovenije pod oznako AS 1159. Nedvomno pa so naši podvigi, nezgode in spodrsjlaji v poduk in spodbudo vsaki novi generaciji, da tisto, kar počne in za kar se javno zavzema, ni zaman, da tisto, kar ni bilo do-

Brez nagobčnika, Radio Študent – že od 1969, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2023, 376 strani

končano, na srečo nadaljuje in pogostokrat tudi dokonča naslednja ali dve prihodnji generaciji. Ni zlatih obdobj RŠ, ni junaških časov RŠ, ni generacij RŠ, ki ne bi na novo odkrivale tople vode, le da imajo nekatere večjo zgodovinsko gravitacijsko moč, čas pa morda potrди zasluge,

ki pa niso (bile) nikoli (po) plačane.« (str. 39)

Navajam dva odlomka: iz prispevka, ki ga je za to knjigo napisal Igor Bašin - Bli Gor in na začetek postavil enega od avizov RŠ. Obsežen zbornik ob 55-letnici RŠ sem z zanimanjem prelistal, ob tem pa ugotovil, da je šel ta radio nekako mimo mene.

Poslušal sem ga poredko in bolj naključno. Čeprav sem sredi sedemdesetih nekaj let stanoval v osmem bloku Študentskega naselja. Ta je bil pretežno ženski, le gornji dve nadstropji sta bili moški, v kletih pa je imel svoj prvi sedež RŠ. Temu velja moj pozni poklon.

Zanimivosti

Devet desetletij skokov v Planici

Te dni mineva devetdeset let od prve mednarodne prireditve na prvi veliki skakalnici pod Poncami, v tem času pa je Planica postala sinonim za smučarske skoke in polete. Na finalu svetovnega pokala leta 2019 je aktualni planiški rekord s poletom 252 metrov postavil Japonec Rjoju Kobajaši.

VILMA STANOVNIK

Vse skupaj pa se je pod Poncami začelo leta 1934, ko so se na 90-metrski skakalnici stavbenika Ivana Rožmana na državnem prvenstvu 4. februarja najprej preizkusili takrat še neizkušeni slovenski skakalci. Z novim državnim rekordom, skokom, dolgim šestdeset metrov, v zmagal Franc Palme.

Tudi na mednarodni krst prve planiške velikanke niso čakali dolgo. Tekma je potekala 25. marca 1934, Norvežan Birger Ruud pa je po zmagi na uradni tekmi dosegel nov svetovni rekord, ko je skočil 92 metrov. Na tekmi 15. marca 1936 se je s poletom, dolgim kar 101,5 metra, v svetovno zgodovino smučanja in Planice zapisal 18-letni Avstrijec Sepp Bradl - Buwi.

Le malo pred okupacijo Kraljevine Jugoslavije so v Planici 1. marca 1941 poleg peščice Slovencev na tako imenovanih študijskih poletih na planiški

Nova planiška letalnica ob primernem vremenu vsako leto znova ponuja možnosti za nove rekorde. / Foto: Gorazd Kavčič

letalnici nastopili le še nemški skakalci. Rudi Gehring je s 108 metrov dolgim poletom najprej izboljšal Bradlov svetovni rekord iz leta 1938, ko je skočil 107 metrov, nato pa je doskočil pri neverjetnih 118 metrih. Takrat je Rudi Finžgar iz Kroke

tedanji jugoslovanski državni rekord pomaknil na 95 metrov, pri daljavi 102 metra pa je podrsal po snegu, kar se je zgodilo tudi Bohinjcu Albinu Novšaku.

Rudi Finžgar je nato kot prvi Slovenec presegel stometrsko znamko, saj je 102

metra skočil na prvih planiških poletih po osvoboditvi leta 1947.

Pozimi leta 1950 je Planico prehitela nova letalnica, ki jo je v Oberstdorfu na Bavarskem zasnoval nemški arhitekt in skakalec Heini Klopfer.

Dotrajana velikanka se je leta 1950 podrla, leta 1954 je bila zgrajena nova Bloudkova velikanka, a Planica se je v prvi plan povrnila šele z novo letalnico bratov Janeza in Lada Goriška marca 1969, ko je vzhodnonemški tekmovalc Manfred Wolf skočil 165 metrov.

To je bil tudi odločilni korak k priznanju smučarskih poletov kot samostojne discipline skokov na smučeh in uvedbi svetovnih prvenstev na kongresu FIS leta 1971 v Opatiji in Mednarodna smučarska zveza (FIS) je izvedbo prvega svetovnega šampionata v poletih leta 1972 zaupala Planici. Prvi svetovni prvak je postal Švicar Walter Steiner.

Rekordno leto

Planica je nato gostila še več svetovnih prvenstev in tekmovanj v smučarskih poletih, s pravo točo svetovnih rekordov se je izteklo planiški finale svetovnega pokala 2005. Takrat je Norvežan Bjørn Einar Romøren

prvega postavil že v poskusni seriji, nato mu ga je za nekaj minut prevzel Finec Matti Hautamäki, Romøren pa je postavil rekordno daljavo 239 metrov.

Šest let pozneje je povečana letalnica v Vikersundu na Norveškem (po načrtu inž. Janeza Goriška) prekinila dolgoletno prevlado Planice z novima svetovnima rekordoma Norvežana Johana R. Evensena (243 in 246,5 metra).

Planica se je v igro za nov svetovni rekord vrnila leta 2015, ko se je s povečavo letalnice končala gradnja Nordijskega smučarskega centra Planica. Peter Prevc, ki je le nekaj tednov prej kot prvi v Vikersundu skočil 250 metrov, je na povečani Letalnici bratov Gorišek pomaknil planiški rekord na 248,5 metra. Na finalu svetovnega pokala leta 2019 je aktualni planiški rekord 252 metrov postavil Japonec Rjoju Kobajaši in s tem Planico približal Vikersundu, kjer je Stefan Kraft skočil 253,5 metra.

Kos rešil velik del loškega arhiva

Minilo je sto let od smrti zgodovinarja dr. Franca Kosa, rojenega v Selcih. Raziskoval je srednjeveško zgodovino Slovencev, rešil pa je tudi velik del loškega arhiva ter napisal Doneske k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja. »Opravil je velikansko delo,« je poudaril zgodovinar ddr. Igor Grdina.

ANA ŠUBIC

Zgodovinar dr. Franc Kos se je rodil 24. decembra 1853 v Selcih. Na dunajski univerzi je študiral zgodovino, zemljepis in slavistiko. Tam je opravil tudi profesorske izpite in leta 1881 je doktoriral iz antične zgodovine Makedonije. Dobra tri desetletja je bil profesor; od tega nekaj let v Ljubljani in Kopru, glavnino časa pa je poučeval v Gorici, kjer je preživel svoja najbolj plodna leta. Sodi v prvo generacijo slovenskih šolanih zgodovinarjev in velja za utemeljitelja slovenskega znanstvenokritičnega zgodovinopisja. Umril je 14. marca 1924 v Ljubljani, star 70 let.

Ob nedavni stoti obletnici smrti velikega rojaka so v Selcih pripravili slovesnost in predavanje zgodovinarja ddr. Igorja Grdine. »Delo, ga je opravil, je veliko in raznovrstno in v tem opusu lahko vsak najde kaj, kar ga posebej zanima,« je v uvodu dejal predavatelj. Čeprav je Kos raziskoval predvsem

srednjeveško zgodovino Slovencev, pa se je posvečal tudi lokalni zgodovini, predvsem na Škofjeloškem in Goriškem. Sistematično je zbiral, kritično obdeloval in objavljaval vire ter na podlagi tega pisal razprave in študije. »Delo je zastavil zelo temeljito,« je poudaril Grdina.

Odkupil šestdeset kilogramov dokumentov

Čeprav je Kos velik del življenja prebil v Gorici, se je rad vračal v Selca. »Za vaš prostor je še posebej zanimiv kot rešitelj loškega arhiva oz. njegovega velikega dela.« Ko je izvedel, da je goriški trgovec Nardini v Škofji Loki kupil veliko listin in rokopisnih knjig in da je papir uporabljal za zavijanje mesnin, je od njega odkupil okoli 60 kilogramov dokumentov iz časa med 16. in 18. stoletjem. Grdina je poudaril, da ne pozna nobenega slovenskega zgodovinarja, ki bi rešil toliko gradiva s svojim denarjem. Iz teh listin je napisal delo Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega

okraja, ki je izšlo leta 1894 pri Matici Slovenski.

Zbral vire za slovensko srednjeveško zgodovino

Osrednje mesto v Kosovem opusu ima Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, ki je izšlo v petih knjigah v obdobju od 1902 do 1928. Po podatkih Grdine gre za več kot tri tisoč listin, poročil in podobnih vesti za zgodovino našega prostora od leta 500 do srede 13. stoletja. »Res je, da takšno delo nikoli ne more biti popolno, vendar je mogoče zlasti v našem času to dopolnjevati, medtem ko temeljni skelet pa je. In zanj je poskrbel en sam človek,« je dejal Grdina ter dodal, da je to sicer naloga za cel štab ljudi in da je dr. Kos opravil velikansko delo.

Kos se je sicer pri objavi tega dela srečal tudi z zavrnitvijo. Slovenska matica je namreč izdajo zavrnila, češ da je preobsežna. Po zaslugi Kosovega sorodnika dr. Janeza Evangelista Kreka, prav tako selškega rojaka, je nato delo izdala

Ob stoti obletnici smrti dr. Franca Kosa je v Selcih o njegovem življenju in delu predaval zgodovinar ddr. Igor Grdina. / Foto: Gorazd Kavčič

Leonova družba. Zadnja od petih knjig je izšla po Kosovi smrti, za tisk pa jo je pripravil njegov sin dr. Milko Kos, prav tako ugleden zgodovinar, po katerem je poimenovan tudi zgodovinski inštitut pri ZRC SAZU. Franc Kos je imel še enega sina: slikarja Gojmirja Antona, ki je bil

eden najpomembnejših slovenskih likovnih umetnikov prejšnjega stoletja.

»Franc in Milko Kos sta naša sodobnika; umrla sta eden pred 100 leti in drugi desetletja pozneje, ampak njune slike slovenske zgodovine so še vedno tu. Upam si trditi, da večina delujočih

zgodovinarjev ugotavlja, da v bistvenih potezah veljajo,« je poudaril predavatelj.

Aprila na Selškem prireajo še dva dogodka v počastitev dr. Franca Kosa, a bi bilo po mnenju ddr. Grdine stoto obletnico smrti takega velikana treba zaznamovati vseslovensko.

Obletnica

Stoletje na razstavi Gore in srčnost

Ob stoletnem jubileju Planinskega društva (PD) Jesenice so odprli muzejsko razstavo Gore in srčnost. V sliki, besedi in s predmeti je v Slovenskem planinskem muzeju predstavljena bogata zgodovina planinskih zanesenjakov, rodoljubov in prijateljev gora na Jesenicah in v okolici v tem obdobju.

SUZANA P. KOVAČIČ

Osrednji dogodek ob letošnji stoletnici PD Jesenice je razstava Gore in srčnost, za katero je ob sodelovanju članov društva izvedbo prevzel Slovenski planinski muzej v Mojstrani z avtorico, kustosinjo za planinstvo Sašo Mesec. Pobudo za postavitev razstave, ki so jo odprli minuli petek, je pred skoraj pol leta dal podpredsednik društva Janko Rabič. Kot je dejal, se je pri njeni pripravi odrazila prav srčnost sodelujočih.

S svojo dejavnostjo in odnosom do gora in splošneje do narave so pomembno vplivali na širšo skupnost. Upam si trditi, da skupnosti Jeseničanov pa še mnoge druge ne bi bile, kakršne so, brez PD Jesenice,« je poudaril Ščavničar, ki je povzel dejavnosti društva vse do danes in za prihodnost.

Sprehod po razstavi

Iz besed gore in srčnost sestavimo besedo gorečnost. Vse tri pa, kot je poudarila Saša Mesec, prikazujejo stoletno delovanje

»Ob stoletnem jubileju PD Jesenice se lahko ponosno ozremo na prehojeno pot srčnih in vztrajnih zanesenjakov, ki so narekovali živahen tempo razvoja planinstva na Jesenicah in v okolici ter na širšem območju Zgornjesavske doline. V viharjih časih od začetka 20. stoletja naprej, v času obeh svetovnih vojn, zahtevnih družbenih in gospodarskih razmerah so se junaško spopadali s kupom težav in jih uspešno reševali, da so v času že organiziranih nemških in avstrijskih društev v naših gorah lahko ohranili samostojnost in nedotakljivost planinskega sveta.«
Janko Rabič, Oziramo se v bogato zgodovino

Podpredsednik društva in soavtor razstave Ivo Ščavničar je povedal, da so izjemni posamezniki in želja slehernika po doživljanju lepote in drugih dobrot gorskega sveta popolnoma naravno pripeljali do organiziranja v društva, od podružnice Slovenskega planinskega društva za kranjskogorski okraj v letu 1903, mimo samostojne podružnice Jesenice do ustanovitve PD 16. marca 1924. Tako kot vse druge oblike družbenega organiziranja je tudi PD Jesenice doživljalo svoje svetle in manj svetle trenutke, spreminjalo vsebino dela in cilje ... »A domala vseh sto let so se vanj vključevali predani ljubitelji gora, planinci in alpinisti, vodili ali navdihovali pa izjemni gorniki.

PD Jesenice. Ogled domiselno postavljene razstave začnemo v pisarni, kajti – kot je dejala avtorica – če želiš postati član PD, se moraš najprej vpisati. Nadaljujemo v jeseniški orodjarni, posebnem prostoru, kjer se je razvijal znani klin jeseničan. V steni se srečamo z jeseniškimi alpinisti, med njimi Jožo Čopom, tudi gorskim vodnikom in gorskim reševalcem. V vitrini je njegova vodniška značka, na ogled so tudi njegova srca, »irharce« in vrvi.

Jeseniški alpinisti še vedno skrbijo za štiri bivake, en pano je namenjen temu, pa tudi razstava v razstavi s foto zgodbo odstranitve strega bivaka II na Jezerih, ki zdaj stoji pred planinskim muzejem, in postavitevjo

Od leve: Janko Rabič, Ivo Ščavničar, Saša Mesec in Martin Šolar, med njimi originalna srca Joža Čopa, njegove »irharce« in vrvi / Foto: Tina Dokl

novega. Jeseniško PD skrbi za planinske kočice (Tičarjev dom, Koča na Golici, Erjavčeva koča, Koča pri izvru Soče in zavetišče pod Špičkom), ki so jim namenili poglavje in kotiček, kjer se boste lahko usedli za mizo, odprli kovček s harmoniko in kakšno zaigrali. Kot je pojasnil Rabič, so harmoniko prinesli iz Koče na Golici. »Vsakega, ki se vsaj malo čuti glasbeno nadarjenega in bo zaigral nanjo Na Golici, čaka kosilo v Koči na Golici. Vse bomo skrbno zapisali, nagradna igra bo trajala nekaj časa.«

Jeseniški gorski reševalci so bili skupaj s skalaši prvi, ki so v osamljenih predelih naših gora začeli graditi neoskrbovana zavetišča in bivake za lažje reševanje ponesrečenih gornikov.

PD Jesenice živi tudi s svojim podmladkom, mladinskim odsekom, vitalen je njihov športnoplezalni odsek, niso pa na razstavi pozabili niti na tiste, ki skrbijo

za to, da smo v gorah varni, od markacistov do gorskih reševalcev.

Planinstvo in glasba z roko v roki

V odprtje razstave je zbrane popeljal Pihalni orkester Jesenice - Kranjska Gora, in kot je povedal Janko Rabič, je orkester sodeloval na vseh petdesetih srečanjih planincev iz zamejstva, tokrat pa sta bila med gosti predsednik Slovenskega planinskega društva (SPD) Celovec Stefan Riegelnik in predsednica SPD Trst Marinka Pertot.

Čutijo se sadovi sodelovanja in prijateljstva v gorah, ki še vedno ohranjajo slovenski narod tudi v zamejstvu.

Razstavo, ki je na ogled do prvega junija, je odprl podpredsednik Planinske zveze Slovenije Martin Šolar, ki ga veseli, da se v hramu zgodovine slovenskega planinstva pomembni jubileji in še posebno jubileji iz domačih krajev zaznamujejo s primernimi dogodki in razstavo. Jubilantom je iskreno čestital, čemur se je pridružil tudi direktor Gornjesavskega muzeja Aljaž

Pogačnik: »Želim vam še veliko let delovanja, predvsem pa, da bo vaša dejavnost živa in podprta tudi z mladimi kadri.«

Še več dogodkov

Ob jubileju društva se bo zvrstilo še več dogodkov. Praznično bo v Koči na Golici, kjer bodo hkrati praznovali tudi 40. obletnico izgradnje nove kočice. Enajste maja bodo pripravili prireditev, ki jo bodo združili s praznovanjem 150-letnice jeseniških godb in igranjem Pihalnega orkestra Jesenice - Kranjska Gora, ki bo ob tej priložnosti pred kočico igral znamenito polko Na Golici.

PD Jesenice vzdržuje planinske poti v dolžini 84 kilometrov, od tega je pet kilometrov zelo zahtevnih poti.

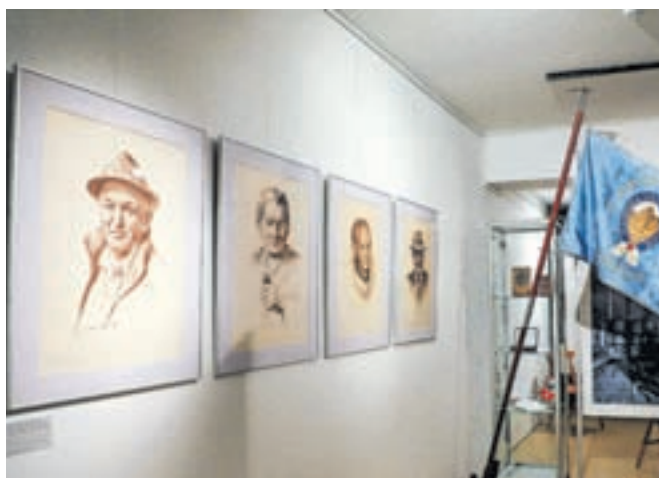
Odprli bodo tudi razstavo o gradnji kočice in objavili fotografski natečaj Golica in 100 let Planinskega društva Jesenice. Razstavo izbranih fotografij bodo v kočici odprli 25. junija v okviru pohoda Občine Jesenice na Golico. Praznovanje jubileja bodo zaočkili 7. septembra z Dnevom Jeseničanov na Golici.

Za dobrodošlico so poskrbeli člani Pihalnega orkestra Jesenice - Kranjska Gora (na sliki), veliki simpatizerji planincev na njihovih srečanjih, v programu na odprtju razstave je nastopil tudi Kvintet Vintgar. / Foto: Katja Žvan

Ogled domiselno postavljene razstave začnemo v pisarni, kajti – kot je dejala avtorica razstave Saša Mesec – če želiš postati član PD, se moraš najprej vpisati. / Foto: Tina Dokl

Janez Košnik, Joža Čop, Karel Korenini in Ivan Pohar. Portrete je naslikal akademski slikar Jaka Torkar, več let so viseli v pisarni PD Jesenice. / Foto: Tina Dokl

Mladinski odsek ima kamen skalo za svoj simbol, z zanimanjem si ga je ogledal tudi desetletni Val. / Foto: Tina Dokl

Zanimivosti

Vojna skozi usode posameznikov

V Muzeju Žiri so minuli petek predstavili knjigo Goropeke v času vojne in revolucije avtorice Marije Mojce Treven, v kateri je zbrala pričevanja starejših Goropečanov, ki so preživeli vojne in povojne grozote ter z njo delili boleče spomine na to obdobje.

MATEJA RANT

S knjigo, ki jo je Marija Mojca Treven izdala v samozaložbi, se je odločila ohraniti zgodovinski spomin na dogajanje v prvi, predvsem pa drugi svetovni vojni in po njej v majhni vasi Goropeke, ki leži približno dvesto metrov nad Žirmi. »Obenem pa nas zgodovinski spomin opominja, da vojne ne prinašajo večjega blagostanja ali boljše ureditve, ampak le veliko gorja in trpljenja,« je poudarila in dodala, da bi se morali učiti iz zgodovine, da ne bi ponavljali napak iz preteklosti. V knjigi, ki je nastajala štiri leta, je zbrala pričevanja starejših Goropečanov, ki jih je dopolnila z dokumenti iz zgodovinskega arhiva v Škofji Loki in številnimi fotografijami.

Goropeke, kjer so v preteklosti vaško jedro tvorile štiri velike ugledne domačije ob cerkvi, je močno zaznamovala že prva svetovna vojna. »V vojsko je bilo vpoklicanih osem vaščanov, vrnila

sta se samo dva, poškodovana in izčrpana.« Za potrebe avstro-ogrske vojske so iz cerkve pobrali tudi vse tri bronaste zvonove, ki so jih po besedah Marije Mojce Treven Goropečani zelo pogrešali, zato so po vojni hitro stekla prizadevanja, da bi dobili nove. Najobsežnejši del pa je v knjigi namenila drugi svetovni vojni in dogajanju po njej. Že v prvih dveh mesecih po prihodu v Žiri so Nemci izselili številne Žirovce, v letu 1943 pa so prišli tudi prvi pozivi goropeškimi fantom in možem, ki se v prvih letih vojne niso želeli priključiti nobeni vojaški formaciji, k odhodu v nemško vojsko. »Leto 1943 je bilo usodno leto za Balčkove. Večina odraslih sinov se je že prej odselila, doma so ostali le še mati, hči in najmlajša sinova, ki se nista odzvala pozivu za odhod v nemško vojsko – Andrej se je odločil za skrivanje, Tone pa je odšel v partizane.« Nemci so se zato hudo maščevali in požgali domačijo. »Slab mesec

kasneje jih je zadela še druga nesreča. Tone je pobiral mine ob okupacijski meji, ko je eno razneslo. Tako je bil prva žrtev druge svetovne vojne v Goropekah.« Leta 1943 se je začelo širiti partizansko gibanje in moške so začeli novačiti tudi za priključitev partizanskim enotam. »A po zločinih, ki so jih partizani zagrešili maja 1943 v Račevi, se jih je večina odločila za skrivanje.« Po umiku Nemcev iz Žirov leta 1943 so partizani še pogosteje začeli prihajati v Goropeke in vaščanom plenili zaloge hrane. »Zaradi novih mobilizacij se domačini doma niso več počutili varne, zato so se priključili domobrancem v bližnjih postojankah.«

Skupaj z drugimi domobranci so se po koncu vojne umaknili v Avstrijo. Med njimi je bil tudi Vinko Kokej. »Zaradi povojnih pobojev si ni upal domov, tako da je štiri leta ostal v Avstriji, od koder je domov pošiljal pakete, ki pa do domačih niso

Marija Mojca Treven na predstavitvi knjige v Muzeju Žiri / Foto: Tanja Mlinar

prišli.« Kasneje se je odselil v Kanado, kamor mu je devet let pozneje sledila žena z najmlajšima otrokoma. Tiste, ki so ostali doma, so čakali težki časi. Kot je spomnila Marija Mojca Treven, je bila država po vojni v slabem gospodarskem stanju – čeprav so bili domovi v Goropekah

povsem izropani, jim z obvezno oddajo ni bilo prizaneseno. »Mnoge kmete je prizadela še agrarna reforma. Če se gospodar ni javil oblastnikom v Škofji Loki, so zemljo nacionalizirali.« V sredini petdesetih let prejšnjega stoletja pa se je življenje počasi začelo umirjati. »Leta 1954

so v Goropeke začeli graditi cesto, leta 1990 pa so jo s prostovoljnimi delom in prispevki Goropečanov tudi asfaltirali.« Štiri ugledne kmetije, ki so bile pred vojno vaški ponos, pa so po vojni ostale le še blede senca nekdanje veličine, je zaključila Marija Mojca Treven.

Vse življenje sem pustil v siru

Knjiga Planšarstvo v Bohinju vključuje izjemen izbor fotografij in dragocene informacije o življenju, ki ga današnje generacije skorajda ne poznajo več. Je rezultat dolgoletnega dela kustosinje etnologinje Gorenjskega muzeja Anke Novak, ki je več kot trideset let raziskovala življenje na bohinjkih planinah.

MARJANA AHAČIČ

V Stari Fužini so prejšnji konec tedna predstavili knjigo z naslovom Planšarstvo v Bohinju in podnaslovom Vse življenje sem pustil v siru. Gre za delo, za katero je avtorica, nekdanja dolgoletna kustosinja etnologinja Gorenjskega muzeja Anka Novak, gradivo zbirala od šestdesetih let prejšnjega stoletja pa vse do preloma tisočletja in daje, kot poudarja urednica Saša Roškar s kranjske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine, najbolj celovit pregled planšarske kulture na območju Bohinja od prvih virov do konca 20. stoletja.

Anka Novak je bila kot kustosinja etnologinja v Gorenjskem muzeju zaposlena v letih med 1959 in 1992. V tem času je intenzivno raziskovala tudi bohinjko planšarstvo in med drugim uredila stalno razstavo v Planšarskem muzeju v Stari Fužini. Knjiga je rezultat njenega večdesetletnega dela, tako na terenu na planinah

Avtorica knjige Anka Novak, v ozadju pa urednica Saša Roškar in Tatjana Eržen iz Gorenjskega muzeja na nedavni predstavitvi v centru TNP v Stari Fužini

kot pri zbiranju informacij med domačini ter študiju literature in arhivskih virov.

Obsežno delo se začne s pregledom prostora in zgodovine ter nadaljuje s predstavitvijo vseh planin, ki pripadajo bohinjkim vasem. Avtorica posebno pozornost nameni potem

– selitvam, prenašanju in prevažanju bremen, skrbi za poti in ograjevanju, opiše različna naselja in oriše bivališča.

»Obsežen del knjige je namenjen ljudem, ki so velik del svojega življenja preživeli v skrbi za živino na bohinjkih planinah, opiše

majerjev delovni dan, njegovo prehrano, nošo v preteklosti, načine, kako so ohranjali stike z dolino in domačimi ter tudi skopo odmerjen prosti čas med delovnimi obveznostmi,« v uvodu pojasni urednica Saša Roškar.

Posebno pozornost namenjen sirarstvu pa tudi temu, kar

bi danes imenovali nesnovna dediščina sirarstva, v zadnjem delu pa da prostor in glas majericam, majerjem in sirarjem, ki jih spoznamo skozi njihove življenjske zgodbe. »Pripovedi so različno dolge in imajo različne poudarke, saj je bil tudi čas, ko jih je zbirala, različen. Kar nekaj pripovedovalcev je bilo rojenih še v 19. stoletju. Življenje, ki so ga živeli, je bilo povsem drugačno od današnjega. Med njimi je živa le še Cilka Mlakar, majerica, ki je na Krstenici desetletja vzgajala nove rodove, da jim danes delo v planini in izdelava sira nista tuja,« je pojasnila Saša Roškar.

Drugi del knjige je namenjen katalogu predmetov iz Planšarskega muzeja v Stari Fužini, ki ga je pripravila avtoričina naslednica v Gorenjskem muzeju, Tatjana Dolžan Eržen. V njem so tudi s sliko in opisi predstavljeni predmeti, o katerih avtorica govori v prvem delu knjige.

Posebna pozornost je bila namenjena izboru

fotografij. »Avtorica je želela, da je knjiga bogata s fotografijami ter da primarno uporabimo bogat fotografski arhiv Gorenjskega muzeja,« je pojasnila Saša Roškar. Fotografije večjega formata, ki delijo posamezna

Knjiga vključuje izjemen izbor fotografij in dragocene informacije, pa tudi dragocene osebne zgodbe in razmišljanja bohinjkih majerjev in majeric, ki jih je Anka Novak po bohinjkih planinah skrbno zbirala in zapisovala skoraj tri desetletja.

poglavja in predstavljajo sodobno okno v bohinjke planine, so avtorsko delo Aleša Zdešarja, zemljevide pa je pripravil Klemen Klinar.

Knjigo je izdal Gorenjski muzej, njeno pripravo pa sta sofinancirala Javni zavod Triglavski narodni park in Turizem Bohinj.

Jaz, midva in mi

Pomladno zelenje

MOJCA LOGAR

profesorica geografije
in zgodovine

Pomladni ekvinokcij je vstopil v zemljino pot okrog sonca. Torej enakonočje. Pravijo, da februar dan potegne, 21. marca sta dan in noč enako dolga. K nam prihaja pomlad in z njim poletje, v dežele pod ekvatorjem pa vstopa jesen in za njo zima. Vsak dan opazujem sončni vzhod, ki se v naši vasi pomika proti Krvavcu. Na najdaljši dan bo sonce vzšlo izza Zvoha. Koliko višje navidezno pot po nebu opravi poleti, koliko več sončne toplote in svetlobe prejmemo. Torej, sence so se začele krajšati, dan pa se podaljšuje. Valentin že februarja

prinese ključke od korenin, marec pa je čas, ko že malo pobrskamo po zemljici na svojem vrtu. Letos sva z Janezom naredila eksperiment z vrtno zemljo. Lani sem se seznanila s tehnologijo nihajne motike, s katero sem plevel z dolgimi koreninami izpulila iz zemlje. Plevela nič več ne mečem na kompost, da ne trosim novega semena plevela. Kompost od gojenja šampinjonov sva pripeljala že v januarju in se je lepo usedel. Ta kompost sem videla pri mnogih profesionalnih vrtnarjih in obdelovalcih vrtov. Če si ga oni omislijo, potem bo že držalo. Tej čudesi sva dodala še ovčjo volno. Na vrtu je še nekaj pora, zelene, motovilca, veliko radiča in začimbe. Vse to je imenitno prezimilo in moje zadovoljstvo je neizmerno. Dve gredi sva sedaj

Naredila sva eksperiment z vrtno zemljo.

že pripravila za sajenje nove solate. Odgrnila sva zgornjo plast zemlje, celo malo sva jo odstranila. Dodala sva ovčjo volno, ki bo zadrževala vlagu. Čez volno sva dala plast zemlje. Temu sledi substrat od gojenja šampinjonov. Ta snov je zelo mehka. V to čudo sva posadila sadike solate. Čez vso to kompozicijo

pa sva potresla še nasekljano slamo, zalila in pokrila s folijo. Mislim si, to je čudovito, ne vem, kaj bi lahko škodovalo takemu sestavu vrtno grede. Naša zemlja ima precej glinice, je trda in zbita. Upam, da jo bo vsa ta mešanica precej prezračila in se bo tekstura in struktura zemlje spremenila. Pred vso to novotarijo smo pripeljali veliko, zelo veliko plastičnih veder mivke, vendar je bila zemlja še vedno zbita. Sedaj vsak dan pogledam solato, kako se počuti. Zelenje je že veselo pognalo. Kmetje so že pripravili travnike, mi smo pred gnojenjem nabirali regrat. Nabrala sem že pljučnik za novo mešanico čaja. Letos sem za čaj nabrala tudi trobentice in marjetice. Nekaj smo jih pojedli tudi v solati. Še nekaj mi je ponovno uspelo. Takoj v začetku februarja sem preselila v drugi polčas svojega življenja. Dobila sem zelo veliko šopkov, ki sem jih kot običajno postavila na zunanje okenske police. Štiri okenske police sem povsem zapolnila s šopki in počutila sem se kot v cvetličarni. To cvetje sem lepo negovala. Vsak teden sem prirezala stebela rož in menjala vodo v vazah. Po sedmih tednih so še vedno lepi štirje šopki. Povsem se usvojila trajnostni način življenja

Nevarna kombinacija

JANEZ LOGAR

zakonski in
družinski terapevt

Nekako v grobem povprečju se ljudem življenje zaplete okoli 40. leta. Takrat smo približno na polovici življenja in duša nehote naredi bilanco za nazaj in pogled naprej. To je neka prelomnica, ko lahko življenje obrnemo v drugo smer. Kaj se takrat zgodi? Ljudje se ločijo ali bolj intenzivno premlevajo svojo ločitev od moža oz. žene, ugotovijo, da so z vsemi sosedi skregani, pravijo, da so prijatelji kar odšli, neuspešno so zamenjali več služb, zakonca sta se oddaljila in ugotavljata, da v tem hladu nočeta več živeti,

otroci staršem povejo, naj se že enkrat nehajo vsak dan pripraviti, odrasli otroci povedo, da stanje duha v hiši ni dobro, ljudem propade podjetje, umrejo starši ali dober prijatelj, zavedajo se, da preveč alkohola škodi, da garajo po 14 ur na dan že deset let..., skratka, ugotavljajo, da nekaj ni v najboljšem redu. Slaba volja se povečuje.

V prejšnjih člankih smo rekli, da človek deluje na štirih nivojih – razum, čustva, telesni občutki in duhovnost. Nevarna kombinacija je reševati »življenjsko slabo voljo« brez čustev in poslušanja telesa. Tako ljudje najprej želijo svoje težave reševati z dodatnim razumom: začnejo brati dodatne knjige, znanstvene raziskave, gledajo filmčke na YouTube, poslušajo podkaste, obiskujejo predavanja na temo osebnostne rasti, cel kup denarja zapravijo za razne dušebrižnike, razpravljajo s kolegi ... skratka z razumom želijo novo znanje in predvsem premišljujejo, kaj je treba dodatno storiti, da se jim življenje uredi ali vsaj spravi v novo smer. Po nekaj letih ugotovijo, da je stanje precej podobno. Preprosto trpijo še naprej in ne vedo več, kaj storiti. Samo razumski pristop ne deluje.

Nato se spomnijo, da jih je stara mama kot otroka

vodila v cerkev k maši, kjer so molili. Investirajo čas v duhovnost. Eni začnejo veliko moliti, hodijo k maši, dajejo za maše, drugi meditirajo, tretji izvajajo jogo, četrti se povezujejo z angeli in vesoljem, peti prisegajo na animizem. Prepričani so, da jih bo samo duhovnost

Deni me kot pečat na svoje srce.

rešila. Na vprašanje, koliko časa se res že intenzivno ukvarjajo z duhovnostjo, povedo npr. tri leta. Njihovo notranje nezadovoljstvo (trpljenje) se ne zmanjšuje. Kako je to mogoče? Zato, ker ne upoštevajo človeka kot celote. Izpuščajo čustva in telo, osredotočajo se le na razum in duhovnost. Pisali smo že o nujnosti ravnotežja razuma, čustev, telesnih občutkov in duhovnosti. Samo z razumom in duhovnostjo je nemogoče rešiti osebnostne in vsakodnevne težave in težavice. V tem primeru zanemarjamo polovico sebe, kot da je nočemo upoštevati.

Ljudje, ki živijo le z razumom in duhovnostjo, so šokirani, ko začnejo spoznavati, kaj vse živi v njihovi notranjosti. Ta naša duša nas pa čaka, in čaka, in čaka. In čaka.

Za dan Downovega sindroma v knjižnico

MAJA BERTONCELJ

raznolikost
in vključevanje

Včeraj, 21. marca, je bil svetovni dan Downovega sindroma. Potekal je pod geslom Konec stereotipom. Z njim so pozvali vse ljudi in organizacije po svetu, naj pri svojem delovanju aktivno vključujejo osebe z Downovim sindromom in naj ne delajo in odločajo namesto njih.

Dogodki ob svetovnem dnevu Downovega sindroma so potekali po številnih krajih v Sloveniji, tudi v Kranju, kjer deluje Center za Downov sindrom Kranj. Odpravili so se na obisk v Mestno knjižnico Kranj. »Ker je 21. marec tudi svetovni dan poezije in zaradi razlogov, ki jih ima knjiga v življenju oseb z Downovim sindromom, smo se odločili, da letos svetovni dan Downovega sindroma znamujemo na ta način,« je pojasnila Stanka Grubešič, vodja Centra za Downov sindrom Kranj.

V Mestni knjižnici Kranj so bili pobude in obiska zelo veseli. »Odpri smo za

sodelovanje z organizacijami, ki se ukvarjajo z osebami s posebnimi potrebami. Vesela sem, da so se tudi v Centru za Downov sindrom Kranj obrnili na nas. Skupino oseb z Downovim sindromom smo tokrat gostili prvič. Oni so spoznali knjižnico, mi pa njih. Domenili smo se, da se bomo v prihodnje srečevali pogosteje. Organizirali bomo bralno skupino, ki bo namenjena prav njim. Pripravljamo se tudi na odprtje novega prostora, ki smo ga poimenovali Berem zlahka in v katerem bo tudi knjižno gradivo v lahkem branju,« je dejala Damjana Mustar iz Mestne knjižnice Kranj in poudarila pomen knjige in obiskovanja knjižnice tudi za osebe z intelektualnimi oviranostmi.

O pomenu knjige v življenju oseb z Downovim sindromom je na podlagi dolgoletnih izkušenj več povedala Stanka Grubešič. »Knjiga ima v življenju oseb z Downovim sindromom

Osebe z Downovim sindromom na obisku v Mestni knjižnici Kranj / Foto: Primož Pičulin

večplasten pomen. Najprej otrok uživa v odpiranju in zapiranju trdih strani slikanic, nato pride na vrsto prenašanje slikanice na različne prostore, kjer je znova v ospredju gibanje. Šele nato pride na vrsto sama vsebina slikanice. Najprej se osredotoči na barve – vse je pisano,

nato opazuje en predmet, postopno pa doda že osnovno razumevanje – pokaže določen predmet. Proces nato ponavlja: slikanico odpira, zapira, išče imenovani predmet in postopno doda že prve glasove, nato pa prve besede. Tako ob prvih slikanicah poleg gibalnega

poteka tudi njihov intelektualni razvoj. Ko se naučijo brati in pisati, ima knjiga nov pomen. Razvijajo in utrjujejo se njihove spretnosti branja, razvija se razumevanje vsebin in pridobivanje znanj. V odrasli dobi

Včeraj, 21. marca, je bil svetovni dan Downovega sindroma. Potekal je pod geslom Konec stereotipom.

se vse pridobljeno znanje še nadgradi. Povezano je s širjenjem socialnih veščin: osebe z Downovim sindromom samostojno obiščejo knjižnico, izberejo knjige, pregledajo kakšno revijo, se pogovorijo s knjižničarko, knjižničarjem in tako koristno zapolnijo svoj prosti čas. V Sloveniji se lahko pohvalimo, da je že kar nekaj knjig v lahkem branju. Tako je knjiga vedno bolj dostopna tudi za odrasle z Downovim sindromom.«

Iz sveta Petra Colnarja

Luna nagajiva (14. del)

PETER COLNAR

Posebnost delegatskega sistema

Kot novinar sem leta 1990 z balkona za novinarje spremljal dogajanje na seji kranjske občinske skupščine. Na balkonu je poleg mene sedel moški, ki se mi je predstavil kot Jože Pučnik. Po priimku sem ga že poznal, takoj pa me je presenetila njegova vztrajnost. Z menoj je obsedel še, ko so kolegi že odšli poročat. Dogajanju je sledil še potem, ko se ni dogajalo tako rekoč nič več zanimivega.

V pogovoru mi je povedal, da se tudi ob takšnih priložnostih seznanja s posebnostmi komunističnega sistema v praksi. Zanimalo ga je, kaj pomenijo volitve, na katerih smo izbirali odločujoče ljudi – predstavnike po t. i. delegatskem sistemu, kakšen je sploh ta sistem v praksi. Zunaj

sem mu kasneje med sprehodom pojasnil primer, ki se je pred kratkim zgodil v škofjeloški občini in je bil nekako značilen za t. i. delegatsko odločanje.

Delegatske skupine, ki so bile izvoljene na volitvah, so na vsako sejo pošiljale določene delegate iz svojih vrst. Zveza komunistov je poskrbela, da so bili njeni člani v teh delegatskih skupinah izvoljeni v veliki premoči, vanje pa so »za okras« vključili tudi po nekaj ljudi, ki niso bili člani zveze komunistov. Ob manj pomembnih vprašanjih so tako voditelji delegatskih skupin poslali na sejo tudi »oporečne« izvoljene člane (kar je v takratnem nepisanem pravilu pomenilo, da niso bili člani ZK) ... Ker je bilo pri raznih razpisih večkrat treba potrditi, da

predhodno razčistili na sejah članov zveze komunistov in v njenih »podružničnih organizacijah« SZDL (Socialistična zveza delovnega ljudstva). Za reklamo in prepričevanje je bilo torej že preskrbljeno. Končno so bile resnično velike potrebe po šolskih prostorih, ker so morali ponekod pouk že organizirati celo kot dnevni triizmenski pouk. Kljub temu je veliko ljudi, ki niso hodili na sestanke, menilo, da mora za nove gradnje poskrbeti oblast, ki je mesečno pobirala precej visoke davke ... Ob glasovanju na seji Občine Škofja Loka se je zgodilo za tiste čase nekaj nemogočega. Večina delegatov je glasovala proti referendumu! Kaj sedaj?

Voditelj seje je razglasil, da je prišlo do »nesporazu-

Zato pa še živimo:

– **Janez Puhar (Kranj, 26. 8. 1814), duhovnik, izumitelj fotografije na steklo**

je človek »politično neoporečen«, sem nekoč sam zase ob prijavi nalašč malo zlobno zapisal, da sem »oporečen«. Tudi ob znanju tujega jezika sem opozoril, da obvladam srbohrvaščino. To je bilo v času, ko naj bi se jugoslovanski narodi tako ljubili med seboj, že malo pregrešno ...

Ob škofjeloškem primeru je šlo za razpis referendumu o samoprispevku za gradnjo šol. Vse so že

ma«, in odločil, da bodo glasovanje ponovili na naslednji seji. Na naslednjo sejo so bili poslani drugi (neoporečni) delegati iz izvoljene delegacije in referendum o samoprispevku je bil z veliko večina sprejet.

Jože Pučnik se je nasmejal, ko sem mu predstavil, kako se v praksi izkaže opevani delegatski sistem, ki so ga sproti po svojih potrebah (lahko tudi dnevno) rokohitrsko oblikovali ...

Vaš razgled

Sezona v smučarskih skokih za ženske in poletih za moške se bo ta konec tedna zaključila v naši Planici, kjer je bilo že na včerajšnjih moških kvalifikacijah prav prijetno vzdušje. K temu je pripomoglo še lepo spomladansko vreme z visokimi temperaturami in sladoled je bil res prava izbira. Po toplem petku in soboti naj bi se v nedeljo ohladilo, ob tekmovalnem slovesu Petra Prevca pa bo vzdušje zagotovo ostalo vroče. **V. S.** / Foto: Gorazd Kavčič

Kje si bo deček na fotografiji gradil poklicno pot, je nemogoče napovedati. Morda ga bo zaneslo celo v fotografske vode ali pa bo ustvarjal vsebine za družbena omrežja, kar je za mlade vse bolj mikavno. Takole je na nedavnem odprtju novega razstavnega prostora v predverju bazena v Železnikih v objektiv ujel direktorico Javnega zavoda Ratitovec Andrejo Ravnihar Megušar, ministra Luko Mesca in župana Marka Gasserja. **A. Š.** / Foto: Gorazd Kavčič

Gorenjski priimki

Uštar je prišel iz Ušt (2. del)

TINO MAMIČ

Še bolj zanimivo postane, ko pogledamo v prvi kataster, kjer je zemljevid narejen izjemno natančno in je zato še danes v uporabi, saj se od sodobnih satelitskih meritev loči največ za nekaj decimetrov. Franciscejski kataster je sestavljen iz zemljevidov, ki so, preprosto rečeno, prvi resni zemljevidi Slovenije, in spisovnega dela s sezname

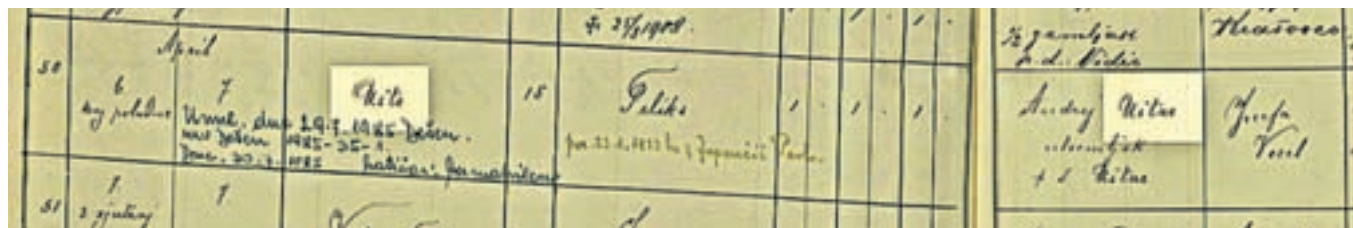
parcel in imeni lastnikov. Na Kranjskem je poleg lastnikovega imena pogosto omenjeno tudi hišno ime, kar še poveča zgodovinsko vrednost tega dragocenega dokumenta, narejenega po letu 1818 na ukaz zadnjega rimsko-nemškega (1792–1806) in hkrati prvega avstrijskega cesarja (1806–1835) Franca Habsburško Lotarinškega.

V tem katastru je v abecednem seznamu za

katastrsko občino Drtija, ki je nastal leta 1826, Uštar večkrat omenjen. V hiši št. 4 se je reklo pri Uštarju, v njej pa je živel Valentin Učakar. V hiši na številki 3 je živel kmet Martin Uštar, domače ime je bilo pri Uštarju. Isto hišno ime pri Uštarju so imeli tudi na številki 16, kjer je živel kmet Anton Uštar. Na številki 26, po domače v Srednji, je živel ravno tako Anton Uštar, za

Izjemna kartografska najdba, ki pritrjuje jezikoslovni razlagi, da je priimek Uštar nastal iz kraja Ušte. Franciscejski kataster za Kranjsko (1823–1869) hrani Arhiv Republike Slovenije (SI AS 176/L/L50/G/A05).

Krstni vpis iz leta 1898. V zaselku Ušte na številki 15 se je rodil Feliks Uštar, sin Andreja Uštarja in Jožefe Vozelj. Po domače se je pri hiši reklo Uštar. To pomeni, da sta se več kot četr tisočletja pri hiši ohranila tako priimek kot domače ime. Takih primerov ni veliko. Matično knjigo hrani Nadškofijski arhiv Ljubljana (K 1895–1904, Moravče, zv. 20, str. 53).

njim pa Matija Uštar, verjetno njegov sin.

Tu nastopi izjemna kartografsko-rodoslovna najdba. Ker je bilo na nekaj kilometrih toliko Uštarjev, je jezik ljudi sam zaradi potrebe ustvaril še en, nov priimek, Uštešič. Na zemljevidu franciscejskega katastra leta 1825 najdemo tri ledinska

imena: Uštar (Ustar), Ušte (Ushthe) in Uštešiče (Ustehizhsche). To je pisni dokaz, kako je nastal priimek Uštar. En prebivalec kraja Ušte je postal Uštar, drugi Uštešič. Lahko bi ga zapisali tudi Ušter, a ga na srečo niso in je do danes ostala samo ena oblika, za razliko od denimo Šuštar in Šušter.

razpredrilo

GG

ČEZ LUŽO NA IZLET S HARMONIKO

Fehtarji so se tokrat odločili za prav poseben podvig: odleteli so k Luku Dončiču v Ameriko in seveda s seboj vzeli tudi harmoniko. Konec maja pa na Gorenjskem pripravljajo poseben glasbeni spektakel.

Alenka Brun

Priljubljena slovenska glasbena zasedba Fehtarji je nedavno obiskala Ameriko, natančneje Dallas. Šli so na tekmo našega košarkarskega asa Luke Dončiča.

Nobena skrivnost ni, da Dončič ve, kdo so Fehtarji, saj njihove skladbe večkrat deli na družbenih omrežjih.

»Čas je bil, da gremo Fehtarji tudi v živo navijati za Luko, ki po svetu dviga prepoznavnost naše male države. Luka je preprosto legenda in verjamemo, da smo vsi Slovenci zelo ponosni nanj,« pravijo fantje, ki so čas v Ameriki izkoristili tudi za to, da so prijetno združili s koristnim. »Žal nam naši urniki ne dopuščajo, da bi Ameriko užili dlje časa, kljub temu pa smo doživeli ogromno lepega, hkrati pa smo pripravljali material za vse projekte, ki so pred nami.«

Gojzar tanc

Zasedba namreč 25. maja pripravlja Gojzar tanc – veliki spektakel na prostem pod gorami. Prizorišče so poimenovali kar Alpska arena. Na spektaklu naj bi prisotni prvič slišali tudi kar deset njihovih novih pesmi, in kot pravijo, bo to poseben koncert Fehtarjev in njihovih prijateljev. »Noreli bomo na Schatzija, mahalili na Štoklje, lizali Sladoled,

Malo možnosti je bilo, da Fehtarjev v dvorani ne bi opazili. / Foto: arhiv skupine (Žan Zajc)

objeti prepevali Dišali so tvoji lasje ter si prisegali, da ni lepše dežele, kot je Moja Slovenija.« In kje je prizorišče? Alpska arena je planota nad Predvorom, v vasi Možjanca, ujeta med Krvavec, Grintovec in Storžič ter okoliške hribe, v daljavi pa se vidi celo Triglav, jo opišejo. Predpisali so celo pravila oblačenja, pri čemer so seveda najpomembnejši del oprave čevlji – ti naj bodo pohodni, lahko pa tudi kar gojzarji. Na slednje namiguje že naslov spektakla, ki se obeta na Gorenjskem. Zasedli pa smo, da bodo pred tem izdali še pesem in nov istoimenski album, nekje pa je celo pisalo, da naj bi bil to spektakel ob izdaji druge kasete. Kaj konkretno pomeni slednje – ali bodo res izdali kaseto ali ne – pa bomo verjetno videli in slišali konec maja.

Harmonikar Blaž Jenkole je takole »opremil« Luke Dončiča

/ Foto: arhiv skupine (Žan Zajc)

Spoznavali Ameriko

Sicer pa so Fehtarji v Ameriki predvsem spoznavali njeno lepoto, ogledali so si znamenitosti v središču Dallsa. »Obiskali smo tudi Fort Worth, kjer smo se preizkusili v jahanju bika, konjev in se vozili s kočijo. Spoznali smo njihovo kulturo, kavbojski način življenja in kulinariko,« pojasnjujejo Fehtarji.

Košarka in glasba

Seveda Fehtarji ne bi bili Fehtarji, če ne bi poskrbeli tudi za svoj videz. Tako so na tekmi za Dončiča navijali v »irharcah«, s harmoniko, baritonom in kitaro ... Malo možnosti je bilo, da jih ne bi opazila vsa dvorana.

Največje veselje pa je seveda sledilo po tekmah, ko so se lahko z našim košarkarskim asom tudi spoznali. Podaril jim je podpisane drese, jih z veseljem sprejel, kratak videoposnetek o tem je zakrožil tudi po spletu. Fehtarji si bodo ta dan zapomnili za zmeraj. V Dallasu pa so imeli priložnost spoznati še Marka Milića, prvega slovenskega košarkarja, ki je zaigral v ligi NBA, ter kondicijskega trenerja Luke Dončiča Anžeta Mačka.

Lahko bi rekli, da so bili Fehtarji neko posebno rojstnodnevno darilo za našega košarkarskega zvezdnika. Sicer z nekajdnevni zamikom – Dončič je namreč 28. februarja letos dopolnil 25 let.

Fehtarji v družbi našega košarkarskega asa Luke Dončiča

/ Foto: arhiv skupine (Žan Zajc)

NOVA PESEM ČE VERJAMEŠ V LJUDI

Manca Špik in Kvatropirci so ponovno združili moči. Po skorajda ponarodeli skladbi Pesem so nedavno predstavili nov duet Če verjameš v ljudi.

Alenka Brun

Po uspešnem sodelovanju, ko so leta 2016 na Melodijah morja in sonca s skladbo Pesem prejeli največ glasov obiskovalcev Avditorija Portorož in največ telefonskih glasov, Kvatropirci in Manca Špik predstavljajo čutno balado z naslovom Če verjameš v ljudi. Melodija se je utrnula Mancini, skladbo je napisala zase, a je ob poslušanju demo različice ugotovila, da pesem kar kliče po duetu. »Med mano in Kvatropirci je zelo posebna energija in težko je to opisati z besedami ... Pa tudi zdi se mi, da se naši vokali tako lepo zlijejo v celoto, zato bi lahko rekla, da nam je to sodelovanje vsem pisa-

Manca in Kvatropirci verjamejo, da se bo nova skladba poslušalcem zapisala v spomin. »Prav takšno sporočilo skladbe smo že dlje časa iskali zase, zato smo se na Mančino povabilo k sodelovanju z veseljem odzvali,« razlagajo Kvatropirci in so jasni: »Živimo v svetu, ko so pristni odnosi redki, vedno bolj so pomembni virtualni. Ritem življenja nas enostavno prehiteva. Smernice postavljajo družbena omrežja in ustvarjajo navidezna tekmovanja med nami. Ne ukvarjamo se več s tem, kdo od nas je boljši, kdo ima več ... Pomagajmo si, bodimo iskreni in predvsem namenimo pomoč tistim, ki jo najbolj potrebujejo. Včasih lahko samo z nasmehom nekomu polepšamo dan. Bodimo dobri ljudje in iščimo dobro tudi v drugih.«

Manca Špik je avtorica melodije nove skladbe, ki jo prepeva v duetu s Kvatropirci. / Foto: arhiv ustvarjalke (NeoVisuals)

no na kožo,« pove. Pod besedilo se podpisuje Mančini dober prijatelj Rok Lunaček in pesem je tudi že dobila vizualno podobo. Snemali so na ulicah in strehah Ljubljane.

Manca dodaja: »Naj pesem govori sama zase. Prisluhnite ji in razmislite, kdaj ste nazadnje odprli srce drugemu, lahko tudi mimoidočemu. Mogoče je prav danes čas za spremembo.«

ZANIMIVOSTI

DOBRODELNI KAMNIŠKI MAISTRI

Katja Dolenc

Mentorji in dijaki Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra (GSŠRM) Kamnik so ob praznovanju Maistrovega leta pripravili dobredelnih dogodke. Izvedli so odlično gledališko predstavo in napravili praktične izdelke. Sredstva bodo namenili družinam dijakov, ki so se znašle v stiski.

Tako je Dom kulture Kamnik gostil še en dobredelnih dogodke Maistri za boljši svet. Prvi del prireditve je bil v avli, kjer sta bili likovna razstava ter prodajna razstava izdelkov, ki so jih pod vodstvom mentorjev pripravili dijaki: majice s simbolom šole, majice in torbe s podobo Rudolfa Maistra z modernimi očali, Rudijev zeliščni čaj s šolskega vrta, Rudijeva žavba, odlična sladica

Maistrova bombica ter nova zbirka pesmi dijakov z naslovom Vzorednice.

Drugi del je bil v nabito polni veliki dvorani. Ravnatelj GSŠRM Kamnik dr. Branimir Rauter je v uvodu pojasnil, da ima šola že dolgoletno tradicijo pripravljanja dobredelnih prireditev, saj želijo dijake vzgajati tudi v empatiji. Opazili so, da posledice lanskoletnih poplav še vedno vplivajo na življenja nekaterih dijakov, zato so se ponovno odločili za akcijo. V odlični gledališki predstavi, ki jo je pod vodstvom sedmih mentorjev izvedlo okrog trideset nadarjenih dijakov in je vsebovala skrbno izbrane pevske, glasbene, plesne, recitacijske in vizualne točke, so poudarili srčnost in čut za sočloveka. Navdušeno občinstvo jim je namenilo dolg aplavz in ovacije.

Za pomoč se zahvaljujejo vsem, ki so prispevali. Denar bodo razdelili v sodelovanju s šolsko svetovalno službo.

ŽIVIJO VREDNOTE

Uporabniki Varstveno delovnega centra Kranj so predstavili, kako živijo vrednote, ki so jih skupaj z zaposlenimi izbrali za ključne. V galeriji kranjske občine so odprli tudi svojo razstavo o vrednotah.

Simon Šubic

Spoštovanje, varnost, prijateljstvo, odgovornost, enakovreden odnos, razvoj in zadovoljstvo. To so skupne vrednote, ki so si jih v Varstveno delovnem centru (VDC) Kranj izbrali za ključne in jih vsak dan živijo. Kako z udeležanjem teh vrednot ustvarjajo delovno okolje, ki osrečuje, navdihuje in povezuje tako zaposlene kot uporabnike, so pred dnevi v galeriji Mestne občine Kranj (MOK) premierno predstavili s pomočjo japonske gledališke tehnike kamišibaj Vrednote nas povezujejo in osrečujejo. Obenem so odprli tudi razstavo Vrednote VDC Kranj skozi strip in fotografije, ki si jo lahko obiskovalci občine v času uradnih ur ogledajo do 21. junija. Dopolnili so jo s predstavitvijo in prodajo pomladnih izdelkov lastnega programa. Dogodek so popestrili tudi s petjem in plesom.

»Osnovni namen projekta je želja po premiku,

Uporabniki VDC Kranj so premierno izvedli predstavo Vrednote nas povezujejo in osrečujejo. / Foto: Simon Šubic

ozaveščanju. Vedno znova namreč želimo sporočiti, da ne glede na to, da gre za osebe z motnjo v duševnem razvoju oziroma osebe z intelektualno oviro, so to odrasli ljudje, ki vrednote razumejo in živijo kot vsi ostali. Veseli nas, da imamo od vsega začetka veliko podporo in sodelovanje MOK, in upam, da bomo tudi v prihodnje gradili vključujočo družbo.« je povedala direktorica VDC Kranj Mirjana Česen. S projektom Vrednote se želijo

predstaviti predvsem šolam in vrtcem s ciljem, da bodo že mladi odraščali s spoznavanjem in sprejemanjem drugačnosti.

»Z zadovoljstvom in ponosom bomo vsem obiskovalcem MOK pokazali vaše umetnine, kaj znate narediti, predvsem pa, da ste enakovredni člani naše družbe,« je dejal kranjski župan Matjaž Rakovec. »Vaše vrednote bi morale biti tudi naše vrednote. Če bi jih vsi ljudje spoštovali oziroma vzeli za

svoje, sem prepričan, da bi bilo na svetu vsem zelo lepo. Zato se moramo vsi skupaj maksimalno potruditi, da te vrednote ljudem ponudimo, da jih vzamejo za svoje in da tako tudi živijo,« je dodal.

VDC Kranj izvaja socialnovarstveni storitvi vodnje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji za 156 uporabnikov iz 16 občin ter posebno institucionalno varstvo odraslih oseb s posebnimi potrebami za 32 uporabnikov.

GG mali oglasi

E-POŠTA: malioglas@g-glas.si, TELEFON: 04 201 42 47
www.gorenjskiglas.si

BARVITI IZDELKI PRIČARALI POMLAD

Na prvi pomladni dan so odprli tradicionalno praznično spomladansko razstavo, ki jo pripravljata Biotehniški center Naklo in Kulturno-turistično društvo Pod Krivo jelko in jo v Graščini Duplje že vrsto let prijazno gostita zakonca Mauser.

Suzana P. Kovačič

Dijaki Srednje šole Biotehniškega centra (BC) Naklo so pripravili razstavo del na temo Pozdravljena, pomlad tudi kot uvod v letošnje praznovanje velikonočnih praznikov. V Graščini Duplje je na ogled več dekoracij dijakov zaključnega letnika programa cvetličar, kot so velikonočni zajec, velikonočni lok. Vse tri omenjene so večje prostorske dekoracije, in kot je dejala ena od sodelujočih dijakinj Katja Učakar, je k svoji unikatni dekoraciji dodala cvetje, primerno barvam velike noči. »Bilo je kar veliko dela in stresa, ampak mi je uspelo.« Na ogled so postavili tudi namizne dekoracije in še druge izdelke, kar

spočije tudi oko. Ravnateljica BC Naklo, Srednja šola, Andreja Ahčin je poudarila, da so dijaki (tudi smeri hortikulturni tehnik, op. a.) pod navdihom mentorjev znova prijetno presenetili z novimi vrhunskimi izdelki. »Prazniki in tradicionalni običaji nas povezujejo, nam dajejo trdnost, stabilnost v družini, skupnosti in v našem širšem lokalnem okolju, s katerim

že vrsto let sodelujemo. Izredno smo ponosni, da smo lahko v našem Unescovem projektu posvojili Graščino Duplje, da lahko v teh prelepih prostorih naša mladina razstavlja, da ima možnost ustvarjati in da razstava ostaja na ogled še nekaj dni.« Ravnateljica se je zahvalila mentorjem Sonji Jerič Štefe, Metki Celar, Tomu Romšku, Poloni Teran, Mariji

Jerše, ki je z dijaki pripravila kulturni program ob odprtju razstave, in Roku Nemanjcu, ki ustvarja in jih spodbuja z glasbo.

»Uživamo v dosežkih naših mladih mojstrov. Dupljanci in ljubitelji lepote tudi od drugod smo se teh razstav že močno navadili in prazniki ne bi bili to, kar so, brez teh razstav. Tudi letos lahko vsakemu avtorju

Velikonočni lok Katje Učakar / Foto: Gorazd Kavčič

Vsi skupaj so znova ustvarili nekaj čudovitega. / Foto: Gorazd Kavčič

posebej čestitam za opravljeno delo,« je dejal predsednik KTD Pod Krivo jelko Rudi Dovžan, in kot je še prepričan, bodo dijaki po zaključnem šolanju s pridobljenim znanjem in talenti, ki se odražajo v njihovih izdelkih, uspešni tudi na svojih poslovnih poteh.

In če smo cvetlične dekoracije občudovali z očmi, so dijaki programa slaščičar

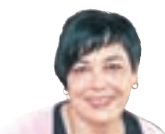
pripravili tudi nekaj v okušanje. Dijakinja zaključnega letnika Ema Kvas je spekla pehtranovo potico, v kateri so prevladovala sestavine iz lokalnega okolja, dijak zaključnega letnika Gašper Urevc pa je med drugim ponudil navadne linške piškote z mavelično marmelado, a velikonočnih oblik in lepo oblite in okrašene v barvah velike noči.

HUMOR, HOROSKOP

HOROSKOP

TANJA

Oven (21. 3.–21. 4.)

Če ste v razhodu z boljšo polovico, boste morali jasno postaviti svoje meje, do kod lahko bivši ali bivša posegata v vaš prostor. Če ste v obstoječi zvezi, boste naleteli na ovire, za katere ne boste vedeli, od kod so se vzele. Minilo bo.

Bik (22. 4.–20. 5.)

Obrnil se boste v svojo notranjost in se opazovali. Vse skupaj boste lažje izvedli, če se boste malce osamili, toda nekatere stvari v življenju preprosto morate pustiti v preteklosti, kajti drugače bo breme v sedanosti preveliko.

Dvojčka (21. 5.–21. 6.)

Precej boste zaposleni, in če imate sodelavce, boste deležni še nekaj drame z njihove strani, ko bodisi ne bodo zadovoljni s poslovno platjo ali pa se vam bodo samo pritoževali nad boljšo polovico doma. Vzemite si čas zase.

Rak (22. 6.–22. 7.)

Vsa vaša pozornost bo usmerjena na poslovno plat življenja. Razmišljali boste o svojih dosežkih, ambicijah, na novo boste postavljali nekatere cilje in predvsem delali, zato uspeh ne bo izostal, saj je nagrada na dosegu roke.

Lev (23. 7.–23. 8.)

V prihodnjih dneh boste našli ventil, skozi katerega boste lahko izpustili vso svojo jezo, ki se vam je nabirala bodisi na poslovnem ali na zasebnem področju. Bodite tudi dejavni v iskanju tega ventila, saj bo prispeval k vašemu zdravju.

Devica (24. 8.–23. 9.)

Nekaj drame boste imeli v partnerskem odnosu – ali pa bo mogoče boljša polovica samo potrebovala vašo pozornost in predvsem vašo podporo. Izognite se obsojajočim besedam, da ne bo namesto pomoči prišlo do prepira.

Tehtnica (24. 9.–23. 10.)

Prevzeli boste nov poslovni projekt ali pa se boste na domačem področju zavezali k nekemu opravilu. Kar koli že bo, počutili se boste obvezani, da ga opravite do konca in seveda da ga opravite superiorno. Ni potrebe po popolnosti.

Škorpion (24. 10.–22. 11.)

Nekaj, kar ste pometali pod preprogo, bo udarilo na površje, bodisi na zasebnem ali pa prijateljskem področju. Nekajkrat globoko vdihnite, premislite, kaj boste izrekli, in potem umirjeno pristopite k reševanju napetosti. Mirno.

Strelec (23. 11.–21. 12.)

Počutite se romantično, zato boste doma zelo dejavni. Pri tem ni mišljeno samo dnevno dogajanje, temveč tudi uredjanje doma, prenavljanje in spremembe v bivanjskem okolju. Vse skupaj boste opravljali z lahkoto, saj imate energije na svoji strani.

Kozorog (22. 12.–20. 1.)

Nenadoma se boste počutili utesnjeno, saj boste imeli občutek, da nimate prostega časa zase in za svoje potrebe, bodisi zaradi poslovnih obveznosti ali zahtev okolice, ki vedno nekaj potrebuje in želi od vas. Postavite meje.

Vodnar (21. 1.–19. 2.)

Pojavili se bodo nepričakovani izdatki. To vas bo malce spravilo v slabo voljo in odločeni boste, da boste odslej bolj načrtovali finančne izdatke, da se vam to ne ponovi. To so odvečne skrbi, saj nam življenje naloži samo toliko, kolikor lahko nosimo.

Ribi (20. 2.–20. 3.)

Pazljivo z energijo v prihodnjih dneh in tednih, saj jo boste mogoče potrebovali več, kot je trenutno premorete. Z vseh strani vas bodo cukali za rokav in prosili za pomoč, zato previdno. Z bližnjimi boste v kar blaženih odnosih.

TA JE DOBRA

Včasih sedem, včasih šest

Fantič stoji na Trebiji in čaka na avtobus za Škofjo Loko. Starejši gospod, ki stoji ob njem, ga vpraša: »Koliko let pa imaš?«

»Sedem,« odgovori fantič.

»Reci šoferju, da imaš šest let, boš imel zastoj, tako kot imamo upokoјenci,« mu svetuje.

In res – fantič vstopi v avtobus in ga šofer vpraša: »Koliko let pa imaš?«

»Šest,« se ta odreže.

»Kdaj jih boš pa dopolnil sedem?« se ne da šofer.

»Ko bom v Škofji Loki stopil z avtobusa.«

Pohitel je

Policist ustavi voznika, ki je očitno prehitro vozil.

Reče mu: »Čakal sem vas ves dan.«

Voznik odvrne: »Vem, gospod policist, prišel sem, kakor hitro sem mogel!«

Piknik

Slovenci iz treh različnih pokrajin se dogovorijo za skupni piknik. Primorec obljubi, da bo prinesel pršut. Dolenjec obljubi, da bo prinesel cviček. Gorenjec pa obljubi, da bo pripeljal nekaj svojih prijateljev.

Akvarij za ribe

Zazvoni stacionarni telefon. Oglasi se oče treh hčera:

»Prosim?«

»Halo, si to ti, ribica moja?«

»Ne, tu lastnik akvarija!«

LAŽJI SUDOKU

5				9	3		7	6
1				5	4		3	
	2	9			6	4		
7		3					4	
2	9			8			5	7
	6					2		1
		7	8			9	1	
		2		5	4			8
4	8		9	6				3

Rešitev:

5	2	9	7	6	1	8	3	4
1	8	3	5	4	2	9	6	7
7	6	4	2	9	3	1	8	5
2	9	3	1	8	5	7	4	6
4	8	5	2	9	6	3	7	1
3	7	1	8	2	9	4	6	5
6	1	8	3	5	4	2	9	7
9	2	7	6	1	8	3	5	4
8	3	5	4	2	9	6	1	7
7	4	1	8	3	5	2	9	6

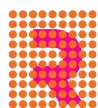
TEŽJI SUDOKU

9				5				
				8	4		3	
2				9		5	8	
		2	3				1	
	9	5		1		8	4	
	8			6	7			
1	7		5					2
	5		6		1			
				4				

Rešitev:

1	9	5	2	7	6	1	8	3
2	8	1	2	9	6	5	7	4
3	6	7	8	5	9	4	1	2
4	9	6	7	1	8	3	5	2
5	2	9	6	7	1	8	3	4
6	1	8	3	5	4	2	9	7
7	8	3	5	2	9	4	6	1
8	5	9	6	1	8	3	7	2
9	4	1	2	3	5	6	7	8

Navodilo za reševanje: v kvadrate vpišite števila od 1 do 9 tako, da se ne bo nobeno število ponovilo ne v vrstici ne v koloni ne v enem izmed odebeljenih devetih kvadratov. Pripravil N. F.

NAGRADNA KRIŽANKA

KOLESARSKI IZLETI V DOBRI DRUŽBI

Tudi letos bomo organizirali kolesarske izlete. Pri nekaterih je še nekaj prostih mest, zato vas vabimo, da se nam pridružite. Naši izleti trajajo 4 dni (3-krat prespimo), v ceno so všteti tudi zajtrk, prevoz do začetka kolesarjenja ter vodenje in spremljanje kolesarjev.

Izleti, kjer so še prosta mesta:

Datum	Destinacija	Cena
Od 24. do 27. 4. 2024	Emilija - Romanja (Rimini, Riccione in San Marino)	345 EUR
Od 4. 6. do 7. 6. 2024	Panonska nižina 1 (Slavonija, Baranja, Vojvodina)	370 EUR
Od 26. do 29. 8. 2024	Panonska nižina 2 (Slavonija, Baranja, Vojvodina)	370 EUR

Informacije in prijave na:

grega.flajnik@g-glas.si ali 031 38 26 25

Gorenjski Glas

GORENJSKI GLAS	PLESANJE (KNJIŽNO)	FIRMA, KI IZVAJA UVOZ	INDONEZJSKI OTOK	LIK IZ ENEIDE	ŽAN TRONTEJL	POLNILO ZA SLADICE, NOUGAT	RIMSKA BOGINJA JEZE	VODIČ KAMEL	GORENJSKI GLAS	VOJAK PEHOTNE ENOTE	ODBOJKAR PAJENK	STANE VIDMAR	KOLOTEK	NAŠA VOKALNA SKUPINA	Z USTNICAMI TVORJEN SOGLASNIK	
OSEBA, KI OPRAVLJA RUBEŽ					28				SLIKARSKA TEHNIKA							
PUŠTOLOV-SCINA									IGRALKA KRALJ		7					
PEVEC JOŠKO ČAGALJ (VZDEVEK)		21				SNÉŽNE GOLENICE							SKRAJNI DEL ČESA		29	
						ZABOJ (ZARG.)							MELONA			
PREBIVALKA NAJVEČJE CELINE							SAVANSKA ANTILOPA							RIMSKA DVE		
							GL. MESTO ERITREJE							PRISTAŠ REALIZMA		
ENAKI ČRKI			NOGO-METAŠ VOLAS	ITAL, ITALEC				15					SOSEDA ANGLEŽINJE			
				OČESNA SARENICA									VZKLIK NA BIKOBORBI			
JUDOVSKI JEZIK NA NEMSKI OSNOVI	10						DREVESNI PLOD			AM. IGRAL-LEC (RYAN)				11		
										ZELENIČA OB HIŠI						
SLOVENSKI IGRALEC (PRIMOŽ)							DROBNA ŽUŽELKA							POTOMEČ SPANČEV V JUŽNI AMERIKI	MODEL VOZILA OPEL	
							DEL STOPALA									
SESTAVIL: KALAN	NOROST, SMESNOST		TROPSKA OVIJALKA						PLAVALČE TAHIROVIČ	NEKDANJA SREDNJA ŠOLA						
			RTV NOVI-NARKA(ZIVA)							GL. MESTO JEMNA						
GRŠKI ŠPORTNI KLUB		26				ZAPOR. JEČA					17			SKAND. MOSKO IME	MAVRAH, JIRS	
						VOJAŠKA AKCIJA								STRASTEN NAVUJAC		
TEKMO-VALNE SANI				LITERARNA ZVRST	20					OFSETNI TISK (ZARG.)						
PEVKA DRASČEK				JADRANSKI OTOK						OSKAR DEV						
GORENJSKI GLAS	SILA, KI VEŽE ATOME V MOLEKULE	ŽVINO-ZDRAVNIK	DEČEK S CUDEZNO SVETILKO	LUKA DONČIČ	BABICA PO MEŠČANSKO	TULEC S KROGLO	ŠPORTNA IGRA Z ŽOGO									2
DIDŽEJKA EMERSON					14		MATERNICA (ANAT.)									
							JADRANSKI OTOK									SIMBOL ZA LANTAN
VOJAŠKI ČIN V NEKATERIH DRŽAVAH																
IGRALKA RINA		5		ANTIČNO RAČUNALO, ABAKUS												
IGRALEC BEATTY				MESTO V BOSNI	VELIKA MUHA											
					REKA V NEMCIJI											
TRDA KOVINA (I)	30						SNOV BREZ PROSTOR- NINE IN OBLIKE			REKA V SRBIJI						
							ODPRTA POSKODBA									
GRŠKI OTOK				6												
EMIL NOLDE				PLAME-NICA												
TAKSA ZA TABOR- JENJE																
ZAČETNIK ARIANIZMA		23														

Utrinki z naših preteklih kolesarskih izletov

GG IZLETI

GG IZLETI

KOLESARSKI IZLETI Z BARKO MED OTOKI

Organizirali bomo tudi dva kolesarska izleta, na katerih bomo nastanjeni na barki, ki pluje med jadranskimi otoki. Na teh izletih je organiziran prevoz s kombijem do пристanišča, vključuje pa 5 nočitev s polpenzionom in vodenje med kolesarjenjem.

Izleti z barko, kjer so še prosta mesta:

Datum:	Destinacija:	Cena:
Od 13. do 18. 5.	Z barko in kolesi (od Zadra do Šibenika)	475 EUR
Od 22. 9. do 27. 9.	Z barko in kolesi (Srednja Dalmacija: otoki Brač, Hvar, Šolta, Vis, Korčula)	495 EUR

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Informacije in prijave na:
grega.flajnik@g-glas.si ali 031 38 26 25

1. nagrada: 2 x štiriurno kopanje s kosilom v termah Snovik 2. in 3. nagrada: knjiga

Rešitev križanke – geslo na kuponu – lahko pošljete po pošti na naslov Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, Kranj, ali jo oddate v nabiralnik na tem naslovu. Rešitve pa lahko pošljete tudi po e-pošti. To storite tako, da z mobilnim telefonom slikate kupon z geslom in ga pošljete na naslov krizanke@g-glas.si. V elektronsko sporočilo ne pozabite napisati svojih osebnih podatkov. Rok za oddajo je četrtek, 4. april 2024.

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30		

Odprli novo galerijo Kres

V Železnikih so ob navzočnosti sorojaka, ministra Luke Mesca odprli novo galerijo Kres in prvo razstavo otroških likovnih del ter vrata osveženega mladinskega centra.

ANA ŠUBIC

Železniki – V preddverju plavalnega bazena v Železnikih so minuli torek odprli galerijo Kres. Kot je pojasnila direktorica Javnega zavoda Ratitovec (JZR) Andreja Ravnihar Megušar, so jo poimenovali po območju, na katerem se nahaja – Na Kresu, nastala pa je v želji po kulturnem in ustvarjalnem preživljanju prostega časa, stran od telefonov in drugih elektronskih naprav. Hkrati so odprli razstavo likovnih del otrok na temo plavža, ustvarjenih v prvem sklopu ustvarjalnic, ki so štiri zaporedne torke potekale v bližnjem mladinskem centru.

Na odprtje so povabili tudi sorojaka, ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Luko Mesca, ki je v dijaških in študentskih letih v Selški dolini koval ideje za razvoj mladinske politike. V letih 2009 in 2010 je bil tudi predsednik tamkajšnjega kluba študentov in takrat so se, kot je spomnil, zelo borili za vzpostavitev mladinskega cen-

Gre za pretočen prostor, v katerem lahko kulturo in umetnost približajo tudi tistim, ki ne zaidejo v »prave« galerije in kulturne hrame.

tra, a na občini v tistem času ni bilo posluha. »V to nas je vlekel dolgčas,« je dejal minister in opozoril, da danes mladim prepogosto čas zapolnjujejo mobilni telefoni.

Z odprtja galerije Kres (zadaj z leve): Andreja Ravnihar Megušar, koordinatorica mladinskih dejavnosti v JZR Nina Možina, Agata Pavlovec, Luka Mesec in Marko Gasser v družbi otrok, ki so ustvarili razstavljena dela / Foto: Gorazd Kavčič

»To je neke vrste preganjanje dolgčasa, ni pa to ustvarjanje,« je dejal in poudaril, da je zato danes mladinski center še toliko bolj pomemben, ker ponuja prostor za razmišljanje in ustvarjanje. Čestital je mladim ustvarjalcem in ustvarjalcem – tako učencem železnikarskega

zdi izjemno pomembno, da se poznavanje domače kulturne dediščine ohrani tudi skozi poustvarjanje. Poleg tega je izrazil zadovoljstvo, da je preddverje bazena z galerijo dobilo novo namembnost in vsebino.

Navzoče je nagovorila tudi akademska slikarka Agata Pavlovec, ki je idejo za vzpostavitev galerije v avli bazena označila za zelo ustvarjalno. Gre namreč za pretočen prostor, v katerem lahko kulturo in umetnost približajo tudi tistim, ki ne zaidejo v »prave« galerije in kulturne hrame. Pavlovčeva je konec lanskega leta skupaj z ekipo JZR zasnovala tudi tematska lika: punčko Lučko in

škrate Vigenjca, ki vabita otroke k ustvarjalnim delavnicam in aktivnemu preživljanju prostega časa ter se obrčata k dediščini in zelenemu okolju Selške doline. »Veseli me, da ideja ni nekje obstala, ampak se že razvija in tu Na Kresu očitno že krešeta iskre,« je zadovoljna Pavlovčeva. Torkove ustvarjalnice v mladinskem centru se namreč nadaljujejo, izdelke otrok pa bodo vsak mesec razstavili v galeriji in v njej gostili tudi druge razstavljalce, je napovedala direktorica JZR.

Po odprtju so se obiskovalci odpravili še v kletne prostore plavalnega bazena na ogled mladinskega centra, ki so mu osvežili podobo.

Podprli mlade upe

Med prejemniki podpore sta tudi gorenjska športnika Maruša Tereza Šerkezi in Pavel Trojer.

ANA ŠUBIC

Ljubljana – S svečano podelitvijo diplom izbranim mladim upom so nedavno na Ljubljanskem gradu sklenili že enajsti razpis dobrodelnega projekta Zavarovalnice Triglav in njenega Zavoda Vse bo v redu. V sklopu natečaja Mladi upi 2023 je novih 15 izjemno nadarjenih mladih posameznikov, ki so z dosežki prepričali strokovno komisijo, prejelo finančno podporo za razvoj talentov. Prejemniki prihajajo s področja športa, parašporta, znanosti in umetnosti, med njimi pa sta tudi kamniška gorska kolesarka Maruša Tereza Šerkezi in biatlonec Pavel Trojer iz Domžal.

»Naša naloga in zaveza je, da jih podpremo in omogočimo čim boljše pogoje za razvoj. Želimo si, da bomo lahko tudi v prihodnje izvajali projekt in k podpori privabili čim več novih partnerjev. Kajti skupaj lahko ustvarimo še več priložnosti za uresničevanje sanj mladih v naši družbi,« je poudarila Tjaša Kolenc Filipčič, direktorica Zavoda Vse bo v redu, ki je v preteklem razpisu vrednost sklada povečal s 50 tisoč na 60 tisoč evrov. V sklopu projekta Mladi upi so tako v enajstih letih podprli že 142 talentiranih športnikov, kreativnih umetnikov, nadarjenih znanstvenikov in mladih slovenskih parašportnikov, s skupno donacijo v višini 561 tisoč evrov.

S projektom Mladi upi 2023 so podprli petnajst obetavnih mladostnikov.

Peka potice v krušni peči

Kranjska Gora – V soboto, 23. marca, ob 15. uri vabljeni v Liznjekovo domačijo v Kranjsko Goro na etnološko delavnico Peka potice v krušni peči, barvanje pirhov in priprava velikonočnega žegna. Potico boste pripravili pod vodstvom Gašperja Zime iz Mojstrane. Delavnico organizira Gornjeski muzej Jesenice, zaželeno so prijave.

Fotoalbumi Helene in Elze Souvan

Vpogled v stare fotoalbume odstira razumevanje zgodovine parka in preteklega ambienta Arboretuma.

ALENKA BRUN

Volčji Potok – Od februarja pa do konca novembra letos si v Galeriji Janeza Boljke v Arboretumu Volčji Potok lahko ogledate razstavo o Souvanovih in njihovem parku in Volčjem Potoku. Souvanov park po površini obsega sedmino današnjega Arboretuma, a predstavlja njegov dragoceni osrednji del in historično jedro zavarovane kulturne dediščine.

Razstavo o Souvanih so sicer v Arboretumu predstavili že jeseni 2017, konec leta 2019 so jo razširili v multimedijško predstavitev, umestili pa so jo v pritličje galerije, ki stoji v srcu Souvanovega parka. Nedavno pa so povabili še na predstavitev

dveh fotoalbumov, ki so ju lani dobili na vpogled z dovoljenjem, da ju smejo preslikati. Gre za osebna albuma Helene Souvan in njene hčere Elze, poročene Rudež.

V uvodnem delu predstavitve je Matjaž Mastnak komentiral oba albuma in fotografije, med katerimi je veliko takih, ki so jih tudi sami videli prvič. Izvedeli smo, da je album Helene Souvan zanimiv zato, ker v njem ni klasičnih družinskih fotografij, temveč veliko skrbno izbranih posnetkov iz parka in slike z izletov v slovenske in tuje gore. Skozi izbor slik in zapisov k njim lahko prepoznamo Helenin odnos do parka kot zelo osebni in drugačen, kot smo ga poznali doslej. V Elzinem albumu

so drugi posnetki z drugačno likovno govorico. Prav tako skoraj ni družinskih članov, ravno tako pa naletimo na fotografije z istega izleta na Južno Tirolsko kot v Heleninem zvezku. Ker je Elza Rudež album odnesla s seboj na moževo posest, sklepajo, da je bila tudi ona močno čustveno navezana na Souvanov park. Fotografije so črno-bele in opremljene z zapisi v nemščini. Albuma naj bi nastala leta 1933, a letnice niso navedene pri vseh fotografijah.

Potem nas je Magda Merhar, absolventka krajinske arhitekture z Biotehniške fakultete, s predstavitvijo svojega magistrskega dela vrnila v čas obeh Souvanovih žensk, njunega vsakdana v

parku in na potovanjih. S pomočjo posnetkov smo občutili prostor, kot sta ga doživljali, in izbrane lokacije lahko primerjali z današnjim stanjem. Merharjeva je poudarila, da sta albuma zelo različna. »Ker sta si mama in hči karakterno različni. Pa tudi kompozicija, organizacija fotografij je drugačna. Pri Heleni so v ospredju rastline, detajli, lepota, zeleneje. Elzine so drugačne, veliko jih je vključenih s potovanjem, več se posveča prostemu času.«

Sama je za boljše raziskovanje izbrala pet območij, glede na njihovo različnost, odprtost ali zaprtost, pomen prostora, njegovo rabo ... Med njimi so ruševine gradu na Volčjem

Jezero Rdečega javorja v času Souvanov in danes – v ilustraciji / Foto: Alenka Brun

vrhu, Jezero rdečega javorja, Pristava. Poudarila je, da so prostori v Arboretumu res zelo raznoliki, kar se ji je zdelo fascinantno in je želela to v svojem delu tudi predstaviti. Pri vsem tem pa so bile ravno fotografije tiste, na kar se je najbolj naslanjala. Prav zaradi njih jo je tema tudi tako pritegnila. Na

koncu vsakega poglavja o določenem območju pa je dodala še ilustracije, ki po njenih besedah predstavljajo pomemben del, saj meni, da je na ta način lahko pokazala, kako je ona začutila prostor, kako bi se počutila, če bi tam stala pred sto leti – v primerjavi z občutji, ki se ji porajajo danes.

Mirenski grad in Pomnik miru na Cerju

Tudi na našem marčevskem izletu smo se podali na Kras, a tokrat z zahodnega dela.

GREGA FLAJNIK

Po destinaciji s tržnim imenom Miren Kras nas je vodila vodnica Barbara Jejčič. Z njo smo se srečali v kraju Miren ob reki Vipavi, mimo katere je potekala rimska cesta, ki je povezovala mesti Akvileja (danes Oglej) in Emona (danes

nad Mirnom. Ob poti so nas spremljale kapelice križnega pota, ki so jih zgradili leta 1931 po načrtih arhitekta Ivana Vurnika, rojenega v Radovljici. Mirenski grad je duhovno središče v bližini Nove Gorice, v preteklosti znano in množično obiskano romarsko središče, kjer danes delujejo lazari

obiskovalca cerkve pritegne Kraljev kip Žalostne Matere Božje, ki v naročju drži Dete – kombinacija klasične in moderne kiparske tehnike. Za plačilo za svoje poslikave je Tone Kralj prosil zgolj za hrano in nekaj malega za materialne stroške. Skupaj smo v cerkvi zapeli še dve pesmi in se zatem spreho-

že pred vhodom smo se pogovarjali o miru in spo-kojnosti, ki ju človek doživi, ko obiše ta kraj. Na ploščadi pred vhodom so položene oštevilčene kamnite plošče z imeni donatorjev, ki so pomagali pri gradnji pomnika. Prve štiri plošče so rezervirane za štiri fan- te, žrtve italijanskega faši-

v času najhujših bitk. Tako smo opazili, da na primer harmonikar drži harmoniko narobe, kar simbolizira čas vojne vihre – torej čas, ko je vse narobe. Slika je olje na platnu, triptih, ki ga likovna kritika imenuje slovenska Guernica. Ob sliki se človek zamisli nad tra- giko in smiselnostjo vojne.

Tu smo tudi slišali o mirenskem pokopališču, ki je unikum v evropskem prostoru, saj je po njegovi diagonalni leti 1947 po pariški mirovni konferenci zarezala bodeča žica. Tako je bila ena ena polovica pokopališča v Italiji, druga pa v Jugoslaviji. Žica od pokopališča dalje je zarezala v življe-

Vodnica Barbara Jejčič in sestra Ancila pred vhodom na svete stopnice

Danijel Olivio (na levi), koordinator dela brezdomcev, z našim gostom Lovrom Petričem

Anka Bergant je vsem skupaj prebrala zapis iz Brižinskih spomenikov.

Ljubljana). O naselju Miren nam je vodnica povedala, da je kraj znan po čevljar- ski obrti, Mirenci so namreč izdelovali gojzarje za avstrijsko vojsko. Iz te obrti je kasneje zraslo uspešno podjetje Ciciban – Petejan. V naselju še danes živi in dela industrijski oblikovalec Oskar Kogoj, ki je doslej prejel več kot štirideset mednarodnih nagrad in priznanj, njegova dela pa so razstavljena v več kot petdesetih muzejih in galerijah v tujini. Peljali smo se prav mimo njegove hiše in galerije, v kateri so nekoč izdelovali propelerje za letala. V Mirnu sta v svoji delavnici brata Rusjan izdelala letalo Eda I, s katerim je Edvard Rusjan leta 1909 poletel v bližini Mirna in tako naredil prve korake slovenskega letalstva.

Mirenski grad

Najprej smo se po ozki poti zapeljali do Mirenskega gradu, ki stoji na griču

z duhovnikom dr. Petrom Žakljem na čelu, sestre usmiljenke in Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote. Ob vhodu nas je pozdravila tudi sestra Ancila, ki se je pridružila vodnici. Povedala nam je na primer, da je na bližnjem pokopališču pokopanih 183 sester usmiljenk, kar govori o tem, kako velik je bil nekoč ta samostan. Danes so v njem še štiri sestre. Sestra Ancila nas je nato popeljala po svetih stopnicah, na vrhu katerih je božji grob s fresko, ki jo je naslikal Tone Kralj. Ta pogumni rodoljub in krščanski humanist se je v času italijanske fašistične okupacije Primorske izpostavil zlasti skozi umetnost tudi kot protifašist in na veliko svojih slikah in cerkvenih freskah upodabljal fašiste kot zveri, Mussolinija pa kot hudiča oz. kot Kristusove krvnike. S podobno tematiko je opremil tudi slike v mirenski cerkvi Žalostne Matere Božje. Oko

dili po okolici cerkve. Spoznali smo, kakšno je delo varovancev in uslužbencev na Mirenskem gradu ter katera dela opravljajo sami. Skupnost, ki tam biva, je v veliki meri samooskrbna – ukvarjajo se z vrtnarjenjem, gojijo nekaj prašičev. Zelenjavo, ki jo na vrtu pridelajo sami, tudi večinoma sami porabijo, viške pa konzervirajo ali prodajo.

Pomnik miru na Cerju

Med vožnjo na Cerje smo opazovali pogorišče in ožgana drevesa, zlasti črni bor, ki jih je prizadel požar leta 2022. Takrat je ogenj uničil okoli štiri tisoč hektarjev gozda, na katerem je nastalo za približno 25 milijonov evrov škode. Na Cerju smo si ogledali 25 metrov visok kamniti Pomnik miru, za katerega so na pobudo društva TIGR Primorske že leta 2000 položili temeljni kamen in ga potem zgradili v naslednjih desetih letih.

stičnega režima, ki so bili obsojeni 5. septembra leta 1930 na tako imenovanem prvem tržaškem procesu in ustreljeni naslednji dan na bazoviški gmajni – bazo- viške žrtve.

Pomnik miru danes v sedmih etažah skriva dragocene zaklade zgodovine in umetnosti, ki povezujejo mikro- in makrokozmos, univerzalni jezik simbolov, ki se skozi pretresljivo zgodovino 20. stoletja po časovni spirali povezuje s slovenskim človekom, s slovenskim rodovom, od njegovih začetkov do sedanjosti, iz katere se zazira v prihodnost. Ogledali smo si dokumentarni film o soški fronti med letoma 1915 in 1917 na Krasu, poslušali razlago slike z naslovom Ples življenja in smrti slikarja Rudija Španzla. Idejo za kompozicijo slike je avtor povzel po fotografiji resničnih godcev, ki so skrbeli za vzdušje med soborci

Skuša nas opozoriti na napake v zgodovini človeštva in naj jih ne ponavljamo.

V preddverju smo občudovali zvezdnato nebo, v katerem je simbolično skozi drobne luči – zvezde dobilo mesto nebo, kot se kaže nad nami ob zimskem solsticiju, povezanem tudi z našim plebiscitom leta 1990, ter ob poletnem solsticiju, ko ob tradiciji kresne noči na Slovenskem praznujemo tudi dan državnosti. Pogled iz zvezdnatega neba pritegne v tla zabeležen prepis drugega Brižinskega spomenika. Brižinski spomeniki so najstarejši znani rokopis v slovenskem jeziku. Na Cerju ta simbolizira začetek opismenjevanja v slovenskem in širšem prostoru. Z najvišje, sedme etaže se nam je odprl razgled na Tržaški zaliv vse do Gradeža ter na Furlansko nižino. Na drugi strani pa smo občudovali Julijske Alpe in Dolomite, spodaj pa Vipavsko dolino.

nja in imetje nekoč povezan- nih ljudi. V nekdanji kapelici na vhodu na pokopališču so uredili muzej Spomni se name. Na koga? Na vsakega begunca preteklosti in sedanjosti, ki ga je vojna pogonala v beg za življenje.

Opatje selo in osmica

Po ogledu smo se mimo Opatjega sela odpeljali do vasi Lipa, kjer smo na Turistični kmetiji Leban imeli kosilo oziroma doživeli osmico. Med potjo nam je vodnica razložila, s katerimi obrtni so se včasih ukvarjali v Opatjem selu: sodarstvo, kamnoseštvo, sviloprejtvo, tamkajšnji prebivalci pa so bili najbolj znani po izdelovanju bičev, saj so jih v najboljših časih, to je pred italijanskim fašizmom, izdelovali v kar osmih delavnicah. Biče so izdelovali iz upogljivega lesa navadnega kopri- vovca (*Celtis australis*), ki se je v ta prostor razširil iz Južne Evrope.

Naša skupina pred pomnikom braniteljem slovenske zemlje na Cerju / Vse fotografije: Grega Flajnik

Pavle in Marička Rakovec pred kipom Žalostne Matere Božje

Sodelovanje stroke in pacientov je ključno

Da kronični bolniki potrebujejo pogostejše obiske pri zobozdravniku kot zdravi posamezniki, je v uvodu v novinarsko konferenco Zdravniške zbornice Slovenije poudaril Matej Praprotnik, doktor dentalne medicine.

NIKA TOPORIŠ

Ljubljana – Že lani je Zdravniška zbornica Slovenije skupaj z zdravniki in zobozdravniško delovno skupino za ustno zdravje začela kampanjo, ki ozavešča o povezavi med slabim ustnim zdravjem in poslabšanjem kroničnih bolezni. V letošnji kampanji ozaveščanja pozornost namenja predvsem povezavi med ustnim zdravjem in tremi boleznimi – osteoporozo, sladkorno boleznijo in

urejeno kronično bolezen je izjemnega pomena sodelovanje pacienta, zdravnika in zobozdravnika,« je poudaril in v nadaljevanju dodal, da kronične bolezni posameznika lahko pahnejo iz ravnovesja in mu rušijo dnevno rutino, kar lahko negativno vpliva na ustno zdravje.

Konference sta se udeležila tudi Dime Sapundžiev, dr. dent. med., specialist oralne kirurgije, in Robert Gratton, predsednik Zveze društev diabetikov Slovenije. Kot je pojasnil slednji, ima v Sloveniji sladkorno bolezen približno deset odstotkov celotnega prebivalstva, zato je sodelovanje med stroko in pacienti bistveno. »Če pacient ne obvesti zobozdravnika o svoji bolezni, lahko to pripelje do nadaljnjih nevšečnosti in zapletov. Pacienti velikokrat odlašajo z obiskom zobozdravnika, dokler jih ne boli. Ko pa zaboli, je že prepozno. Zato sta izjemnega pomena preventiva in ozaveščanje pacientov,« je strnil svoja opažanja.

Ustno zdravje je tesno povezano z različnimi boleznimi, so na novinarski konferenci poudarili Dime Sapundžiev, Matej Praprotnik in Robert Gratton. / Foto: Gorazd Kavčič

Tudi Sapundžiev je opozoril na pomen komunikacije med zdravniki in pacienti. Spregovoril je o osteoporozi, sistemski bolezni kosti, ki vpliva tudi na ustno zdravje. Vsem bolnikom, ki bodo začeli zdravljenje z antiresorptivnimi zdravili, je svetoval, naj pred začetkom zdravljenja zaradi morebitnih tveganj in stranskih učinkov obiščejo zobozdravnika in se posvetujejo z njim.

Pristojni so konferenco organizirali v luči svetovnega dneva ustnega zdravja, ki smo ga zaznamovali v sredo. Kot je še dejal Praprotnik, se v javnosti vedno poudarja pomen rednih kontrol pri zobozdravniku, ki naj bi jih odrasli imeli približno enkrat letno, ob pojavu bolezni in različnih čustvenih stanj pa se stanje telesa spreminja hitreje kot običajno, zato ima telo tudi več potreb kot običajno.

Za več povezovanja in boljšo samooskrbo

MARJANA AHAČIČ

Radovljica – Radovljiški občinski svet je na februarjski seji potrdil novo strategijo razvoja kmetijstva. Dokument, ki opredeljuje, v katero smer se bo dejavnost razvijala do leta 2035, je pripravljen v skladu z usmeritvami razvojnega programa občine, so poudarili pripravljavci z Razvojnega agencije Zgoranje Gorenjske (Ragor).

Zajema celovit pregled stanja kmetijstva v občini, strateške in operativne cilje razvoja kmetijstva ter ukrepe, projekte in njihove nosilce za podjetniški razvoj kmetijske panoge in povečanje prehranske samooskrbe območja. Slednji so bili, kot je v imenu Ragorja poudarila direktorica Eva Štravs Podlogar, opredeljeni na delavnicah in pogovorih s širokim krogom deležnikov.

Strateški cilji, ki jih prinaša novi dokument na področju kmetijstva v občini Radovljica, so tako povečati zavest o pomenu kmetijstva med lokalnim prebivalstvom, spodbuditi povezovanje in podjetništvo v kmetijstvu,

spodbuditi povečanje samooskrbe ter ohraniti avtohtonost podeželja in biodiverzitet.

»Ključni izzivi, ki smo jih poudarili, so nizka stopnja samooskrbe, starostna struktura nosilcev, ohranjanje kmetijskih zemljišč, povezovanje različnih deležnikov, medsebojno spoštovanje in razumevanje, kmetovanje na zaščitene območjih in okoljske težave,« je nastajanje dokumenta pojasnila Eva Štravs Podlogar.

Eno od področij, ki so ga posebej poudarili, je samooskrba. »V občini Radovljica je kljub dobrim pogojem za kmetovanje stopnja samooskrbe, predvsem z zelenjavo in sadjem, izredno nizka. Povpraševanje po lokalno pridelani, sledljivi, zdravi in kakovostni hrani je vse večje, a v nasprotju s tem v trgovinah najdemo večinoma tujo zelenjavo. Zato je treba spodbuditi lokalno okolje, da se trajnostno samooskrbuje, in vključevanje v kratke dobavne verige – od kmetije do potrošnika, javnih ustanov in gostinskih obratov.«

Predoslje. Mame in vse druge bodo pričakali s šopkom pesmi, glasbe in umetniške besede, del katere bo predstavitev knjige Ivana Sivca Vse generalove skrivnosti (o prvem slovenskem generalu Jerneju Basaju). Vstop bo prost.

Predstavitev Podbreške potice

Preddvor – V torek, 26. marca, ob 19. uri bo v gradu Dvor pogovorni večer z mojstricami peke Podbreške potice, ki bodo v Preddvoru gostovale skupaj s predsednikom Interesnega združenja Podbreška potica Jernejem Jegličem. Vstop bo prost, zaželeni so prostovoljni prispevki.

PREDSTAVE

Premiera predstave Čarovnice

Breznica – Kulturno društvo dr. France Prešeren Žirovnica - Breznica skupaj z Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti, območna izpostava Jesenice, vabi na ogled otroške gledališke predstave Roalda Dahla Čarovnice, ki je nastala v okviru gledališke šole pod mentorstvom Ane Ruter in Eme Babič. Premiera bo v nedeljo, 24. marca, ob 18. uri v kulturni dvorani na Breznici. Vstopnine ni, le prostovoljni prispevki; prav tako ni rezervacij, zato pridite dovolj zgodaj, da si zagotovite sedež v dvorani.

HALO-HALO GORENJSKI GLAS

telefon: 04 201 42 00

Naročila za objavo sprejemamo po telefonu 04/201 42 00 ali osebno na Nazorjevi ulici 1 v Kranju oz. po pošti – od ponedeljka do četrтка do 11. ure! Cene oglasov in ponudb v rubriki so izredno ugodne.

ROZMAN BUS, T: 04 531 52 49, 041 855 630, www.rozmanbus.si
TRST: 9. 4., 21. 5., MORAVSKE TOPLICE: 20.–24. 5., RADENCI: 20.–24. 5., STRUNJAN: 25.–30. 10., ŠMARJEŠKE TOPLICE: 10.–15. 11., BERNARDIN: 17.–20. 11., MADŽARSKE TOPLICE: 1.–5. 4., MEDŽUGORJE: 20.–22. 4., 11.–13. 5., BANJA VRUČICA S TERAPIJAMI: 7.–14. 4., 27. 4.–4. 5., 29. 4.–6. 5., 8.–15. 5., 10.–17. 5., 23.–30. 5., BANJA VRUČICA S SARAJEVOM: 28. 4.–1. 5., 2.–5. 5., LADJICA OKOLI KRKA: 10. 6., 12. 6., MORJE: DUGI OTOK, KORČULA, OREBIČ – VEČ TERMINOV

Obvestila o dogodkih objavljamo v rubriki Kažipot brezplačno samo enkrat, pošljete jih lahko na e-poštni naslov kazipot@g-glas.si.

OBVESTILA

Velikonočne delavnice

Lesce – Turistično društvo Lesce vabi na velikonočne delavnice za otroke, ki bodo potekale v Mini klubu v Kampu Šobec v petek, 22. marca, od 17. do 19. ure. Vstop je prost.

Srečanje invalidov MDI Kranj

Kranj – Medobčinsko društvo invalidov Kranj svoje člane vabi na tradicionalno srečanje s kulturnim programom, ki bo v nedeljo, 14. aprila, ob 11. uri v Domu krajanov Primskovo.

Prijave sprejemajo v društveni pisarni v času uradnih ur (ob torkih in četrkih od 15. do 17. ure).

PIREDITVE

Pasijonski večer

Stara Loka – V petek, 22. marca, ob 19. uri bo v cerkvi sv. Jurija v Stari Loki Pasijonski večer 2024 – Recital poezije in koncert uglasbenih pesmi Cvetane Priol, slovenske svetniške kandidatke, mistikinje, laikinje, vsestranske umetnice. Udeleženci postnih likovnih delavnic pod mentorstvom slikarke Agate Pavlovec so za dogodek izdelali tudi postni prt Križana ljubezen Cvetane Priol, ki bo v starološki farni cerkvi na ogled do velike noči.

Ob materinskem dnevu

Visoko – KUD Valentin Kokalj Visoko vabi na prireditve ob materinskem dnevu, ki bo v petek, 22. marca, ob 18. uri v domu krajanov na Visokem. Nastopili bodo otroci KUD Visoko in Vrtca Janček.

Lep materinski dan

Adergas – KUD Pod lipo Adergas v sodelovanju z Občino Cerklje v nedeljo, 24. marca, ob 17. uri pripravlja praznovanje materinskega dneva z naslovom Lep materinski dan. V kulturnem programu bodo sodelovali mladi glasbeniki, recitatorji in igralci, ki so pripravili igro Torta za mammo št. 2 avtorice Lučke Susič v režiji Monike Ribnikar, ter cerkveni otroški pevski zbor pod vodstvom zborovodkinje Sare Rozman. Na praznovanje vabijo mame, ki jih čaka tudi prijetno presenečenje, očete, babice in dedke.

Mama je ena sama

Predoslje – KUD Predoslje vabi na prireditve Mama je ena sama, ki bo v nedeljo, 24. marca, ob 19. uri v Kulturnem domu

Radio Triglav[®]
Radio Triglav Jesenice, d.o.o., Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice
Gorenjska 96 MHz
RADIO ZA RADOVEDNE

RADIO KRANJ 97.3
tvoji najljubši hiti

LOTO

Loto rezultati – žrebanje 20. 3. 2024
4, 7, 11, 13, 22, 24 in 5

Loto PLUS: 2, 16, 21, 23, 40, 42 in 38
Joker 6: 9 4 2 6 3 1

Predvideni sklad 22. 3. 2024 za Šestico: 1.750.000 EUR
Predvideni sklad 22. 3. 2024 za 6 plus: 690.000 EUR
Največji dobitnik za Joker 6: 1.000.000 EUR

MALI OGLASI

T: 201 42 47
E: malioglas@g-glas.si

Male oglase sprejemamo:
**za objavo v petek do srede
do 14. ure in za objavo
v torek do petka do 14. ure!**

Delovni čas:
**ponedeljek, torek, četrtek,
petek neprekinjeno
od 8. do 15. ure, sreda od
8. do 16. ure, sobote, nedelje
in prazniki zaprto.**

NEPREMIČNINE

STANOVANJA

ODDAM

STANOVANJE v Kranju, tel.: 051/427-576 24000755

POSESTI

ODDAM

SEVERNO od Kranja oddam zemljišče za vrt, tel.: 051/370-801 24000790

FESST, d. o. o.,
nepremičninska
družba,
Koroška c 2, Kranj,
Telefon: 236 73 73
Faks: 236 73 70
E-pošta:
info@fesst.si
Internet:
www.fesst.si

POSLOVNI PROSTORI

NAJEMEM

ZAPUŠČEN skedenj, vrt, dvorišče - med Tržičem in Kranjem, tel.: 031/255-452 24000735

MOTORNÁ VOZILA

AVTOMOBILI

PRODAM

OPEL Insignia 2.0 CDTi, 170 ks, l. 2017, 111.000 km, avt., črna, innovation, cena 17.490 EUR, tel.: 040/567-544 24000773

RENAULT Scenic 1.5 DCi, letnik 2014, srebrne barve, 127.000 km, odličen, cena 7.900 EUR, tel.: 041/366-664 24000759

RENAULT Trafic 2.0 DCi, letnik 11/2008, 92.000 km, odlično ohranjen, cena 11.500 EUR, tel.: 031/374-706 24000763

MOTORNÁ KOLESÁ

PRODAM

SKUTER Piaggio Liberty 150 ccm, 7/2022, ABS, malo vožen, registriran, 2.750 EUR, tel.: 041/209-066 24000752

AVTODELI IN OPREMA

PRODAM

LETNE gume Goodyear, 185/65 R15, letnik 2022, tel.: 031/260-520 24000748

NOSILEC za kolesa Thule, za 2 kolesi, za na kljuko, 220 EUR, in nov nahrbtnik Deuter, 60 + 10 l, 70 EUR, tel.: 051/302-375 24000730

OSTALO

PRODAM

ELEKTRIČNI skiro 350 W, s sedežem, rabljen 2 meseca, tip Montana, 550 EUR, tel.: 051/435-699 24000741

STROJI IN ORODJA

PRODAM

MEŠALEC za beton, tel.: 041/740-695 24000726

MOTOKULTIVATOR MTD T330/50 HP, tel.: 064/161-099 24000724

GRADBENI MATERIAL

PRODAM

HRASTOVE plohe in deske, tel.: 041/923-994 24000753

STAVBNO POHIŠTVO

PRODAM

GARAŽNA vrata, dvokrilna, kovinska, z okni, višine 310 in širine 290, cena 100 EUR, ugodno, tel.: 041/638-445 24000779

KURIVO

PRODAM

DRVA, metrska ali razžagana, možnost dostave, tel.: 041/718-019 24000488

BUKOVE goli z dostavo, tel.: 040/811-681 24000781

SPREJEMAM naročila za mešana drva, za sezono 24/25, cena ugodna, tel.: 041/284-782 24000770

SUHE bukove butare, bukova in mešana drva ter rajkelne - okroglice, tel.: 031/826-621 24000745

STANOVANJSKA OPREMA

POHIŠTVO

PRODAM

DNEVNO masivno kotno omaro, rjavo, zelo ohranjeno, razgibano, ugodno, tel.: 031/529-904 24000777

JEDILNO mizo 80 x 120, tel.: 040/705-145 24000747

PODARIM

USNJEN kotni kavč dim. 230 x 280 cm, svetlo rjav, tel.: 041/933-385 24000728

GOSPODINJSKI APARATI

PRODAM

AKUMULATORSKI sesalec Bosch, lomljiv, nov, cena 200 EUR, tel.: 051/435-699 24000742

OGREVANJE, HLAJENJE

PRODAM

PROSTOSTOJEČ litoželezni kamin s pečico (pečenje kruha, mesa) kurjenje na drva, v 136, š. 50, g. 54, tel.: 041/686-713 24000757

KUPIM

MALO peč na drva višine 90 cm, tel.: 01/83-19-393, 031/640-923 24000791

ŠPORT, REKREACIJA

PRODAM

GORSKO kolo, ohranjeno, cena 50 EUR, za starost od 10 do 12 let, tel.: 041/369-014 24000737

TURIZEM

ODDAM

APARTMA v bližini Pulja (Valbandon - Fažana), www.apartma-ivi.com, tel.: 041/990-258, Silva 24000569

HOBI

KUPIM

ODLIKOVANJA, medalje, značke, razglednice, kovance, bajonete, sablje, čelade, uniforme, tel.: 051/740-430 24000556

STARE stripe, pridem kamorkoli, plačilo v gotovini, tel.: 041/276-687, Roman 24000780

STARINE: mizarski ponk, poslikane skrinje, manjšo kaščo, drobnarije, kipe ..., tel.: 051/258-936 24000492

UMETNINE, NAKIT

PRODAM

TAPISERIJE, motivi živali (jelen, zmaj, konj, lev), velikost 100 x 100 cm, cena 900 EUR, tel.: 040/567-544 24000771

OTROŠKA OPREMA

PRODAM

OTROŠKI avtosedež do 18 kg, 35 EUR, jahač za v avto, 5 EUR, in otroški sedež za kolo, 25 EUR, tel.: 040/381-170 24000749

OTROŠKO kolo za deklice, otroške rolerje, smučke, čelado, tel.: 031/583-269 24000762

MEDICINSKI PRIPOMOČKI

OČALA kot na napotnico s popustom do 101 EUR. Olandia Kranj, Olandia Kamnik, Deteljica Tržič, Spar center Jesenice. Kličite brezplačno 080 1331, www.optika-aleksandra.si 24000494

ŽIVALI IN RASTLINE

PRODAM

MALE nemške ovčarje, cena po dogovoru, tel.: 04/25-01-032, 051/897-022, po 15. uri 24000793

**ZBIRAM IN
ODKUPUJEM VOJAŠKE
PREDMETE IZ 1. IN
2. SVETOVNE VOJNE.**
Za ponudbe in
informacije pišite na
info@timeless-history.com
ali pokličite na
070 466 120.

Oman Galiger, Zgornjeletnje 392, Zabrnica

KMETIJSKI STROJI

PRODAM

600-litrski stabilni bazen za mleko, z napravo za gretje vode, tel.: 041/938-163 24000734

CIRKULAR za žaganje drv, z mizo in koritom, tel.: 031/812-210 24000721

KOSILNICO Sip Sokol 145 in enobrazdni plug za TV, tel.: 051/630-017 24000731

PUHALNIK Eolo z motorjem in cevni ter slamoreznico s cevmi, ugodno, tel.: 040/800-278 24000692

TRAKTOR Torpedo 48 ks, kosilnico in novo salomoznico Gorenje, tel.: 041/364-504 24000789

TROSILEC gnoja Tehnostroj s pokončnimi valji, 4 T, 3.700 EUR, tel.: 031/652-310 24000760

KUPIM

MOTOKULTIVATOR, tel.: 041/265-020 24000787

ODKUP traktorjev in kmetijske mehanizacije, v kakršnemkoli stanju, tel.: 041/255-834 24000718

TRAKTOR, pajek in kosilnico, tel.: 041/680-684 24000733

PODARIM

VRTNO kosilnico Stiga, v manjši okvir, motor Big Station, tel.: 031/530-368 24000743

PRIDELKI

PRODAM

200 kg rdečega krompirja, dezire, tel.: 040/800-278 24000687

JEDILNI in krmni krompir, tel.: 031/524-076 24000792

KROMPIR jedilni desire in krmni, tel.: 041/415-044 24000775

PODARIM

ZIMZELENI bršljan za izdelavo butaric za cvetno nedeljo, Britof 314, tel.: 051/899-823 24000785

VZREJNE ŽIVALI

PRODAM

2 telički ČB, stari 11 mesecev, tel.: 041/855-753 24000786

KOKOŠI – nesnice, jarkice, rjave, črne, grahaste in bele, pred nesnostjo in KG piščance za dopitanje. Pripeljemo na dom, Matej Bulovec, s.p., Mlakarjeva ul. 45, Šenčur, tel.: 041/710-113 24000491

radio **GORENC** | Širimo veselje!

Osrednje slovenska 93,8 MHz | Jesenice 92,1 MHz | Tržič 95,1 MHz

14. 2. do 30. 3. 2024

V ZNAMENJE SOLIDARNOSTI Z VSEMI, KI TRPIJO ZARADI ALKOHOLA.

4 DNI BREZ ALKOHOLA

Vir veselja in povezanosti

www.brezalkohola.si

NOVO

Knjiga »Še enkrat, prosim!« je namenjena glasbenim učiteljem, učencem in staršem. Jasmina Pogačnik, izvrstna učiteljica klavirja na Glasbeni šoli Kranj, jo je napisala srčno, duhovito in navihano, zato vam knjigo toplo priporočamo.

Ob obhajanju petdesetletnice poučevanja klavirja se spodobi, da kaj zapišemo!

148 STRANI, TRDA VEZAVA

21 EUR * Poštšina

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštšina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

LORA PAVILACK & NIKKI ALSTEDTER

VAJE ZA HRBTENICO BREZ BOLEČIN

40 dinamičnih, enostavnih vaj za čudovit videz in odlično počutje

DOMA, V PISARNI NA POTI

V tem priročniku boste našli neprecenljive vaje, s katerimi si boste učvrstili hrbtenico in ublažili bolečine. Vaje lahko kar mimogrede opravljate doma, v pisarni ali na poti. S pomočjo te knjige se boste pravilno gibali cel dan prav vsak dan.

160 strani, mehka vezava

Redna cena knjige je 23,90 EUR, če jo kupite na Gorenjskem glasu je cena samo 20 EUR.

20 EUR * Poštšina

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštšina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Naša užitna drevesa in grmi

V gozdu, na domačem vrtu ali v parku – povsod rastejo drevesa in grmi, ki nas privabljajo s svojimi plodovi. Svoj jedilnik lahko obogatimo z brsti, cvetovi, listi in celo drevesnim sokom. Poleg receptov za boste v knjigi našli še veliko uporabnih nasvetov in trikov.

Z mnogimi preizkušenimi recepti in načini uporabe

81 vrst natančno določiti, pazljivo nabirati, preprosto pripraviti

OTMAR DIEZ

200 strani, mehka vezava
Redna cena knjige je 21 evrov, akcijska cena le

15 EUR * Poštšina

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštšina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

BIKCA pasma ČB/LS, starega 10 dni, tel.: 041/643-949 24000754

BIKCA simentalca, starega 3 mesece, tel.: 041/544-164 24000764

BIKCA križanca ČB/LS, starega 1 tedna, tel.: 031/417-221 24000769

KOZO, staro 1 leto, z mladičem, tel.: 041/937-653 24000772

KRAVO, staro 5 let, za zakol ali nadaljnjo rejo in kravo v 7. mesecu brejosti, stara 6 let, tel.: 041/847-944 24000732

LEPE peteline, velikonočno šunko ter domačo šunko in hrenovke, tel.: 041/851-862 24000784

NESNICE – rjave, grahaste, črne, pred nesnostjo. Brezplačna dostava. Prodaja tudi na Vranskem. Vzreja nesnic Tibaot Svatina Vanja, Babinci 49, 9240 Ljutomer, tel.: 02/58-21-401 24000463

TELIČKO ČB, staro 13 dni, cena 150 EUR, tel.: 040/256-961 24000782

ZAJCE po izbiri, tel.: 040/614-607 24000744

ZAJKLE, 2 breji samici, stare 7 mesecev, cena po dogovoru, tel.: 04/51-91-914, 051/437-135 24000765

KUPIM

ODKUP ŽIVINE – KOGLER. Plačilo v treh dneh, eko plus. V rejo oddamo pitance – teličke, bikce. Kogler Franz A., d.o.o., Parmova 53, Ljubljana, naročila na tel.: 064/130-081 24000490

OSTALO

PRODAM

6 suhih bal, tel.: 04/51-91-179 24000727

ČEBELJE družine na LR satju, tel.: 041/763-271 24000746

FIŽOLOVKE iz smrekovih sušic, tel.: 04/53-36-379, 040/794-988 24000758

LESENE grablje, kakovostno ročno izdelane, tel.: 04/51-22-654, 031/800-660 24000767

OKROGLE silažne bale, 1. in 2. košnja, 15 kosov, tel.: 01/72-38-262 24000761

PRST (zemljo), kvalitetno, nepresejano, lokacija Naklo, tel.: 041/744-142 24000774

SILAŽNE bale, okolica Bleda, tel.: 041/571-150 24000766

ULEŽAN hlevski gnoj, možna dostava, tel.: 031/676-235 24000750

ULEŽAN hlevski gnoj, tel.: 041/901-888 24000751

VELIKO hrastovo kad za namakanje sadja, tel.: 068/933-135 24000736

ZAPOSLITVE (M/Ž)

IŠČEM

IŠČEM DELO – učna pomoč matematike in fizike OŠ in SŠ, na vašem domu, tel.: 031/534-061, 031/535-543 24000739

IŠČEM DELO – absolutno dober glasbeni duo vam pričara vzdušje na vašem praznovanju, tel.: 031/325-654 24000738

STORITVE

NUDIM

SENČILA ASTERIKS, d.o.o., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lamelne zavese, plise zavese, komarniki, markize, www.asteriks.net 24000489

ADAPTACIJE – vsa gradbena dela od temeljev do strehe, fasade, škarpe, urejanje dvorišč, tlakovanje, asfalt, ograje, dimniki, izolacija, krovstvo, tesarstvo – po zelo ugodni ceni. Leard, d.o.o., Pivka 11, Naklo, tel.: 041/583-163 24000493

BARVANJE napuščev in fasad do višine 25 m, z lastnimi dvigali – možna izposoja, ugodno. Nudimo tudi vsa slikopleskarska dela. Sandi Ferlan, s.p., C. talcev 14, Kranj, tel.: 041/682-166 24000672

OPRAVLJAM notranja in zunanja slikopleskarska dela. Pavec Ivan, s. p., Podbrezje 179, Naklo, tel.: 031/392-909 24000479

PEČARSTVO, lončene peči, zidani kamini, kmečke peči, obnova, popravilo, izdelava, izris. Trgovina Kamin, Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska cesta 2, Radovljica, tel.: 040/364-636 24000112

SANACIJE, obnove dimnikov z inox cevmi, povrtavanje, rušenje, pozidava, montažni dimniki, dimniške kape. Garancija 10 let. Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska 2, Radovljica, tel.: 041/229-246 24000111

ZASEBNI STIKI

IŠČEM

IŠČEM gospo, staro do 60 let, za skupna družjenja in skupne interese, tel.: 041/774-176 24000729

IŠČEM mamico, staro od 25 do 45 let, za resno zvezo, lahko si močnejše postave, tel.: 041/357-369 24000768

SAMSKA 65-letna iščem samskega moškega, izobraženega in resnega, tel.: 040/855-472 24000778

RAZNO

PRODAM

3- delno aluminijasto lestev, 3 x 10 klinov, tel.: 071/107-519 24000776

CAMP kuhinjo Brunner gusto II., rabljeno 2 leti, cena 100 EUR, tel.: 051/435-699 24000740

LEPO ohranjen inox sod 150-litrski, "na nogah", cena 80 EUR, tel.: 041/686-713 24000756

VEČJI leseni, novi kunčnik v Križah, ostalo na Bolhi, tel.: 051/819-044 24000783

ZRAČNO puško, vidia kline fi 400 in 500 ter visokotlačni čistilec Karcher, tel.: 041/364-504 24000788

www.gorenjskiglas.si

Preizkusite zdrave in okusne recepte Darje Lovšin. Jedi so namenjene diabetikom, a bodo šle v slast vsakomur. V knjigi boste našli ogromno idej, kaj pripraviti za različne obroke. Recepte spremljajo fotografije, ob katerih se vam bodo pocedile sline.

Knjiga, ki je izšla nedavno, stane **29⁵⁰ EUR** * poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poština zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

ULEŽAN hlevski gnoj, tel.: 041/901-888 24000751

VELIKO hrastovo kad za namakanje sadja, tel.: 068/933-135 24000736

ZAPOSLITVE (M/Ž)

IŠČEM

IŠČEM DELO – učna pomoč matematike in fizike OŠ in SŠ, na vašem domu, tel.: 031/534-061, 031/535-543 24000739

IŠČEM DELO – absolutno dober glasbeni duo vam pričara vzdušje na vašem praznovanju, tel.: 031/325-654 24000738

STORITVE

NUDIM

SENČILA ASTERIKS, d.o.o., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lamelne zavese, plise zavese, komarniki, markize, www.asteriks.net 24000489

ADAPTACIJE – vsa gradbena dela od temeljev do strehe, fasade, škarpe, urejanje dvorišč, tlakovanje, asfalt, ograje, dimniki, izolacija, krovstvo, tesarstvo – po zelo ugodni ceni. Leard, d.o.o., Pivka 11, Naklo, tel.: 041/583-163 24000493

OSMRTNICA

Svojo življenjsko pot je sklenil naš upokojeni sodelavec

ANTON DOLINAR

Na zadnjo pot ga bomo pospremili danes, v petek, 22. marca 2024, ob 13. uri na pokopališču v Bitnjah.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Elektro Gorenjska, d. d.

Je čas, ki da,
in čas, ki vzame,
je čas, ki celi rane,
in je čas, ki nikoli ne mine,
ko zasanjaš se v spomine.

ZAHVALA

V 92. letu starosti nas je zapustil naš dragi oče, dedek in pradedek

VIKTOR ZUPIN ST.

z Visokega pri Kranju

Ob spoznanju, da v svoji žalosti nismo sami, se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, sovaščanom in znancem za besede sožalja in tolažbe, podarjeno cvetje ter sveče in darovane svete maše. Iskrena hvala vsem, ki ste ga imeli radi.

Žalujoci: otroci Viktor, Anči in Janez z družinami, vnuki in vnukinje Anja, Klemen, Nejc, Nika, Tajda, Tjaša ter pravnuk Nace

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, sestre in tete

MARTINE BAKOVNIK

(roj. Slak, 1932–2024)

se najiskreneje zahvaljujemo vsem, ki ste v najtežjih dneh sočustvovali z nami, nam izrekli ustna in pisna sožalja ter darovali cvetje, sveče in sv. maše. Najlepša hvala vsem in vsakemu posebej, ki ste našo mamo z globokim spoštovanjem in v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Hvala vsem, ki jo boste ohranili v lepem spominu!

Draga mama, naj te tam, kjer si zdaj, spremljajo le vedrina, lepota in sreča ter naši najčudovitejši spomini! V naših mislih in srcih boš vedno z nami!

Hči Danijela in sin Rajko z Mariko ter vnuka Nina in Nejc z Ines Visoko, 1. marca 2024

Pomlad bo na tvoj vrt prišla
in čakala, da prideš ti,
in sedla bo na rožna tla in
jokala, ker te ni.

ZAHVALA

V boju z boleznijo je omagalo srce dragega

MARJANA NOVAKA

Toplo se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za ustna in pisna sožalja, pomoč, podarjeno cvetje in sveče. Iskrena hvala travmatološkemu in abdominalnemu oddelku Splošne bolnišnice Jesenice, patronažni sestri Mojci. Posebna zahvala g. župniku Cirilu in Janezu za prelepo zadnje slovo od našega dragega Marjana ter pogrebni službi Komunala Kranj.

Vsem imenovanim in neimenovanim še enkrat hvala.

Vsi njegovi
Kranj, 21. marca 2024

ZAHVALA

V 80. letu starosti se je za vedno poslovil dragi mož, oče, brat, tast, stric, dedek in pradedek

LEOPOLD RADIČ

iz Ljubnega na Gorenjskem

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, sovaščanom in znancem za izrečena sožalja, pozitivne misli, cvetje, sveče, podpora, darove za svete maše in vsem, ki ste ga v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala ZD Radovljica, OI Ljubljana, Splošni bolnišnici Jesenice, gospodu župniku za lepo opravljen pogrebni obred, pevcem, trobentaču, pogrebni službi Akris, KS Ljubno, Društvu upokojenecv Ljubno in nekdanjim sodelavcem GGD Kranj. Vsem imenovanim in neimenovanim še enkrat hvala!

Žalujoci vsi njegovi
Ljubno na Gorenjskem, marec 2024

Ni smrt tisto, kar nas loči,
in življenje ni, kar družji nas.
So vezi močnejše.
Brez pomena zanje so
razdalje, kraj in čas.
(Mila Kačič)

ZAHVALA

V 65. letu starosti se je po težki bolezni od nas poslovil mož, oče, sin, dedek, brat in stric

MIRAN BEVK

z Rudna

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena sožalja in vse darove. Hvala gospodu župniku Damjanu Proštu za lep obred, pogrebni službi Akris, pevcem pevskega zbora Železniki in vsemu zdravstvenemu osebju, ki ste nam pomagali v času njegove bolezni. Hvala vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na zadnjo pot.

Vsi njegovi
Rudno, marec 2024

Poletne počitnice si rezervirajmo čim prej

Sezona rezervacij poletnih počitnic je že v polnem teku. Če ste se doslej odločali za ponudbe v zadnjem hipu, agencije opozarjajo, da gre za negotovost in da ni nujno, da bodo na voljo.

NIKA TOPORIŠ

Kranj – Počasi vstopamo v obdobje, ko se veliko ljudi že veseli sončnih dni in razmišlja o tem, kam se bodo odpravili na dopust. Mnogi med njimi pa ne le da razmišljajo o tem, temveč so že v aktivnem iskanju in rezerviranju najcenejšega poletnega oddiha. Turistične agencije opozarjajo, da je vse več zgodnjih rezervacij, saj so počitnikovalci ugotovili, da t. i. first minute ponudbe prinašajo najvišje ugodnosti. »V tem obdobju našim gostom zelo radi poudarimo, da je zgodnja rezervacija poletnih

Prej ko boste rezervirali počitnice, manj bo trpela vaša denarnica. / Foto: Tina Dokl

Slovinci imamo najraje Hrvaško, grške otoke, Turčijo, Egipt, Črno goro in Španijo.

počitnic najboljša oblika privarčevanega denarja. Na Mediteranu so lahko tako gostje prihranili tudi do 2200 evrov na prijavo, na Jadranu pa do 25 odstotkov na prijavo,« so pojasnili na turistični agenciji Palma. Zgodnje prijave so najugodnejše, kasneje pa se popusti nižajo in iztečejo nekje do konca marca.

Rezervacije odvisne od povpraševanja

Kot so sporočili na agenciji Sonček, se sicer tudi ponudbe v zadnjem hipu (last minute) znajo precej znižati, vendar gre za veliko negotovost. Poudarili so, da se vedno najdejo kakšne ponudbe v zadnjem hipu, vendar gre navadno za znižanje cen kapacitet, ki se niso dovolj dobro prodale, redkeje pa lahko naletite na kakšno

akcijo zaradi odpovedi. »Potniki, ki vplačajo t. i. last minute, morajo biti prilagodljivi. Večinoma gre za mlade ali pa takšne, ki niso tako trdno odločeni, kam bi odpotovali,« so dejali na Sončku. Pri Palmi je situacija nekoliko drugačna. Ponudbe v zadnjem hipu so namreč odvisne od dinamike ponudba/povpraševanje, slednje pa je letos veliko. »To pomeni, da akcijskih ponudb praktično ni pričakovati, se pa v naši agenciji trudimo, da vsakemu potniku ponudimo najbolj optimalno ponudbo in se čim bolj približamo njihovim željam. Dejstvo je, da je treba rezervacijo opraviti čim prej. Dvig cen za sezono 2024 je pri agencijskih ponudbah nekje od 10- do 15-odstoten, odvisno od posamezne nastanitve in izbranega termina,« pravijo na Palmi in dodajajo, da pa so na določenih produktih

ponudbe celo ugodnejše, saj se trudijo zadržati cene preteklega leta in skupaj s partnerji ponuditi najbolj optimalno ponudbo.

Kam najraje potujemo

Slovinci se še vedno v veliki meri odločamo za skok v sosednjo Hrvaško, med pri-

večinoma si Slovenci želimo vsaj standarda, kakršnega živimo doma, ne iščemo starih hotelov, nizkih kategorij. Tudi znotraj iste kategorije lahko prihaja do velikih razlik. Je pa zanimivo, da so navadno ženske tiste, ki rade rezervirajo kakšno zvezdico več in se prepusti-

Rezultati nedavne raziskave Ninamedie kažejo, da se želja po potovanju še naprej povečuje. Približno 32 odstotkov anketiranih je že rezerviralo svoje potovanje, medtem ko skoraj 38 odstotkov tistih, ki še niso opravili rezervacij, načrtuje eno ali več počitniških potovanj.

ljubljenimi destinacijami pa najdemo tudi Grčijo, Črno goro, Turčijo, Španijo, Majorko ... »Cena se lahko prilagaja glede na izbrano kvaliteto nastanitve, glede na dolžino bivanja ... A ne zagovarjamo najnižje cene. Najnižja cena ni za vsakogar.

jo uživanju v lepih hotelih ali apartmajih,« pravijo na Sončku, kjer tudi letos stavijo na klasike: grške otoke za raziskovalce, Turčijo in Egipt s ponudbo vse vključeno za družine in Majorko za zabave željne in ljubitelje narave.

Tri tisoč evrov za pametna očala

Lions klub Škofja Loka je k bolj kakovostnemu življenju pomagal mladi Škofjeločanki Patriciji, ki ima le 0,02 odstotka vida. Del izkupička januarskega dobrodelnega koncerta, tri tisoč evrov, so namreč namenili nakupu pametnih očal zanjo.

KLARA MRAK

Škofja Loka – Minuli petek je bil za Ločanko Patricijo zagotovo eden lepših dni v tem letu. Prejela je namreč pametna očala, ki ji bodo olajšala življenje. V družbi predsednika Lions kluba Škofja Loka Damjana Mohoriča in člana kluba Aleša Bizjaka sta jih 23-letni Patriciji predala predstavnik podjetja slepslaboviden.si Robert in njegova

in vgrajenimi zvočniki, ki govorijo o vizualnem svetu. To je naprava, ki bistveno izboljša vsakdanje življenje slepih ali slabovidnih ljudi in zagotavlja najbolj intuitiven in najpreprostejši način za dostop do vseh vrst vizualnih informacij v okolju,« je zapisano na spletni strani slepslaboviden.si. »Na pametni telefon je treba naložiti aplikacijo Envision, ki se poveže z očali. Ko si jih sla-

Damjan Mohorič, predsednik Lions kluba Škofja Loka, in predstavnik podjetja slepslaboviden.si Robert s partnerko Sanjo. Slednja sta poskrbela za privajanje Patricije na nova očala. / Foto: arhiv Lions kluba Škofja Loka

partnerka Sanja. Patricija je druga uporabnica tovrstnih očal v Sloveniji. »Prva jih je pred približno enim letom začela nositi mlada mamica iz Žalca, s Patricijo sta se slišali, se pogovorili in po nekaj pogovorih je vedela, da si jih želi,« nam je povedal Damjan Mohorič.

Povezali so se s podjetjem slepslaboviden.si, katerega zastopnik Robert se še kako dobro zaveda, kako pomembna je izkušnja pametnih očal, saj je slaboviden, njegova partnerka Sanja pa slepa. Robert in Sanja sta tako Patriciji najbolje znala predstaviti funkcionalnost očal. »Envision Glasses so pametna očala, ki jih poganja umetna inteligenca, z integrirano kamero

bovidna ali slepa oseba nadevne, očala poskenirajo članek v časopisu ali stran v knjigi in jo začnejo brati,« nam delovanje očal opiše Mohorič. »Ko si je Patricija nadevala očala, smo recimo nastavitve dali na pregled objektov v okolici. Ko se je začela obračati, so očala zaznala in povedala, da je tu hladilnik, tam pečica itd. Dve uri je trajalo, da smo vse inštalirali.« Patricija se tako lahko veseli pridobitve, ki ji bo pri vsakdanjih opravilih še kako koristila, saj ji bo omogočala večjo samostojnost. Med drugim očala omogočajo prepoznavanje gotovine, iskanje ljudi in prepoznavanje obrazov, iskanje predmetov ter klic druge osebe za pomoč pri orientaciji.

vremenska napoved

Danes bo delno jasno. Jutri bo sončno, proti večeru pa bo začelo deževati. V noči na nedeljo se bodo padavine okrepile. Meja sneženja se bo spustila do nadmorske višine okoli 700 m. Do jutra bodo padavine ponehale. V nedeljo bo delno jasno, popoldne bodo možne posamezne plohe.

PETEK

1/17 °C

SOBOTA

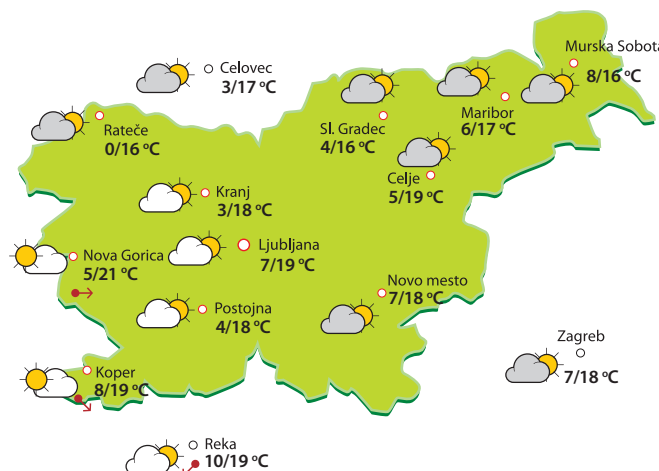
2/16 °C

NEDELJA

-2/10 °C

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

NA GLAS

aforizem

Današnji in jutrišnji dan pa maksimalno izkoristite, Kranjčanke in Kranjčani. Nihče vam namreč ne bo zameril, če boste pometali in pucali pred tujimi pragovi.

Milan Fridauer - Fredi